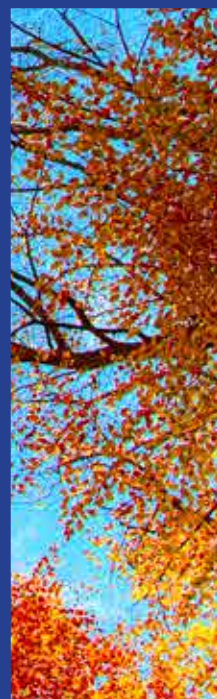

Nationalregnskab og offentlige finanser

ESA 2010

Hovedrevision 2014

Nationalregnskab og offentlige finanser ESA 2010

Hovedrevision 2014

**National Accounts and government finances
ESA 2010**

Major revision 2014

Rettet i forhold til oprindelig version (15. september 2014)

Rettelse af tal i tabel på side 49. (15. september 2014)

Rettelse af tekst i tabel 3 på side 58. (16. september 2014)

Rettelser er markeret med rød.

Nationalregnskab og offentlige finanser ESA 2010

Hovedrevision 2014

Udgivet af Danmarks Statistik

September 2014

Oplag: 200

Foto: Colourbox

Trykt udgave:

Pris: 90,00 kr. inkl. 25 pct. moms

Kan købes på [www.schultzboghandel.dk/](http://www.schultzboghandel.dk/distribution@rosendahls.dk)

distribution@rosendahls.dk

Tlf. 43 22 73 00

ISBN 978-87-501-2144-2

Pdf-udgave:

Kan hentes gratis på www.dst.dk/publ/NatESA2010

ISBN 978-87-501-2145-9

Adresser:

Danmarks Statistik

Sejrøgade 11

2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17

dst@dst.dk

www.dst.dk

© Danmarks Statistik 2014

Du er velkommen til at citere fra denne publikation.

Angiv dog kilde i overensstemmelse med god skik.

Det er tilladt at kopiere publikationen til privat brug.

Enhver anden form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne publikation er forbudt uden skriftligt samtykke fra Danmarks Statistik.

Kontakt os gerne, hvis du er i tvivl.

Når en institution har indgået en kopieringsaftale med COPY-DAN, har den ret til - inden for aftalens rammer - at kopiere fra publikationen.

Forord

FN vedtog i 2009 nye internationale retningslinjer for opstilling af nationalregnskaber, *SNA 2008*. Ud fra disse har EU-landene vedtaget et sæt forpligtende europæiske retningslinjer, *European System of National and Regional Accounts, ESA 2010*, som alle EU-lande skal overgå til senest med udgangen af september 2014.

Danmarks Statistik implementerer de nye retningslinjer ved en hovedrevision af nationalregnskabet og de offentlige finanser, hvor der samtidig indarbejdes nye datakilder og metoder. Den samlede hovedrevision består således af to dele:

- Nye internationale retningslinjer, ESA 2010
- Nye forbedrede datakilder og metoder

Denne publikation beskriver de vigtigste elementer i og resultater af revisionen.

Formålet med de nye retningslinjer er at sikre, at nationalregnskabet bedst muligt afspejler udviklingen i samfundsøkonomien. En væsentlig forskel i forhold til den hidtidige opgørelsesmetode er, at virksomhedernes udgifter til forskning og udvikling nu betragtes som investeringer og ikke som hidtil en udgift. De indgår dermed på samme måde som anden produktion af varer og tjenester i opgørelsen af bruttonationalproduktet.

Nationalregnskabet revideres tilbage til 1966, men påvirkningen af økonomien varierer mellem årene. Hovedrevisionen medfører et løft i BNP på imellem 1,6 og 3,1 pct. i perioden, og den største enkeltårsag til det opjusterede BNP er den ændrede behandling af udgifter til forskning og udvikling.

Hovedrevision 2014 er udført af medarbejdere i Danmarks Statistiks afdeling for Økonomisk Statistik, med vicekontorchef Annette Thomsen som projektleder og redaktør på denne publikation. Mere information om *Hovedrevision 2014* kan findes på www.dst.dk/revision2014.

Betalingsbalancen er ligeledes blevet revideret som del af det samlede projekt. Den hovedreviderede betalingsbalance offentliggøres d. 9. oktober 2014 i Statistiske Efterretninger.

Danmarks Statistik, september 2014

Jørgen Elmeskov
Annette Thomsen

Foreword

In 2009 the UN adopted new international guidelines for the compilation of national accounts, the *SNA 2008*. Based on these, the EU countries have adopted a set of binding European guidelines, the *European System of National and Regional Accounts, ESA 2010*, which all EU countries must implement no later than the end of September 2014.

Statistics Denmark is implementing the new guidelines as a part of a major revision of the national accounts and government finances, which also incorporates new data sources and methods. The total revision consists of two parts:

- New international guidelines, ESA 2010
- New improved data sources and methods

This publication describes the core elements and results of the revision.

The purpose of the new guidelines is to ensure that the national accounts in the best possible way reflect the development of the economy. A significant difference compared to the previous methodology is that business spending on research and development is now seen as an investment and not as previously as an expense. Consequently, they now contribute to GDP in the same way as production of other goods and services.

The national accounts are being revised back to 1966, but the impact of the revision varies between the individual years. The major revision results in an increase in GDP between 1.6 and 3.1 per cent during the period, and the largest single cause of the upward adjusted GDP is the change in the treatment of expenditure on research and development.

The 2014 revision is carried out by employees of Statistics Denmark's Department of Economic Statistics with Deputy Head of Division Annette Thomsen as project manager and editor of this publication. More information about the *Major revision of national accounts* can be found at www.dst.dk/revision2014-en

The balance of payments has also been revised as a part of the overall project. The revised balance of payments will be published on October 9th 2014 in Statistical News from Statistics Denmark.

Statistics Denmark, September 2014

Jørgen Elmeskov
Annette Thomsen

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	6
1. Hovedrevision – hvad og hvorfor?	9
2. BNP og forsyningsbalance.....	11
2.1 Væsentlige ændringer af forsyningsbalancen i 2008	11
2.1.1 Branchernes værditilvækst	12
2.1.2 Private og offentlige forbrugsudgifter	12
2.1.3 Bruttoinvesteringer	13
2.1.4 Eksport og import.....	14
2.1.5 Bruttonationalindkomsten	14
2.2 Væsentlige ændringer tilbage i tid	15
2.3 Effekter på vækstrater	16
3. Nye retningslinjer (ESA 2010)	17
3.1 Ændringer i ESA 2010, der kan påvirke BNP og BNI.....	17
3.2 Ændringer i ESA 2010, der ikke kan påvirke BNP og BNI	21
4. Data- og metoderevision	24
5. Fastprisberegninger.....	28
5.1 Generelt.....	28
5.2 Ny måling af offentlig realvækst.....	28
6. Løn, beskæftigelse og arbejdstid	31
6.1 Før og efter – revisionernes omfang.....	31
6.2 Sammenhæng til det nye arbejdstidsregnskab.....	32
6.3 Tilbageføringen til 1966.....	33
7. Det offentlige	34
7.1 Ny afgrænsning af offentlig forvaltning og service.....	34
7.2 Det offentlige forbrug.....	34
7.3 Ændringer i den offentlige saldo	36
7.4 Skattetryk	39
7.4.1 Ændringer betinget af nye retningslinjer ESA 2010	40
7.4.2 Ændringer på grund af data- og metoderevisionen.....	40
8. Non-profit institutioner rettet mod husholdninger (NPISH).....	42
9. Kapitalapparatet	44
9.1 Geometriske afskrivninger	44
9.2 Kapitalisering af forskning og udvikling og militært udstyr	45
9.3 Andre ændringer.....	45
10. Regionale regnskaber	47
10.1 Revisionens effekt på regionalfordelt BNP	47
10.2 Revisionens effekt på regionalfordelte indkomster.....	48
Anneks 1.	49
Summary in English.....	50
Tabelsamling	55
Temapublikationer fra Danmarks Statistik.....	71

Signaturforklaring

0	}	Mindre end en halv af den anvendte enhed
0,0		
•	Tal kan efter sagens natur ikke forekomme	
..	Oplysning for usikker til at angives	
...	Oplysning foreligger ikke	
-	Nul	

Sammenfatning

<i>Nye internationale retningslinjer og forbedrede danske kilder og metoder</i>	Fra 15. september 2014 opgøres det danske nationalregnskab og statistikken om de offentlige finanser efter retningslinjerne i det europæiske statistiksystem, <i>European System of National and Regional Accounts (ESA 2010)</i>. Alle EU-lande er forpligtet til at overgå til de nye retningslinjer senest med udgangen af september 2014. Overgangen til de nye retningslinjer sker ved en hovedrevision, hvor der samtidig på nationalt plan indarbejdes en række nye forbedrede datakilder og metoder. Hovedrevisionen består således af to dele: • Nye internationale retningslinjer, ESA 2010 • Nye forbedrede datakilder og metoder
<i>Alle statistikker revideres tilbage i tid</i>	Alle lande laver hovedrevisioner med jævne mellemrum for at sikre, at nationalregnskabet bedst muligt afspejler samfundsøkonomien. Ved en hovedrevision revideres alle tidsserier, så de er sammenhængende og konsistente. Det danske nationalregnskab er ved denne revision ført tilbage til 1966 for bruttonationalproduktet (BNP) og tilhørende hovedposter. De offentlige finanser er ført tilbage til 1971, mens der er fuld sektoropdeling tilbage til 1995.
<i>Fælles internationale retningslinjer giver sammenlignelighed</i>	De fælles internationale retningslinjer har til formål at sikre sammenlignelighed mellem lande, hvilket især er vigtigt i Europa, hvor nationalregnskabet i EU bruges til politiske og administrative formål som fx at bestemme de enkelte landes kontingent for EU-medlemskabet.
<i>BNP opjusteres</i>	Revisionen påvirker forskelligt over årene, men bevirker i alle år, at BNP opjusteres i forhold til det hidtidige nationalregnskab. Det nye BNP overstiger det hidtidige BNP med mellem 1,6 pct. og 3,1 pct. i revisionsårene.
<i>Mere forskning og udvikling giver flere investeringer</i>	Den vigtigste enkeltstående årsag til opjusteringen af BNP er, at udgifter til forskning og udvikling (F&U) nu betragtes som investeringer og ikke mere som løbende udgifter. Derfor ses også en markant opjustering af investeringerne. Da omfanget af F&U er blevet større og større over tid, er betydningen af denne ændring stigende gennem perioden og bidrager i de seneste år med en forøgelse af BNP på mere end 2,5 pct.
<i>ESA 2010 påvirker forsyningsbalancen mere end nye data og metoder</i>	På forsyningsbalancen for 2008¹ opjusteres BNP med 2,5 pct., hvoraf implementeringen af ESA 2010 bidrager med 2,8 pct. og data- og metodeændringen med -0,3 pct.
<i>Ny post på forsyningsbalancen</i>	I det nye nationalregnskab er det private forbrug som noget nyt delt op i husholdningernes forbrugsudgifter og forbrugsudgifter i NPISH², <i>non-profit institutioner rettet mod husholdninger</i>, en kategori som blandt andet indeholder private skoler, velgørende organisationer og fagforeninger. Opdelingen har resulteret i en ny post på forsyningsbalancen.

¹ 2008 er det eneste år, for hvilket effekterne af de enkelte manual-, data- og metoderevisioner er separat opgjort.

² NPISH er forkortelsen af det engelske navn for denne kategori af institutioner Non-Profit Institutions Serving Households

Forsyningsbalancen før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Manual ¹ ændringer	Data og metode ændringer	Difference	Difference i pct.
		(1+3+4)			(2-1)	(5/1)*100
	1	2	3	4	5	6
	løbende priser, mio. kr.					pct.
Bruttonationalprodukt (BNP)	1 753 152	1 797 547	48 912	-4 517	44 395	2,53
Import	903 963	909 050	13 672	-8 585	5 087	0,56
Forsyning	2 657 115	2 706 597	62 584	-13 102	49 482	1,86
Husholdningernes forbrugsudgift	827 493	827 957	-3 411	3 875	464	0,06
Forbrugsudgift i NPISH	12 524	25 626	8 562	4 540	13 102	104,62
Offentlig forbrugsudgift	465 404	452 185	-9 484	-3 735	-13 219	-2,84
Faste bruttoinvesteringer	368 758	413 351	49 487	-4 894	44 593	12,09
Lagerforøgelser	20 437	16 644	-	-3 793	-3 793	-18,56
Nettoansk. af værdigenstande	2 915	2 894	-	-21	-21	-0,71
Eksport	959 585	967 939	17 430	-9 076	8 354	0,87
Endelig anvendelse	2 657 115	2 706 597	62 584	-13 102	49 482	1,86

¹Hidtil er opgørelserne af nationalregnskabet og offentlige finanser foretaget efter retningslinjerne i *European System of National and Regional Accounts (ESA 95)*. Manualændringerne omfatter ændringerne ifm. overgangen til ESA 2010.

*Afspejler global
arbejdsdeling*

Øget globalisering har bl.a. betydet, at der i stigende grad købes forarbejdningsydelser i udlandet. For bedre at kunne analysere de globale produktionsstrukturer er retningslinjerne for den statistiske opgørelse af varer, som sendes til forarbejdning på tværs af landegrænser, derfor ændret. Specifikt indregnes import og eksport af varer, der ikke skifter ejer, ikke længere i varehandlen. Dette betyder, at både vareimporten og -eksporten bliver mindre. Omvendt sker der en opjustering af tjenesteimporten og -eksporten.

*Ny beregning af
forsikringsskader*

Som en følge af den øgede kompleksitet i den finansielle sektor er der nu en mere detaljeret opdeling på delsektorer, ligesom de finansielle instrumenter er blevet mere detaljerede. Der er desuden kommet en ny beregningsmetode for skadesforsikring, der tager højde for ekstraordinære hændelser som fx storme.

*Ændringer i
afgrænsningen af
det offentlige
aktiviteter*

Der er lavet både præciseringer og ændringer i afgrænsningen og opgørelsen af offentlig forvaltning og service. Det betyder, at nogle selskaber har skiftet status fra eller til den offentlige forvaltning. Behandlingen af udgifter til militære våben-systemer er også ændret, så udgifterne ikke længere behandles som løbende udgifter, men som investeringer.

*Væksten i det
offentlige forbrug*

Opgørelsen af realvæksten i det offentlige forbrug er ændret til at være baseret på mængden af de leverede ydelser frem for udgifterne til at producere dem. Ændringen gælder den del af det offentlige forbrug, der forbruges individuelt, som fx sygehusbehandlinger og børnehavetilbud. Af den grund kan der nu som noget nyt i princippet beregnes produktivitetsudvikling for den individuelle del af den offentlige produktion.

*Den økonomiske
vækst*

Indførelsen af ESA 2010 medfører overordnet ikke en ændring i billedet af den økonomiske vækst siden 1966. Den samlede realvækst fra 1966 til 2008 er kun revideret ned med 0,1 procentpoint. For perioden fra 2008 og frem til 2013 kan effekterne af hovedrevisionen ikke adskilles fra de løbende revisioner af kilder, der også foretages i foreløbige opgørelser, men den samlede vækst fra 2008 til 2013 er ændret fra -3,3 pct. før revisionen til -3,2 pct. efter revisionen.

*Bedre tal for
husholdningernes
økonomi*

Der har i de senere år - med bl.a. *Stiglitz-Sen-Fitoussi-kommissionens* rapport - været øget fokus på husholdningssektorens indkomst- og formueforhold. For bedre at kunne analysere formueforholdene laves der nu en sektorfordeling, så bl.a.

	husholdningernes reale aktiver fremgår. Desuden bliver der lagt vægt på at udskille NPISH fra husholdningssektoren, hvorved de to sektorer kan analyseres særskilt.
<i>Illegale aktiviteter i nationalregnskabet</i>	Med data- og metoderevisionen indarbejdes illegal aktivitet nu i nationalregnskabet. Det gælder narkotika, prostitution og smugling. Alle EU-lande vil fremover medtage værdier for illegal aktivitet, der er baseret på de samme beregningsmetoder. Dette øger i 2008 det danske BNP med 3,0 mia. kr. svarende til 0,2 pct.
<i>Andre data- og metoderevisioner</i>	Andre vigtige data- og metoderevisioner, der påvirker BNP, er: • en ny opgørelse af boligbenyttelse, som nu bygger på data for huslejer fra boligstøtteregisteret, bevirker generelt en nedjustering af BNP • forbedringer i opgørelsen af aktiviteterne i landbruget og bygge- og anlægsbranchen bidrager generelt til en opjustering af BNP. • pensionsbidrag for tjenestemænd, der ikke indbetaler løbende bidrag, opgøres efter en ny metode, der mere præcist afspejler de kommende forpligtelser. Metodeændringen bevirker, at det faldende antal tjenestemænd over tid afspejler sig i en nedjustering af det offentlige forbrug og dermed BNP i de senere år. Arbejdstidsregnskabet er nu fuldt ud indarbejdet i nationalregnskabet og giver bedre tal for løn, beskæftigelse og præsterede timer. Der er også lavet en række data- og metodeændringer på skatteområdet. Fx bliver kirkeskatten og kontingent til A-kasse og efterløn ikke længere betragtet som skatter, men som frivillige betalinger fra husholdningerne til staten.
<i>Skattetrykket er reduceret</i>	Skattetrykket er generelt nedjusteret med revisionen. Efter revisionen er de samlede skatter og afgifter i pct. af BNP nedjusteret med mellem 1,3 og 3,2 pct. af BNP. I 2013 er skattetrykket reduceret fra 49,7 pct. til 47,9 pct. Det nedjusterede skattetryk efter revisionen skyldes både lavere skatteindtægter og et højere BNP. Nedjusteringen af skatteindtægterne er et resultat af ændringer i klassificeringerne af de offentlige indtægter mellem skatter og andre offentlige indtægter. Revisionen medfører således ikke en nedjustering i det offentlige indtægter som helhed.
<i>Offentlig saldo og gæld stort set uændrede</i>	Den offentlige saldo i pct. af BNP påvirkes i negativ retning i de fleste år, men effekterne er ikke markante. Ændringen i den offentlige saldo i procent af BNP varierer i revisionsårene imellem -0,8 og 0,3 pct. af BNP. Påvirkningen af ØMU-saldoen er en smule anderledes, fordi der i forbindelse med hovedrevisionen også er sket en ændring i, hvad der medregnes i ØMU-saldoen. Justeringerne af ØMU-saldoen i procent af BNP er således hen over revisionsårene på mellem -0,4 og 0,2 pct. af BNP og altså forholdsvis beskedne. ØMU-saldoen for 2013 er forbedret 0,1 pct. af BNP i forhold til den ØMU-saldo, der blev offentliggjort ultimo marts 2014. Den offentlige ØMU-gæld i pct. af BNP påvirkes forskelligt i de enkelte år, men den bliver overvejende reduceret. Igen gælder det, at effekterne er begrænsede. Ændringerne i den offentlige ØMU-gæld i procent af BNP varierer således i revisionsårene mellem -1,1 og 0,5 pct. af BNP. I forhold til den ØMU-gæld i pct. af BNP for 2013, som blev offentliggjort i ultimo marts 2014, har revisionen øget ØMU-gælden med 0,5 pct. af BNP.
<i>Regionale forskelle</i>	Revisionens virkning på det samlede nationalregnskab afspejler sig også i de regionale regnskaber og forskelle i fx erhvervs- og boligstruktur bevirker, at effekterne påvirker regionerne forskelligt.

1. Hovedrevision – hvad og hvorfor?

Fra 15. september 2014 opgøres det danske nationalregnskab og statistikken om de offentlige finanser efter retningslinjerne i det europæiske statistiksystem, *European System of Accounts (ESA 2010)*. Alle EU-lande er forpligtet til at overgå til de nye retningslinjer senest med udgangen af september 2014.

<i>Nye internationale retningslinjer og forbedrede danske kilder og metoder</i>	Implementeringen af de nye internationale retningslinjer udgør den ene del af hovedrevisionen. Den anden del er en rent dansk data- og metoderevision, hvor en række nye forbedrede datakilder og metoder indarbejdes. Hovedrevisionen består således af to dele: • Nye internationale retningslinjer, ESA 2010 • Nye forbedrede datakilder og metoder
<i>Alle statistikker revideres tilbage i tid</i>	En hovedrevision adskiller sig fra løbende revisioner, der kun vedrører de tre seneste såkaldte "foreløbige" år. Ved en hovedrevision revideres alle tidsserier, så de er sammenhængende og konsistente. Det danske nationalregnskab er ved denne revision ført tilbage til 1966 for BNP og tilhørende hovedposter. De offentlige finanser er ført tilbage til 1971, mens der er fuld sektoropdeling tilbage til 1995.
<i>Revisionernes detaljerede effekter er kun opgjort for 2008</i>	Hovedrevisionen er gennemført sideløbende med den ordinære statistikproduktion og tog sin begyndelse allerede i 2010. 2008 blev valgt som det år for hvilket effekterne af de enkelte manual-, data- og metoderevisioner blev opgjort separat, fordi 2008 på det tidspunkt var det nyeste endelige år. Tallene for perioden efter 2008, der var "foreløbige" ved revisionens start, indeholder også effekter af løbende kilderevisioner, hvorfor effekten af hovedrevisionen ikke kan isoleres for disse år. Når der i denne publikation anføres, hvilke effekter revisionen har haft, kan disse reelt kun adskilles fra effekterne af de løbende revisioner for perioden frem til og med 2008.
<i>Afspejler ændringer i økonomien</i>	Hovedrevisioner laves i alle lande med et antal års mellemrum for at sikre, at nationalregnskabet bedst muligt afspejler samfundsøkonomien. Der indarbejdes som hovedregel et større antal ændringer på en gang og samtidig revideres de historiske tal, således at tallene forbliver sammenlignelige over tid.
<i>Tidligere hovedrevisioner</i>	Danmarks Statistik har tidligere gennemført hovedrevisioner i 1962, 1978, 1997 og 2005. Ved hovedrevisionen i 1997 blev ESA 95 implementeret, samtidig med at der blev foretaget en data- og metoderevision. Hovedrevisionen i 2005 var alene en data- og metoderevision. I 1978 blev grundlaget for det nuværende nationalregnskab baseret på <i>supply-use</i> og <i>input-output</i> tabeller introduceret og erstattede det daværende mere summariske nationalregnskabssystem.
<i>Fælles internationale retningslinjer giver sammenlignelighed</i>	De fælles europæiske - og internationale – retningslinjer sikrer sammenlignelighed mellem lande. På europæisk plan giver det også gennemsigtighed, hvilket er vigtigt i og med at nationalregnskabet i EU bruges til politiske og administrative formål, fx til at måle det offentlige underskud i forbindelse med den såkaldte <i>Excessive Deficit Procedure</i> (EDP) og til at fastlægge medlemslandenes kontingent for EU-medlemsskabet. Derudover bidrager de fælles retningslinjer til at skabe et solidt grundlag for økonomiske analytikere og forskere.
<i>Europæisk udgave af FN's retningslinjer</i>	ESA 2010 er vedtaget af Det Europæiske Råd og Europa-Parlamentet og udgør EU's udmøntning af FN's nye verdensomspændende retningslinjer for nationalregnskaber, <i>System of National Accounts 2008</i> (SNA 2008). ESA 2010 og SNA 2008 erstatter de hidtidige retningslinjer ESA 95 og SNA 93.

Grundlæggende er der tale om en opdatering af retningslinjerne, så de beskriver landenes økonomier, som de ser ud i dag. En vigtig ændring er, at udgifter til

forskning og udvikling og militære våbensystemer anerkendes som investeringer. På andre områder afspejler de ændrede retningslinjer en øget økonomisk globalisering, ligesom en mere detaljeret opdeling af den finansielle sektor afspejler kompleksiteten i aktiviteten i denne sektor. Desuden er der tale om præciseringer (fx inden for det offentlige) og metodologiske forbedringer (fx i beregningen af skadesforsikring).

De følgende kapitler i temapublikationen beskriver mere detaljeret de væsentligste ændringer af det danske nationalregnskab, der er foretaget ved denne hovedrevision. Derudover vil der være en præsentation af hovedresultaterne.

2. BNP og forsyningsbalance

2.1 Væsentlige ændringer af forsyningsbalancen i 2008

*BNP
er opjusteret*

Bruttonationalproduktet (BNP) er i 2008 2,5 pct. højere i det hovedreviderede nationalregnskab end i det hidtidige. Dette skyldes først og fremmest den nye behandling af udgifter til forskning og udvikling (F&U), som beskrives nærmere i kapitel 3. I 2008 bidrager denne ændring alene til en opjustering af BNP med 2,6 procent, mens den samlede effekt af de øvrige ændringer er en lille nedjustering af BNP.

Den nye behandling af udgifter til F&U er hovedårsagen til, at de faste bruttoinvesteringer i 2008 er 12,1 pct. højere end i det hidtidige nationalregnskab. Herudover er forbruget i non-profit institutioner rettet mod husholdninger (NPISH), der hidtil har været en del af husholdningernes forbrug, højere i det nye nationalregnskab, mens det offentlige forbrug er lidt lavere. Ændringerne i eksporten og importen er beskedne.

Oversigtstabel 2.1

Forsyningsbalancen før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Manual ændringer	Data og metode ændringer	Difference	Difference i pct.
	1	(1+3+4) 2	3	4	(2-1) 5	(5/1)*100 6
	løbende priser, mio. kr.					pct.
Bruttonationalprodukt (BNP)	1 753 152	1 797 547	48 912	-4 517	44 395	2,53
Import ¹	903 963	909 050	13 672	-8 585	5 087	0,56
Forsyning	2 657 115	2 706 597	62 584	-13 102	49 482	1,86
Husholdningernes forbrugsudgift	827 493	827 957	-3 411	3 875	464	0,06
Forbrugsudgift i NPISH	12 524	25 626	8 562	4 540	13 102	104,62
Offentlig forbrugsudgift	465 404	452 185	-9 484	-3 735	-13 219	-2,84
Faste bruttoinvesteringer	368 758	413 351	49 487	-4 894	44 593	12,09
Lagerforøgelser	20 437	16 644	-	-3 793	-3 793	-18,56
Nettoansk. af værdigenstande	2 915	2 894	-	-21	-21	-0,71
Eksport ¹	959 585	967 939	17 430	-9 076	8 354	0,87
Anvendelse	2 657 115	2 706 597	62 584	-13 102	49 482	1,86

¹ For im- og eksport gælder det, at effekten af de ændrede retningslinjer (manualændringer) vedrørende varer til forarbejdning i udlandet er medtaget under data- og metodeændringer. For en nærmere beskrivelse se kapitel 3.

*BNP har været retvisende
i de seneste 50 år på
tværs af revisioner*

I oversigtstabel 2.1 er de samlede ændringer opdelt i effekterne som følge af på den ene side implementering af de nye retningslinjer (ESA 2010) og på den anden side effekterne af indarbejdelse af nye forbedrede kildedata og metoder (data- og metodeændringer). Det fremgår, at revisionen af BNP stort set kan henføres til de nye retningslinjer, mens data- og metodeændringernes effekt er beskedne. På underkomponenter er de reelle ændringer større, men da de går i begge retninger, betyder det, at de mere eller mindre ophæver hinanden på aggregere niveau. Det samme var tilfældet ved de tidligere hovedrevisioner i 2005, 1997 og 1978, hvor den samlede effekt af data- og metodeændringerne i alle tilfælde var under 1,6 pct. af BNP. Det samlede billede af den mest aggregerede størrelse i det danske nationalregnskab, nemlig samfundets samlede produktion (BNP), har altså været retvisende i hvert fald de seneste 50 år på trods af forskydninger på lavere niveauer.

*Nettonationalproduktet
(NNP) revideres mindre
end BNP*

Opjusteringen af BNP modsvares ikke af en tilsvarende forhøjelse af nettonationalproduktet (NNP), der beregnes som BNP fratrukket forbrug af fast realkapital (afskrivninger). Det skyldes hovedsagelig, at den nye behandling af F&U

også medfører en forøgelse af forbruget af fast realkapital. I 2008 forøges NNP således kun med 1,1 pct.

2.1.1 Branchernes værditilvækst

Opjusteringen af BNP svarer stort set til ændringerne i branchernes bruttoværditilvækst (BVT), jf. oversigtstabel 2.2. Det skyldes, at produktskatter minus produktsubsidier kun er ændret marginalt.

Oversigtstabel 2.2 Bruttoværditilvækst fordelt på brancher før og efter hovedrevisionen. 2008

		Før	Efter	Difference	Difference i pct.
		løbende priser, mio. kr.			pct.
	Bruttonationalprodukt (BNP) ...	1 753 152	1 797 547	44 395	2,53
	Produktskatter, netto	254 416	256 017	1 601	0,63
	Bruttoværditilvækst i alt	1 498 736	1 541 529	42 794	2,86
A	Landbrug, skovbrug og fiskeri ...	14 257	15 453	1 196	8,39
B	Råstofindvinding	62 589	65 210	2 622	4,19
C	Industri	192 448	212 390	19 942	10,36
D_E	Forsyningsvirksomhed	37 471	36 602	-869	-2,32
F	Bygge og anlæg	89 639	93 359	3 720	4,15
G_I	Handel og transport mv.	295 671	300 614	4 943	1,67
J	Information og kommunikation ...	64 502	69 963	5 461	8,47
K	Finansiering og forsikring	91 257	91 893	635	0,70
LA	Ejend.hand., udl. af erhv. ejend. ...	35 501	36 484	983	2,77
LB	Boliger	113 328	101 841	-11 487	-10,14
M_N	Erhvervsservice	116 042	126 216	10 174	8,77
O_Q	Off. adm., undervisn., sundhed ...	336 909	340 092	3 183	0,94
R_S	Kultur, fritid, anden service	49 123	51 413	2 291	4,66

Brancherne påvirkes
forskelligt

De nye retningslinjer påvirker brancherne forskelligt. For eksempel giver den nye behandling af F&U anledning til, at BVT i næsten alle brancher opjusteres, men især i *industri, information og kommunikation, erhvervsservice* samt *offentlig administration, undervisning og sundhed*. Den nye behandling af grænseoverskridende bygge- og anlægsaktivitet har medført en opjustering af BVT i *bygge og anlæg*. På brancheniveau er der også betydelige data- og metoderevisioner. For branchen *boliger* danner et nyt register nu grundlag for beregningerne, hvilket betyder en nedjustering af BVT. Endvidere er metoderne til beregning af reparation og vedligeholdelse revideret, hvilket også har ført til en forøgelse af BVT i *bygge og anlæg*. Opjusteringen af BVT i *landbrug* skyldes, at de hidtidige tal var fejlagtige.

2.1.2 Private og offentlige forbrugsudgifter

I det hovedreviderede nationalregnskab er det private forbrug delt op i husholdningernes forbrugsudgifter og forbrugsudgifter i NPISH. Sidstnævnte består af de udgifter, som for eksempel velgørende institutioner, privatskoler, fagforeninger og ikke-professionelle idrætsforeninger afholder. De er i vid udstrækning finansieret af medlemskontingenter og offentlige tilskud.

Husholdningernes samlede forbrugsudgifter (eksklusiv forbrug i NPISH) er i 2008 stort set uændrede. Men for nogle af underkomponenterne er der dog ikke-ubetydelige revisioner.

Oversigtstabel 2.3

Husholdningernes forbrug fordelt på hovedformål før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Difference	Difference i pct.
	løbende priser, mio. kr.			pct.
Husholdningers forbrugsudgift	827 493	827 957	464	0,06
Turistindtægter	36 437	33 269	-3 168	-8,69
Turistudgifter	37 801	32 240	-5 561	-14,71
Husholdningers forbrugsudgift i Danmark	826 129	828 987	2 858	0,35
Fødevarer	84 068	83 533	-535	-0,64
Drikkevarer og tobak mv.	37 624	41 078	3 454	9,18
Beklædning og fodtøj	38 336	36 770	-1 566	-4,09
Boligbenyttelse	179 536	169 664	-9 872	-5,50
Elektricitet og brændsel	49 112	48 588	-524	-1,07
Boligudstyr, husholdningstjenester mv.	47 044	45 701	-1 343	-2,85
Medicin, lægeudgifter o.l.	22 745	22 246	-499	-2,20
Anskaffelse af køretøjer	39 288	38 662	-626	-1,59
Anden transport og kommunikation	78 650	83 613	4 963	6,31
Fritidsudstyr, underholdning og rejser	95 352	98 646	3 293	3,45
Andre varer og tjenester	154 375	160 486	6 111	3,96
Kultur, fritid, anden service	49 123	51 413	2 291	4,66

Husholdningernes
forbrug

Den største effekt af data- og metodeændringerne på husholdningernes forbrugsudgifter skyldes, at opgørelserne nu også omfatter illegal aktivitet, dvs. udgifter til narkotika, smuglervarer og prostitution. Dette påvirker forbrugsudgifterne i *drikkevarer og tobak* samt *andre varer og tjenester*.

Andre data- og metodeændringer vedrører især en nedjustering af huslejeudgifterne, hvor den nye beregning af branchen *boliger* slår igennem. Endvidere opjusteres kategorien *andre varer og tjenester* på grund af adgang til bedre oplysninger om hoteludgifternes fordeling mellem erhverv (forretningsrejser, kurser) og husholdninger.

Forbrug i NPISH

For NPISH-forbruget, jf. oversigtstabel 2.1, er der markante opjusteringer, både som følge af de nye retningslinjer og data- og metodeændringer. De nye retningslinjer betyder, at privatskoler og efterskoler mv. (frie skoler) flyttes fra offentlig forvaltning og service til NPISH. Data- og metodeændringerne kommer fra en ny og forbedret regnskabsstatistik for velgørende institutioner og frivillige organisationer, hvilket har medført en betydelig opjustering af de hidtidige værdier. Dette er beskrevet nærmere i kapitel 8.

Offentligt forbrug

Nedjusteringen af de offentlige forbrugsudgifter, jf. oversigtstabel 2.1, i 2008 skyldes både de nye retningslinjer og data- og metodeændringer. Påvirkningen fra de nye retningslinjer skyldes hovedsagelig den ændrede afgrænsning af offentlig forvaltning og service, hvor navnlig overførslen af det frie skoleområde til NPISH-sektoren er af betydning. Data- og metodeændringerne reflekterer især de nye beregninger af optjent tjenestemandspension, som i 2008 har medført en reduktion på ca. 8 mia. kr. i opgørelsen af aflønning af de offentlige ansatte og dermed det offentlige forbrug. Effekten af ændringen i beregningen af optjent tjenestemandspension varierer over tid og er nærmere beskrevet i kapitel 4.

2.1.3 Bruttoinvesteringer

De højere faste bruttoinvesteringer, jf. oversigtstabel 2.4, skyldes som tidligere omtalt hovedsagelig den ændrede behandling af F&U, der indebærer en markant opjustering af investeringerne i kategorien *intellektuelle rettigheder*. Men også den nye behandling af militære udgifter til våbensystemer øger investeringerne - i 2008 med næsten 2 mia. kr. Sidstnævnte udgør en del af investeringerne i ICT- udstyr, andre maskiner mv.

Oversigtstabel 2.4

Faste bruttoinvesteringer fordelt på aktiv type før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Difference	Difference i pct.
	løbende priser, mio. kr.			pct.
Faste bruttoinvesteringer i alt	368 758	413 351	44 593	12,09
Boliger	93 246	97 589	4 343	4,66
Andre bygninger	67 623	71 507	3 885	5,74
Anlæg	28 059	28 940	881	3,14
Transportmidler	46 091	46 059	-32	-0,07
ICT-udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	95 074	85 853	-9 221	-9,70
Stambesætninger mv.	11	11	-	-
Intellektuelle rettigheder	38 654	83 393	44 738	115,74

Opjusteringerne af bygge- og anlægsinvesteringerne skyldes flere forhold. Dels introduktionen af et nyt benchmark for m²-priser, dels en ændret fordeling mellem på den ene side løbende reparation og vedligeholdelse og på den anden side hovedreparation (ombygning, renovering). En større andel af de samlede udgifter til reparation og vedligeholdelse henføres nu til investeringer i hovedreparation. Nedjusteringerne af investeringerne i ICT-udstyr mv. er baseret på nye informationer om fordelingen af virksomhedernes samlede investeringer fordelt på arter.

2.1.4 Eksport og import

Som det fremgår af oversigtstabel 2.1, er de nye tal for eksport og import samlet set lidt højere end de hidtidige tal. De nye retningslinjer indebærer en ændret behandling af grænseoverskridende bygge- og anlægsaktivitet, hvilket medfører en opjustering af både eksport og import. Da de danske byggevirksomheders aktiviteter i udlandet er større end de udenlandske byggevirksomheders aktivitet i Danmark, øges eksporten mere end importen. Den nye behandling af varer forarbejdet i udlandet har medført en ensartet nedjustering af import og eksport af varer. Også data- og metodeændringerne har samlet set medført nedjusteringer af både importen og eksporten, hvilket bl.a. kan henføres til en forbedret opregningsmetode i opgørelsen af udenrigshandlen med varer.

2.1.5 Bruttonationalindkomsten

Som det fremgår af oversigtstabel 2.5, er effekterne på bruttonationalindkomsten (BNI) lidt mindre end på BNP. Dette skyldes hovedsageligt at den ændrede behandling af grænseoverskridende bygge- og anlægsaktivitet har medført en nedjustering af nettoindkomsterne fra udlandet.

Oversigtstabel 2.5

Bruttonationalindkomsten før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Manual ændringer	Data og metode ændringer	Difference	Difference i pct.
	løbende priser, mio. kr.					pct.
Bruttonationalprodukt (BNP)	1 753 152	1 797 547	48 912	-4 517	44 395	2,53
Aflønning af ansatte, fra udlandet	6 575	5 340	-1 054	-181	-1 235	-18,78
Aflønning af ansatte, til udlandet	20 214	20 457	50	193	243	1,20
Subsidier fra udlandet	7 959	7 960	-	1	1	0,01
Produktions- og importskatter, til udl.	3 826	3 826	-	-	-	-
Formueindkomst, fra udlandet	186 355	178 916	-6 197	-1 242	-7 439	-3,99
Formueindkomst, til udlandet	149 114	147 842	-2 370	1 098	-1 272	-0,85
Bruttonationalindkomst (BNI)	1 780 887	1 817 638	43 981	-7 230	36 751	2,06

2.2 Væsentlige ændringer tilbage i tid

Som nævnt i begyndelsen af kapitlet, er BNP i det nye nationalregnskab højere end i det hidtidige nationalregnskab. Dette gælder hele perioden tilbage til 1966. I figur 2.1 ses, at det nye BNP overstiger det hidtidige BNP med mellem 1,6 og 3,1 pct. i hele perioden.

*Nye år beregnet
mest detaljeret*

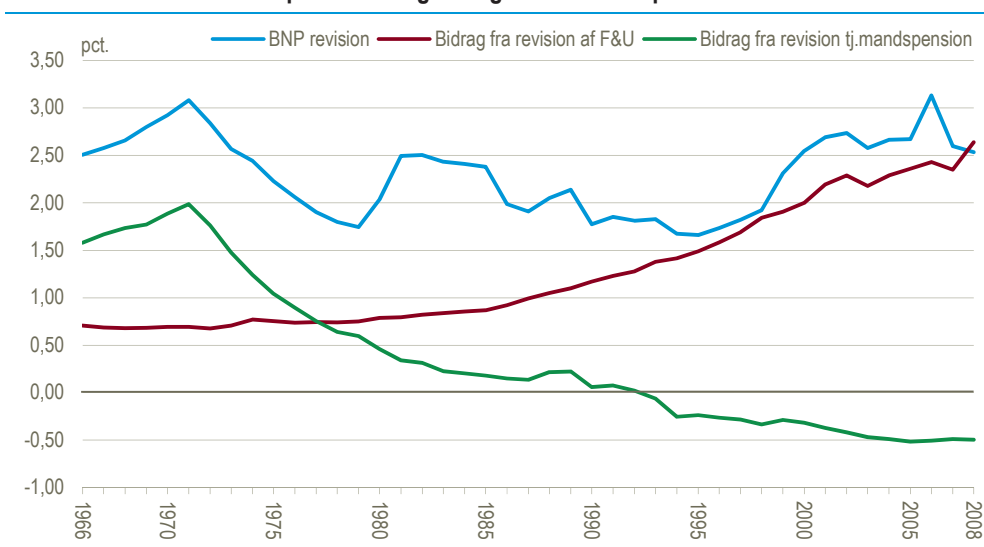
Beregningerne af vare- og tjenestestrømme tilbage til 1966 er ikke gennemført på samme detaljeringsniveau og efter samme metoder for hele perioden. I løbende priser er beregningerne tilbage til 2005 gennemført ved en revision af nationalregnskabets tilgangs- og anvendelsesmatricer, dvs. på det mest detaljerede niveau. Afstemningen af de enkelte produkter sikrer identitet mellem BNP opgjort fra tilgangssiden og BNP fra anvendelsessiden.

For perioden 1966 til 2004 er beregningerne gennemført på et mere aggregeret niveau. I alt er knap 500 serier for vare- og tjenestestrømme ført tilbage til 1966. De tilbageregnete serier fordeler sig ligeligt på tilgangs- og anvendelsessiden. For en del af de 500 serier er der gennemført eksplicitte beregninger tilbage til 1995, mens enkelte serier er beregnet selvstændigt tilbage til 1966. I de tilfælde, hvor der ikke er gennemført selvstændige beregninger, er serierne ført tilbage ved anvendelse af de hidtidige udviklingsrater.

De tilbageførte serier sikrer ikke umiddelbart identitet mellem tilgang og anvendelse, eller sagt på en anden måde, BNP opgjort fra produktionssiden afviger fra BNP fra anvendelsessiden. Der er derfor gennemført en afstemning for hvert år. Under denne afstemning er det søgt at afspejle den hidtidige BNP-udvikling idet denne dog først er korrigeret for de reviderede tal for F&U samt tjenestemandspensioner. Disse to ændringer har ikke blot betydning for niveauet, men også for udviklingen.

Figur 2.1

Revision af BNP i løbende priser. I alt og bidrag fra hovedkomponenter

*F&U og
tjenestemandspensioner
betyder mest for
ændringerne i BNP*

I figuren ses, hvordan de to mest betydende revisioner har bidraget til ændringen i BNP. Mens ændringen i 2008 hovedsagelig skyldes den nye behandling af F&U, er det de nye estimater for optjent tjenestemandspension, der er hovedårsag til opjusteringen af BNP i starten af perioden.

Den nye behandling af F&U har en stigende effekt på BNP over tid. Dette skyldes, at F&U aktiviteten er steget betydeligt i de seneste næsten 50 år - fra at udgøre en ubetydelig andel af BNP til at udgøre næsten 3 pct.

Det omvendte gør sig gældende for effekten af de nye beregninger af optjent tjenestemandspension. I begyndelsen af perioden medfører de nye beregninger en opjustering af BNP, mens det i den sidste del af perioden medfører en nedjustering af BNP. Dette afspejler, at de hidtidige estimer for optjent tjenestemandspension har undervurderet de faktiske tal i begyndelsen af perioden og overvurderet dem i slutningen af perioden.

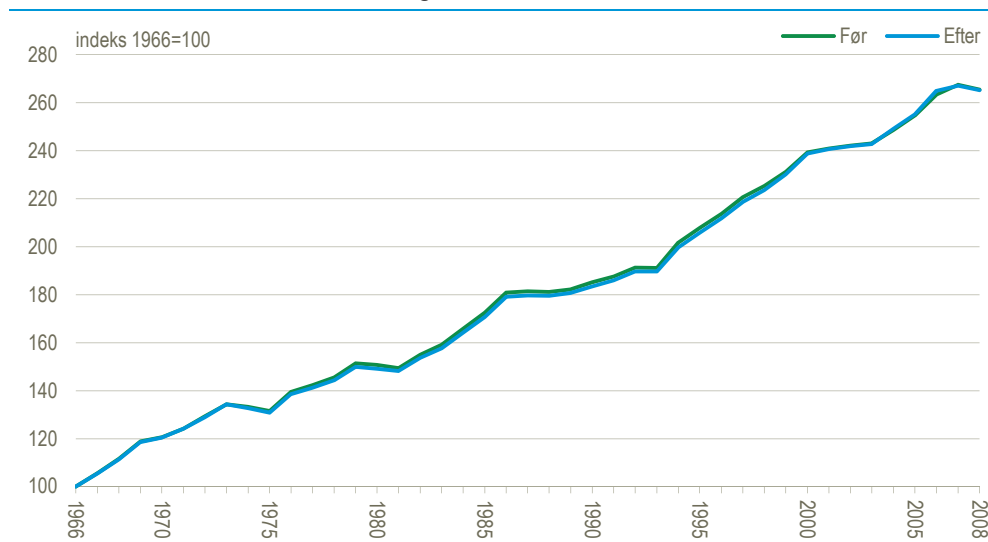
2.3 Effekter på vækstrater

I det hovedreviderede nationalregnskab er BNP-væksten stort set uændret i forhold til de hidtidige opgørelser. Det skyldes hovedsagelig, at BNP-vækstraterne i løbende priser og vurderingerne af prisudviklingen ikke er revideret væsentligt. Den samlede realvækst i BNP for hele perioden 1966 til 2008 er kun revideret med -0,1 procentpoint.

Den væsentligste ændring i beregningen af BNP i faste priser vedrører indførelsen af mængdeindikatorer for beregningen af det offentlige individuelle forbrug i faste priser. Ændringen er beskrevet i kapitel 5.

Figur 2.2 viser BNP-udviklingen i faste priser for hele perioden før og efter revisionen.

Figur 2.2 Realvækst: BNP, kædede værdier før og efter hovedrevisionen

3. Nye retningslinjer (ESA 2010)

Den ene del af hovedrevisionen af nationalregnskabet har baggrund i implementeringen af retningslinjerne i det nye europæiske nationalregnskabssystem, *European system of National and Regional Accounts (ESA 2010)*. Siden 1997 har nationalregnskabet været opgjort efter retningslinjerne i det hidtidige europæiske nationalregnskabssystem, ESA 95. ESA 2010 er den europæiske pendant til de internationale retningslinjer i *System of National Accounts (SNA 2008)*.

Overgangen fra ESA 95 til ESA 2010 medfører 25 ændringer. Ændringerne fremgår af *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010 (november 2013)*. De er beskrevet nedenfor, ligesom deres betydning for det danske nationalregnskab er anført for året 2008. I Anneks 1 er der en tabel, der viser den samlede effekt af de ændrede retningslinjer. Numrene i parentes svarer til nummereringen i den nævnte *Manual on changes* og kan genfindes i tabellen i anneks 1.

3.1 Ændringer i ESA 2010, der kan påvirke BNP og BNI

Forskning og udvikling (1)

Den mest markante ændring i det nye nationalregnskab vedrører behandlingen af udgifter til forskning og udvikling (F&U), der ofte omtales som "kapitaliseringen af F&U-udgifter". Baggrunden er, at det anerkendes, at udgifter til F&U har karakter af investeringer i den forstand, at de forventes at øge indkomsten i fremtiden. De akkumulerede F&U-udgifter vil derfor indgå som en del af værdien af produktionsapparatet (kapitalapparatet). Både udgifter til egenproduceret F&U og køb af F&U anerkendes som investering. I det hidtidige nationalregnskab har udgifterne til F&U været betragtet som en del af de løbende omkostninger, dvs. de har ikke bidraget til størrelsen af BNP.

Ændringen omfatter både virksomhedernes og det offentlige udgifter til F&U, ligesom den del, der stilles frit til rådighed, medtages. Det drejer sig især om en del af det offentlige udgifter til F&U, fx forskning på universiteterne.

Købt F&U i en virksomhed ændres fra at udgøre en løbende udgift (forbrug i produktionen) til at udgøre en investering. Dvs. at værditilvæksten og investeringerne øges. Da der ikke findes opgørelser af markedsværdier for virksomhedernes egenproduceret F&U, opgøres værdien som summen af omkostningerne til at producere F&U-resultaterne tillagt en mark-up for netto-overskuddet af produktionen. Dvs. at produktionen og investeringerne øges med værdien af de medgåede omkostninger.

Udgifter til egenproduceret F&U i det offentlige (ikke-markedsmæssig produktion) opgøres ligeledes som summen af omkostningerne, men uden en mark-up. Da produktionen i det offentlige allerede opgøres som summen af omkostningerne, ændrer det ikke produktionen, men anvendelsen ændres fra at være offentligt forbrug til at være en investering. De investerede F&U-omkostninger vil i fremtiden blive afskrevet og dermed bidrage til den offentlige produktion og det offentlige forbrug. Dvs. at den samlede effekt over tid er en opjustering af den offentlige produktion og det offentlige forbrug med størrelsen af forbruget af fast realkapital fra F&U-produktet.

Den nye behandling af F&U-udgifter har en betydelig effekt på BNP og andre centrale størrelser i nationalregnskabet. I 2008 medfører ændringen en opjustering af BNP på 2,6 pct., det offentlige forbrug nedjusteres med 0,2 pct., og investeringerne øges med 12,8 pct. Nettokapitalapparatet øges med 4,9 pct. og afskrivningerne med 12,8 pct. Effekten på nettonationalproduktet er 0,6 pct.

Værdisætning af egenproduktion inkluderer nu et nettooverskud (2)

Når en markedsproducent producerer til egen endelig anvendelse (privat forbrug eller investering), skal dette som udgangspunkt værdisættes ud fra tilsvarende produkter, der sælges på markedet. Da det ikke altid er muligt at observere repræsentative priser, vil man i de tilfælde opgøre værdien af egenproduktionen som summen af omkostningerne. Som eksempel kan nævnes egenproduktion af software. Det nye er, at værdien skal tillægges en mark-up for nettooverskud af produktionen. Dvs. produktionen og værditilvæksten øges med værdien af mark-up'en.

Ændringen i værdisætningen af egenproduktion for markedsproducenter har tilnærmelsesvist ingen effekt på BNP.

Skadesforsikring – produktion, erstatninger ved katastrofer og genforsikring (3)

Opgørelsen af produktionen i skadesforsikring er ændret i det nye nationalregnskab. I ESA 2010 anerkendes det, at den hidtidige beregningsmetode kunne føre til kontraintuitive resultater (negativ produktionsværdi) i tilfælde, hvor der udbetales ekstraordinært store erstatninger. Det skyldes, at produktionsværdien blev beregnet som præmier plus afkast på hensatte præmier minus udbetalte erstatninger. ESA 2010 åbner for to nye beregningsmetoder, og i det reviderede nationalregnskab beregnes produktionen af skadesforsikring som summen af omkostningerne.

En anden præcisering, der ligger i forlængelse heraf, drejer sig om, at skadeserstatninger i tilfælde af "katastrofer" fremover skal behandles som kapitaloverførsler og ikke som – det er tilfældet for almindelige skadeserstatninger – løbende overførsler. Denne ændring er allerede implementeret i det hidtidige danske nationalregnskab.

Den nye beregning af skadesforsikring reducerer BNP med 0,3 pct. i 2008.

Militært udstyr (4)

I det nye nationalregnskab er alle militære udgifter til materiel, der bruges i mere end et år, betragtet som investeringer. I det hidtidige nationalregnskab er udgifter til fx kampvogne og våbensystemer ikke blevet betragtet som investeringer, men som køb af varer og tjenesteydelser. Effekten på BNP er identisk med forøgelsen af afskrivningerne, mens effekten på det offentlige forbrug er begrænset, fordi nedjusteringen i køb af varer og tjenesteydelser modsvares af øgede afskrivninger.

Den nye behandling af militære våbensystemer betyder, at BNP i 2008 øges med 0,1 pct., investeringerne øges med 0,1 pct., og at det offentlige forbrug er stort set uændret.

Skrotningsomkostninger for store kapitalgoder (5)

Behandlingen af skrotningsomkostninger for store kapitalgoder som fx atomkraftværker er, i modsætning til i ESA 95, beskrevet i ESA 2010. Princippet i ESA 2010 er, at skrotningsomkostningerne investeres og afskrives fuldt ud på skrotningstidspunktet.

Skrotning af store kapitalgoder er endnu ikke observeret i Danmark.

Afgrænsning af sektoren: offentlig forvaltning og service (6)

Som følge af et stort fokus på de offentlige finanser og brugen af størrelsen på det offentlige overskud/underskud til policy-formål, er der over de seneste ti år udviklet mere detaljerede og præcise retningslinjer for opgørelsen og afgrænsningen af offentlig forvaltning og service. I både det hovedreviderede og det hidtidige nationalregnskab er der to afgørende kriterier for, om en enhed ligger i offentlig forvaltning og service.

For det første er det kun ikke-markedsmæssige enheder, der kan henføres til denne sektor. Om en enhed er ikke-markedsmæssig bestemmes via den såkaldte markedstest. Markedstesten var i ESA 95 defineret således, at mere end 50 pct. af produktionsomkostningerne skal være dækket af indtægter fra salg. Markedstesten er i ESA 2010 ændret, så nettorenteudgifter medtages i omkostningerne, hvormed enheder med store renteudgifter vil få sværere ved at opfylde kriteriet, dvs. der kan komme flere ikke-markedsmæssige enheder.

For det andet er det kun ikke-markedsmæssige enheder som er kontrolleret af andre enheder i offentlig forvaltning og service, som ligger i denne sektor. I ESA 2010 og det nye nationalregnskab er omfanget af det offentliges kontrol afhængigt af, hvor meget indflydelse det har over en institutions beslutninger og daglige drift. At det offentlige står for størstedelen af finansieringen eller fastsætter de overordnede rammer og love betragtes ikke som kontrol over en enhed i ESA 2010. I det hidtidige nationalregnskab blev der i højere grad lagt vægt på graden af offentlig finansiering, dvs. hvis offentlig forvaltning og service stod for hovedparten af finansieringen af en ikke-markedsmæssig enhed, så var dette en tilstrækkelig indikation på offentlig kontrol.

Ændringerne betyder, at en række institutioner skifter status. Nogle skifter til at indgå i offentlig forvaltning og service som en følge af ændringen i markedstesten. Det drejer sig bl.a. om A/S Øresund, der flytter fra selskabssektoren til offentlig forvaltning og service. Andre vil ikke længere vil være en del af offentlig forvaltning og service som følge af den øgede vægt på autonomi i beslutningerne og mindre vægt på finansieringen. Det drejer sig bl.a. om "de frie skoler", dvs. hovedsagelig privatskoler og efterskoler. De vil fremover indgå i sektoren for nonprofit-institutions rettet mod husholdninger (NPISH), der indeholder velgørende organisationer, idrætsforeninger, private nødhjælpsorganisationer og fagforeninger mv.

Samlet set påvirker den ændrede afgrænsning af offentlig forvaltning og service stort set ikke BNP. Det offentlige forbrug reduceres med 1,8 pct. i 2008. Den offentlige saldo er stort set uændret.

Småanskaffelser (7)

Virksomhedernes udgifter til småanskaffelser vil i det nye nationalregnskab som udgangspunkt blive behandlet som investering, hvis det almindelige kriterium om at indgå i produktionsprocessen i mere end et år er opfyldt. Ellers vil udgifterne blive betragtet som forbrug i produktionen. Dog bliver udgifter til visse mindre ting som fx værktøj og lommeregner altid behandlet som forbrug i produktionen. Hidtil har det været en beløbsgrænse³, der afgjorde, om udgiften var forbrug i produktionen eller investering.

Ændringen i behandlingen af udgifter til småanskaffelser har en ubetydelig effekt på BNP.

Bidrag til EU baseret på momsgrundlaget (8)

Danmarks bidrag til EU baseret på momsgrundlaget (EU's tredje egne indtægt), skal ifølge ESA 2010 behandles som en overførsel til udlandet (EU). I ESA 95 skulle bidraget behandles som en anden produktionsskat betalt af Danmark til EU.

Danmark har i nationalregnskabet altid behandlet momsbidraget til EU som en overførsel til udlandet, så her er der ingen ændring.

Indekserede gældsinstrumenter (9)

Rentebetalinger på lån, der er knyttet til et bredt baseret indeks, beregnes ifølge både ESA 95 og ESA 2010 som forskellen mellem indløsningsværdien og udstedelsesværdien på et givet tidspunkt.

³ 500 ECU i 1995-priser

Ifølge ESA 2010 skal rentebetalingerne på lån, der er knyttet til et snævert indeks som fx guldprisen, fastlægges allerede ved udstedelsen, idet der i disse tilfælde vil være forventning om en kapitalgevinst. Afvigelser mellem de initialt skønnede rentebetalinger og de faktiske rentebetalinger som følge af prisudsving betragtes som kapitalgevinster/-tab.

Indekserede gældsinstrumenter knyttet til et snævert indeks forekommer stort set ikke, og der er derfor ingen effekt af ændringen.

*Produktion i
centralbanken (10)*

Som noget nyt kan centralbankens produktion ifølge ESA 2010 føres til anvendelse andre steder end i den finansielle sektor. Det drejer sig om indtægter fra salg og gebyrer fra både residerter og ikke-residerter, fx jubilæumsmønter o. lign.

I det danske nationalregnskab har den nye behandling af centralbankens produktion altid været fulgt, så her er ingen ændring.

*Jordforbedringer
som aktiv (11)*

I ESA 2010 betragtes jordforbedringer (fx kystsikring og dræning af landbrugsjord) som investering og et selvstændigt aktiv, der indgår som en del af de faste aktiver i kapitalapparatet. I ESA 95 indgik udgifter til jordforbedringer ikke som et selvstændigt aktiv i kapitalapparatet, men var en del af investeringerne. Hvis udgifterne til jordforbedringer ikke indirekte var medtaget under bygge- og anlægsaktiverne i kapitalapparatet, var der her en asymmetri. Udgifter til jordforbedringer, der ikke kan udskilles fra de bygninger eller anlæg, de er knyttet til, er dog allerede medtaget i de faste aktiver i kapitalapparatet under denne kategori og er dermed med i beregningen af kapitalapparatet og forbrug af fast realkapital. De udgifter, der hidtil ikke har været medtaget, øger værdien af de samlede faste aktiver og forbrug af fast realkapital.

I Danmark har jordforbedringer altid været betragtet som et anlægsaktiv, så her er ingen ændring.

*Bygge- og anlægsaktivitet
i udlandet (24)*

I ESA 2010 bliver en virksomheds midlertidige (under et års varighed) bygge- og anlægsaktivitet i udlandet betragtet som produktion i hjemlandet, der eksporteres i form af en tjenesteydelse til det land, hvor aktiviteten og investeringen finder sted. Varer og tjenesteydelser, der medgår i produktionen og købes i det land, hvor aktiviteten finder sted, bliver betragtet som import af tjenester, ligesom løn til lokalt ansatte betragtes som løn til udlandet. I ESA 95 blev bygge- og anlægsaktivitet vedrørende nyopførelser og hovedreparationer betragtet som produktion og investering i det land, hvor aktiviteten finder sted uanset aktivitetens varighed. Varer, der medgår i produktionen, og som virksomheden medbringer fra hjemlandet, blev betragtet som eksport af varer. Løn til ansatte fra hjemlandet blev betragtet som løn fra udlandet. Den resterende netto-indtægt blev betragtet som formueindkomst fra udlandet.

Den ændrede behandling af bygge- og anlægsaktivitet i udlandet betyder, at BNP opjusteres med 0,3 pct. i 2008. BNI påvirkes ikke, da løn- og formueindkomsten, netto fra udlandet reduceres med samme beløb som netto-eksporten.

*FISIM mellem residente og
ikke-residente finansielle
institutioner (25)*

I ESA 2010 skal der per konvention ikke beregnes FISIM mellem finansielle institutioner.

Betydningen af den ændrede beregning af FISIM mellem finansielle institutioner er i det danske tilfælde ubetydelig for BNP og BNI.

3.2 Ændringer i ESA 2010, der ikke kan påvirke BNP og BNI

*Andre ændringer
i ESA 2010*

Ændringerne (12)-(23), der beskrives nedenfor, kan ingen effekt have på BNP og BNI, men påvirker i forskelligt omfang andre steder i nationalregnskabet.

*Medarbejder-
aktieoptioner (12)*

ESA 2010 gør det klart, at medarbejderaktieoptioner skal behandles som aflønning af ansatte.

I Danmark blev medarbejderaktieoptioner allerede behandlet som løn i det hidtidige nationalregnskab.

Super-dividender (13)

Super-dividender er udbetaling af udbytter, der er relativt store i forhold til det normale niveau for udbetaling af udbytter i den pågældende virksomhed. Superdividender skal ifølge ESA 2010 ikke registreres som udbytter, men som finansielle transaktioner. Det betyder, at de udbetalte superdividender ikke påvirker fordringserhvervelsen positivt i den modtagende sektor. I ESA 95 blev super-dividender behandlet på lige fod med andre udbytter. Revisionen har ikke givet anledning til en ændret behandling. Som en følge af det store fokus på det offentlige overskud/underskud vil superdividender betalt af offentlige selskaber til offentlig forvaltning og service i nogle tilfælde allerede være klassificeret som finansielle transaktioner. Udbetaling af superdividender er ikke observeret i Danmark.

Udbetaling af superdividender er ikke observeret i Danmark.

*SPE'er i udlandet og
offentlig låntagning (14)*

Special Purpose Entities (SPE'er) er karakteriseret ved, at de ikke har ansatte, ingen ikke-finansielle aktiver, de har ringe grad af fysisk tilstedeværelse, og deres produktion er begrænset til håndtering af disses finansielle aktiver. I ESA 2010 indføres en konvention vedrørende behandling af SPE'er ejet og kontrolleret af det offentlige. I de tilfælde, hvor offentlig forvaltning og service ejer og kontrollerer en ikke-resident SPE, skal de finansielle forhold for denne SPE medtages i opgørelsen af offentlig forvaltning og service.

Offentlig forvaltning og service har ingen SPE'er i udlandet.

*Hovedkontorer og
holdingselskaber (15)*

Her er der tale om en præcisering i forhold til ESA 95. I ESA 2010 kan holding selskaber (hvis hovedaktivitet er at eje datterselskaber) kun ligge i sektoren finansielle selskaber, og hovedkontorer skal ligge i den sektor, hvor hovedparten af aktiviteten finder sted (ikke-finansielle selskabssektor eller finansielle selskabssektor). Præciseringen er konsistent med branche nomenklaturen NACE rev. 2, hvor holdingselskaber ligger i *64.20 holdingselskabers virksomhed*, og hovedkontorer ligger i *70.10 hovedsæders virksomhed*. I ESA 95 fremgik sektorplaceringen af holdingselskaber ikke klart, og derfor kan holdingselskaber i nogle tilfælde være placeret i den ikke-finansielle selskabssektor. Finansielle holdingselskaber var i den danske branchenomenklatur placeret i de finansielle brancher og var således også en del af den finansielle selskabssektor.

Ændringen i behandlingen af holdingselskaber og hovedkontorer vedrører alene sektorafgrænsningen, hvor der især er markante skift i unoterede aktier og andre ejerandele.

*Finansielle
delsektorer (16)*

I forhold til i ESA 95 er der i ESA 2010 en mere detaljeret opdeling af den finansielle sektor på delsektorer. Hvor ESA 95 havde 5 delsektorer, har ESA 2010 9 delsektorer. Den nye delsektor, *S127 koncerntilknyttede finansielle institutioner og pengeudlånere*, består hovedsagelig af holdingselskaber, hvorfor en række

enheder, der tidligere lå i S123 og S11, fremover vil ligge i S127. Ændringen på delsektorniveau fremgår af oversigtstabel 3.1:

Oversigtstabel 3.1

Finansielle sektor delsektorer ESA 95				Finansielle sektor delsektorer ESA 2010
Centralbanken	S.121	→	S.121	Centralbanken
Andre monetære finansielle institutioner	S.122	↘	S.122	Pengeinstitutter, undtagen centralbanken
			S.123	Pengemarkedsforeninger
Andre finansielle formidlere	S.123	↘	S.124	Investeringsforeninger, undtagen pengemarkedsforeninger
			S.125	Andre finansielle formidlere, undtagen forsikringselskaber og pensionskasser
Finansielle hjælpeenheder	S.124	→	S.126	Finansielle hjælpeenheder
		→	S.127	Koncerttilknyttede finansielle institutioner og pengeudlånere
Forsikringselskaber og Pensionskasser	S.125	↘	S.128	Forsikringselskaber
			S.129	Pensionskasser
Ikke-finansielle selskabssektor	S.11		S.11	Ikke-finansielle selskaber

Anm.: TABEL 16.1 fra manual on the changes

Garantier (17)

Behandlingen af garantier er ændret for den del, der er standardiserede garantier. En garanti er standardiseret, når der er udstedt relativt mange af samme type, ofte bestående af små beløb, og hvor der kan beregnes en sandsynlighed for, at en garanti bliver "kaldt", dvs. beløbet kommer til udbetaling. Standardiserede garantier indgår i nationalregnskabets finansielle konti som finansielle passiver for udstederen med det beløb, der forventes at blive kaldt. Øvrige "engangs-garantier" behandles som i ESA 95 som betingede finansielle aktiver og passiver og indgår således ikke i de finansielle konti.

Omfanget af standardiserede garantier i Danmark, fx studielån, med sandsynlighed for at blive "kaldt" og komme til udbetaling er vurderet at være så lille, at der ikke er lavet nogen ændring.

SDR som aktiv og passiv (18)

Special Drawing Rights (SDR) hos IMF blev under ESA 95 alene registreret som et aktiv i de finansielle konti. Danmarks udestående over for de øvrige lande i IMF blev ikke vist. I ESA 2010 vil Danmarks forpligtelse over for IMF indgå som et passiv i de finansielle konti for Nationalbanken og Danmarks gæld over for udlandet.

Indførelsen af SDR som et passiv øger Nationalbankens passiver og udlandsgælden med 1,7 mia. kr. i 2008

Bruttificering af skatte kreditter (19)

En skatte kredit er en reduktion i skattebetalingen, der typisk er af social karakter. En skatte kredit kan være "payable", dvs. den udbetales, hvis skatten, den modregnes i, er mindre end skatte kreditten. Den kan også være "non-payable", dvs. den udbetales ikke, hvis skatten, den modregnes i, er mindre end skatte kreditten. I ESA 2010 skal "payable" skatte kreditter vises brutto, dvs. den fulde skatte betaling uden modregning vises, og hele skatte kreditten vises som en indkomst overførsel til modtageren. I ESA 95 blev "payable" skatte kreditter vist netto. I Danmark vedrører det behandlingen af den grønne check, der blev indført i 2010.

Den nye behandling af den grønne check øger skatteprovenuet med 4,7 mia. kr. i 2010 og indkomst overførslerne med et tilsvarende beløb.

*Forarbejdning af varer
på tværs af
landegrænser (20)*

Forarbejdning i udlandet af en vare ejet af en dansk virksomhed, bliver i det nye nationalregnskab (og den nye betalingsbalance) behandlet som køb af en tjenesteydelse i udlandet. Hidtil betragtede man varen, der blev forarbejdet i udlandet, som eksport, og efterfølgende blev den forarbejdede vare importeret (til en højere værdi). Udenlandske virksomheder, der sender varer til forarbejdning i Danmark, behandles parallelt. Ændringerne påvirker eksport af varer og tjenester samt import af varer og tjenester. Den ændrede behandling i ESA 2010 og BPM6⁴ har i sig selv ingen effekt på BNP og betalingsbalancens løbende poster. Som følge af data- og metodeændringer, er der en begrænset effekt på BNP og på betalingsbalancens løbende poster.

I 2008 reduceres eksporten med 2,1 mia. kr. som følge af ændringerne af opgørelsen af varer til forarbejdning, mens importen reduceres med 3,3 mia. kr.

Merchanting (21)

Merchanting er køb og salg af varer, hvor begge modparter er udlændinge, og hvor varerne ikke passerer den danske grænse (såkaldt "trekantshandel"). Merchanting registreres som netto-eksport til det land, hvor varen sælges. Netto-eksporten er forskellen mellem købs- og salgsprisen og er udtryk for den handlende virksomheds produktionsværdi (avance). Tidligere blev merchanting betragtet som eksport af en tjenesteydelse (handelsavance), men betragtes nu som varehandel. Ændringen påvirker eksporten af varer og eksporten af tjenester, men den samlede eksport påvirkes ikke.

Som følge af den nye behandling af merchanting opjusteres eksport af varer i 2008 med 15,5 mia. kr. og eksport af tjenester nedjusteres tilsvarende. Betalingsbalancens løbende poster er således upåvirket.

*Ikke-fundede
arbejdsmarkeds-
pensioner (22)*

Som noget nyt skal forpligtelserne til ikke-fundede arbejdsmarkedspensioner vises på passivsiden i arbejdsgiverens sektor. Forpligtelserne vises imidlertid ikke i det egentlige nationalregnskab (core-accounts) men i en supplementstabel. I Danmark drejer det sig om det offentlige forpligtelser til tjenestemandspensioner, der fremover (første offentliggørelses år er 2017) vil være en del af en supplementstabel, der viser samtlige arbejdsmarkedsrelaterede pensionstilgodehavender. Det offentlige forpligtelser til tjenestemandspensioner vil ikke indgå i nationalregnskabsopgørelsen af den offentlige gæld. Som en del af data- og metoderevisionen er der lavet nye estimater for de imputerede pensionsbidrag for tjenestemænd.

Forpligtelserne til tjenestemandspensioner er endnu ikke opgjort.

*Gebyrer på lån
baseret på værdipapirer
og guld (23)*

I ESA 2010 skal gebyrer på lån baseret på værdipapirer og guld pr. konvention behandles som rente. Der er tale om en præcisering i forhold til ESA 95.

Ændringen af behandlingen af gebyrer på lån baseret på værdipapirer og guld har ingen effekt i Danmark.

⁴ BPM6, Balance of Payments and International Investment position Manual 6th edition, som er manualen, hvorefter betalingsbalancen opgøres.

4. Data- og metoderevision

Ud over de ændringer, der er betinget af de nye retningslinjer i ESA 2010 medfører indarbejdelsen af nye forbedrede datakilder og metoder, omtalt som data- og metoderevisionen, også en række ændringer.

Data- og metoderevisionen følger som udgangspunkt de hidtidige retningslinjer i ESA 95. I enkelte tilfælde er nye datakilder dog indarbejdet i forbindelse med implementeringen af ESA 2010. Det gælder fx skadesforsikring, som er beskrevet i kapitel 3. Nedenfor er beskrevet de 16 data- og metoderevisionsændringer, der har størst effekt på BNP og BNI. Deres betydning er anført for året 2008.

Ny regnskabsstatistik for NPISH

Non-profit institutioner rettet mod husholdninger (NPISH), indeholder fx idrætsforeninger, private nødhjælpsorganisationer og fagforeninger. I det nye nationalregnskab indeholder NPISH-sektoren også de frie skoler (privatskoler og efterskoler), der er flyttet fra offentlig forvaltning og service som en del af de nye retningslinjer i ESA 2010. Der er indsamlet nye og bedre regnskabsoplysninger og sektoren, der hidtil har været vist sammen med husholdningssektoren, bliver i det nye nationalregnskab vist selvstændigt. De nye oplysninger har øget kvaliteten i opgørelsen af sektoren væsentligt. Der er en samlet og uddybende beskrivelse af den nye NPISH sektor i kapitel 8.

Den nye regnskabsstatistik for NPISH betyder en opjustering af BNP med 2,0 mia. kr. i 2008 svarende til 0,1 pct.

UMTS licenser ændres til gængse EU-fortolkning

Hidtil har det offentlige indtægter for de såkaldte UMTS-licenser (3. generations mobiltelefoni) været behandlet som formueindkomst (jordrente - på engelsk "rent"), ud fra den betragtning, at det offentlige ejer det underliggende aktiv. Dette har været i modstrid med den gængse fortolkning af ESA 95 i EU. Her betragtes det offentlige indtægt fra UMTS-licenserne som salg af et aktiv på det tidspunkt, hvor adgangen gives. I det nye nationalregnskab følges denne fortolkning af ESA 95.

Ændringen har ingen effekt på det offentlige forbrug eller BNP i 2008, men formueindkomsten og dermed den offentlige saldo reduceres med 253 mio. kr. I 2001, hvor salget af aktivet finder sted, øges det offentlige indtægter fra salg af investeringsgoder og dermed den offentlige saldo med 3.7 mia. kr.

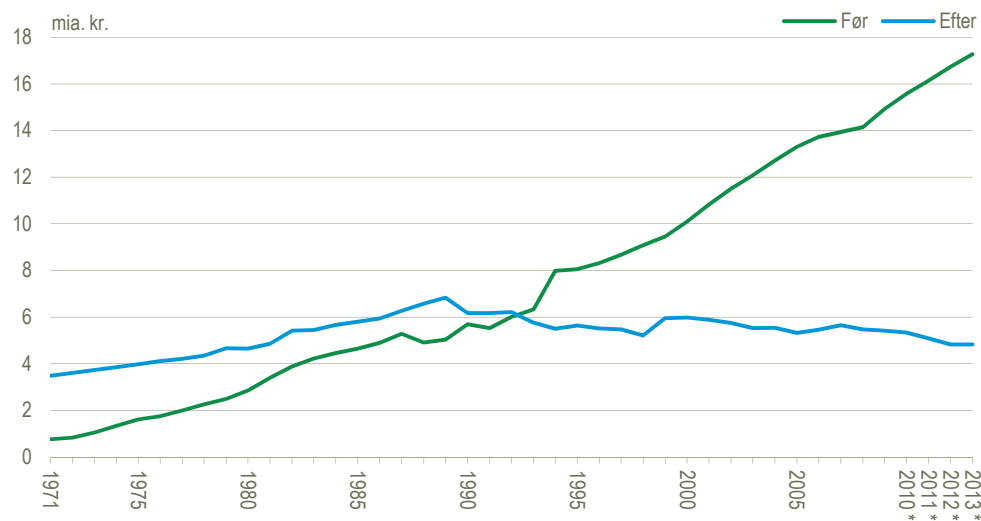
Imputerede bidrag til tjenestemandspensioner baseres på faktiske antal tjenestemænd

I nationalregnskabet laves et tillæg til tjenestemændenes løn (imputerede bidrag), der skal afspejle den opsparing til deres pension, de ville have haft, hvis de havde en almindelig arbejdsmarkedspension med indbetaling af bidrag. I det hidtidige nationalregnskab er benyttet en konvention om, at indbetalinger svarer til udbetalinger. Dvs. der er brugt oplysninger om det offentlige aktuelle udgifter til pension til pensionerede tjenestemænd som udtryk for kommende forpligtelser over for aktive tjenestemænd. I det nye nationalregnskab er der i beregningen taget udgangspunkt i oplysninger om det faktiske antal tjenestemandsansatte.

Ændringen af beregningen af de imputerede pensionsbidrag for tjenestemænd reducerer det offentlige forbrug med 8,7 mia. kr. svarende til 1,9 pct. BNP reduceres med 0,5 pct.

I figur 4.1 er de imputerede bidrag til tjenestemandspensioner før og efter revisionen vist over tid.

Figur 4.1 Imputerede bidrag til tjenestemandspensioner før og efter hovedrevisionen

* Foreløbige tal.

*Medielicens
bliver en skat*

I det hidtidige nationalregnskab er licensindtægterne og fra 2007 medielicensen betragtet som en salgsindtægt i Danmarks Radio (DR). DR har derfor været en offentlig ejet virksomhed placeret i den ikke-finansielle selskabssektor. I det nye nationalregnskab betragtes medielicensen som en skat, da alene besiddelsen af et multimedieapparat gør, at man de facto er forpligtet til at betale den uanset omfanget af ens forbrug. Ændringen betyder, at DR fra 2007 bliver ikke-markedsmæssig og dermed en del af offentlig forvaltning og service.

Ændringen i behandlingen af DR betyder, at det offentlige forbrug øges med 3,4 mia. kr. og skatteindtægterne med 3,8 mia. kr. i 2008, mens den offentlige saldo og BNP er stort set uændrede. Før 2007 er der ingen ændring.

*Enheder flyttes til
offentlig forvaltning
og service*

Ud over de ændringer i nogle enheders placering i institutionelle sektorer, som følge af implementeringen af ESA 2010, flyttes enkelte enheder som en del af data- og metoderevisionen. Det drejer sig om Banedanmark, Naturstyrelsen (tidligere Skov- og naturstyrelsen) samt en række mindre områder i den kommunale sektor som fx færgefart, der alle flyttes fra den ikke-finansielle selskabssektor til offentlig forvaltning og service. Flytningerne er en konsekvens af nye analyser af karakteren af deres salgsindtægter, der gør, at de ikke længere betragtes som markedsmæssige.

Flytningen af enheder til offentlig forvaltning og service betyder, at det offentlige forbrug øges med 2,1 mia. kr. i 2008, mens den offentlige saldo og BNP er stort set uændrede.

*Huslejer (boligbenyttelse)
beregnes ud fra
ansøgninger
om boligstøtte*

Baggrunden for revisionen af beregningen af huslejer er, at det hidtidige datagrundlag - huslejeundersøgelserne, der blev gennemført med jævne mellemrum - stoppede i 1999. Det var derfor nødvendigt at finde nye kilder til at belyse udviklingen i huslejer.

Det nye kildegrundlag er indberettede huslejer i forbindelse med ansøgning om boligstøtte. Disse oplysninger bruges dels på de boliger, de vedrører, men også til at estimere huslejen for resten af boligmarkedet.

Ændringen i beregningen af huslejer betyder, at BNP reduceres med 11,8 mia. kr. i 2008 svarende til 0,7 pct.

*Der indregnes skøn
for Illegal aktivitet*

I forbindelse med revisionen er der indarbejdet et skøn for den illegale aktivitet. Der beregnes tillæg for smugling af narkotika, alkohol, tobak, slik og sodavand samt prostitution.

Narkotikasmuglingens omfang er beregnet på baggrund af tal fra bl.a. Sundhedsstyrelsen og Rigspolitiet om antallet af misbrugere og priser på forskellige narkotiske stoffer. Øvrige data for smugling bygger på rapporter fra skatteministeriet om grænsehandel og prisportaler på nettet. Beregningen af prostitutionen bygger på oplysninger fra Socialstyrelsen, rapporter fra SFI m.fl. om antallet af prostituerede, mens priser for forskellige ydelser er fundet på nettet og i Ekstra Bladet. En del af de prostituerede er ikke residerende i nationalregnskabsmæssig forstand, og en del af prostitutionen indgår derfor som import af en tjenesteydelse i nationalregnskabet.

Den illegale aktivitet øger BNP med 3,0 mia. kr. i 2008 svarende til 0,2 pct.

*Bilskrotningspræmie
bliver en overførsel*

Hidtil er præmien for at skrotte en bil blevet behandlet som et produktsubsidie, men i forbindelse med revisionen ændrer bilskrotningspræmien status til en overførsel. Fremover vil bilskrotningspræmien derfor ikke længere indgå i opgørelsen af BNP.

Den ændrede klassificering af bilskrotningspræmien har stort set ingen effekt på BNP.

*Rettelser i landbrugets
bruttoværditilvækst*

Der er i forbindelse med revisionen rettet flere fejl i beregningen af landbrugets bruttoværditilvækst (BVT). Rettelserne skyldes dels, at banktjenesterne i en periode var dobbeltregnede i beregningen af forbrug i produktionen, dels at produktionen af juletræer ikke var blevet flyttet fra skovbruget til landbruget i forbindelse med overgangen fra DBo3 til DBo7. Dobbeltregningen skete i perioden 2003-2007, mens flytningen af produktionen af juletræer gælder hele tidsserien. Herudover er der foretaget en række andre korrektioner, således at der nu er fuld konsistens med landbrugsstatistikens opgørelse af bruttofaktorindkomsten.

Rettelserne øger landbrugets værditilvækst med 1,2 mia. kr.

*Energiproduktion
ændrer branche til
produktionsenhed*

Inden revisionen var forsyningsbrancherne aktivitetsdefinerede, hvilket vil sige, at al produktion af elektricitet blev ført til branchen for el-produktion og al produktion af fjernvarme foregik i branchen for varmeproduktion. I forbindelse med revisionen er produktionen flyttet til de enheder, der faktisk foretager produktionen. Det betyder, at der fremover også produceres fjernvarme i elforsyningsbranchen, da kraftvarmeværkerne er placeret her, mens den elektricitet og fjernvarme, der produceres i forbindelse med forbrænding af husholdningsaffald, fremover er placeret i renovationsbranchen. Baggrunden for revisionen er, at det er meget vanskeligt at splitte input i kraftvarmeværkerne og forbrændingsanstalterne, da der er tale om forenet produktion. Samtidigt er værdien af el-produktionen revideret, dels som følge af indarbejdelsen af PSO-skatter og – subsidier, dels som følge af revisioner til udenrigshandelen. Gasproduktionen er ligeledes revideret, da eksportværdien af naturgas er nedskrevet i udenrigshandelsstatistikken.

Der er ingen effekt på BNP af den ændrede behandling af el- og fjernvarmeproduktion, mens indarbejdelsen af PSO-skatter og subsidier isoleret sænker BNP med 0,8 mia. kr. i 2008. Revisionerne af udenrigshandelen med el og gas sænker samlet BNP med 0,1 mia. kr. Den samlede ændring i energibrancherne reducerer BNP med 1,2 mia. kr. svarende til 0,1 pct.

Betalings-TV opjusteres Forbruget og produktionen af betalings-TV har hidtil været undervurderet i nationalregnskabet, da fx betaling for kabel-tv ikke har indgået.

Opjusteringen af forbruget af betalings-TV øger BNP med 2,3 mia. kr. svarende til 0,1 pct.

Større privat hotelforbrug Fordelingen af hotelforbruget mellem husholdningerne og erhvervene var skæv i de hidtidige nationalregnskabstal. De tidligere tal undervurderede det private forbrug kraftigt og overvurderede erhvervenes forbrug tilsvarende. På baggrund af data fra VisitDenmark er fordelingen mellem husholdningernes og erhvervenes forbrug derfor justeret.

Ændringen af hotelfordelingen øger husholdningernes forbrug og BNP med 3,3 mia. kr. svarende til en opjustering af BNP med 0,2 pct.

Formueindkomst i investeringsforeninger Den del af formueindkomsten, der tilbageholdes i investeringsforeninger, bliver i det nye nationalregnskab betragtet som udbetalt til ejerne, dvs. husholdningerne. I det hidtidige nationalregnskab blev det betragtet som tilhørende investeringsforeningerne. Ændringen betyder, at der ikke længere finder en opsparing sted i investeringsforeninger som følge af den tilbageholdte formueindkomst. Fremover finder denne opsparing sted hos ejerne, der som modstykke geninvesterer den via en finansiell transaktion i investeringsforeningerne. Den nye behandling svarer til behandlingen af geninvesteret indtjening i udenlandske direkte investeringer. Der er ingen effekt på BNP, men BNI påvirkes med den del af formueindkomsten i danske investeringsforeninger, der tilfalder udlandet, og den del af formueindkomsten i udenlandske investeringsforeninger, der tilfalder danskere.

Den nye behandling af formueindkomst i investeringsforeninger har en meget lille positiv effekt på BNI på kun 33 mio. kr.

5. Fastprisberegninger

5.1 Generelt

Begrænsede ændringer af den økonomiske vækst

Samlet set har hovedrevisionen, herunder indførelsen af de nye retningslinjer (ESA 2010), ikke medført markante ændringer i den økonomiske vækst i perioden 1966-2009, hvilket fremgår af figur 2.2.

2010 er nyt referenceår

Nyt referenceår for de kædede fastpristal bliver 2010. Hidtil har referenceåret været 2005. Skift af referenceår har ingen selvstændig betydning for mængde- og prisudviklinger, herunder den økonomiske vækst. Skiftet foretages med passende mellemrum, idet det er mere bekvemt at præsentere fastpristallene i et prisniveau, som ikke ligger alt for langt fra det aktuelle kalenderår.

Kun ændrede metoder til beregning af offentlig produktionsværdi

Metoderne til beregning af nationalregnskabet i faste priser er på de fleste områder uændrede i det nye nationalregnskab. På ét væsentligt område er der imidlertid indført betydelige ændringer fra 2008 og frem: Beregningen af den offentlige produktionsværdi og dermed også det offentlige forbrug. Disse ændringer er beskrevet nedenfor.

Hovedrevisionen har også for fastprisberegningerne givet anledning til en række forbedringer i data- og metoder. Eksempelvis kan nævnes forsikrings- og pensionsområdet, hvor der er udviklet en ny metode til fastprisberegning, som i højere grad afspejler mængdeudviklingen.

5.2 Ny måling af offentlig realvækst

Ny beregning

Det ny princip for beregningen af den reale produktionsværdi (samt realvæksten) for offentlig forvaltning og service indebærer, at der fremover estimeres direkte på mængden af goder, som det offentlige fremstiller til samfundet. Tidligere var princippet, at den reale produktionsværdi (samt realvæksten) blev beregnet som summen af de reale omkostninger, herunder især de offentlige lønninger og det offentlige varekøb. Med andre ord fokuserer det ny princip på mængden af goder, der kommer ud af den offentlige virksomhed, mens det hidtidige princip fokuserede på mængden af de ressourcer, som blev anvendt i den offentlige produktionsproces.

Metodeskift for offentlige goder til individuelt forbrug

Den nye beregning af den offentlige realvækst vedrører alene den del af de offentligt producerede goder, som direkte stilles til rådighed for individerne i samfundet. Det er fx folkeskoleundervisning, operationer på offentlige hospitaler og plejehjemspladser (nedenfor benævnt individuelt offentligt forbrug). Den nye beregning vedrører ikke den del af de offentligt fremstillede goder som stilles kollektivt til rådighed for samfundet. Det er goder som fx politi, offentlig administration og miljøbeskyttelse (nedenfor benævnt kollektivt offentligt forbrug). Det kollektive offentlige forbrug beregnes i faste priser som hidtil. Ligeledes beregnes såvel det individuelle som det kollektive offentlige forbrug i løbende priser som hidtil. Den nye beregning vedrører alene det individuelle offentlige forbrug i faste priser og dermed opdelingen i mængde- og prisudvikling her.

Den nye beregning indføres fra og med 2008, dvs. inklusive udviklingen mellem 2007 og 2008, og Danmark anvender samme metode for metodeskift som de andre EU-lande.

Ny output-metode måler mængden af individuelle ydelser fra det offentlige

Den ny metode til beregning af det individuelle offentlige forbrug i faste priser indebærer anvendelse af mængdeindikatorer. En mængdeindikator er fx antallet af færdiguddannede gymnasieelever eller antallet af gennemførte blindtarmsoperationer. Mængdeindikatorerne anvendes til at vurdere mængdeudviklingen i

de individuelle goder, det offentlige producerer til samfundet. Mængdeindikatorerne beregnes på detaljeret niveau på baggrund af offentlige registre og statistik. Metoden betegnes også som output-metoden, idet der metodemæssigt fokuseres på mængden af de goder, det offentlige frembringer til samfundet.

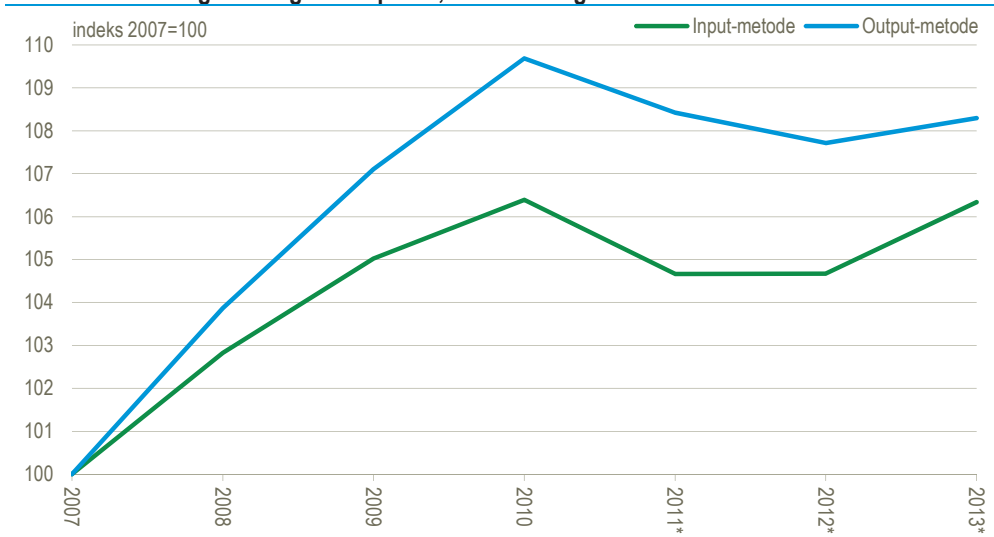
Der korrigeres indtil videre ikke direkte for kvalitetsændringer i produktionen. Hvis lærerne bliver dygtigere eller kirurgerne bedre til at operere, vil det altså ikke blive direkte afspejlet i mængdeudviklingen af den offentlige produktion. Der arbejdes i EU-regi på at fastlægge fælles fremtidige standarder for direkte justeringer af kvaliteten.

*Før måltess
omkostningerne*

Output-metoden er forskellig fra den hidtidige metode, som fokuserer på de omkostninger, det offentlige har, når goderne produceres. Derfor er den hidtidige metode blevet kaldt input-metoden. Den indebærer, at den offentlige produktionsværdi i faste priser beregnes som summen af de fire input-komponenter i faste priser: offentlige lønninger, offentligt varekøb, andre produktionsskatter- og subsidier, netto samt offentlige afskrivninger. Det er væsentligt igen at bemærke, at input-metoden fremover stadig anvendes til beregningen af produktionen af mængden af kollektive goder. Den nye metode betyder, at der for den individuelle offentlige produktion i princippet kan beregnes produktivitetsudvikling, hvilket ikke var tilfældet med den input-baserede metode.

Figur 5.1

Individuelt offentligt forbrug i faste priser, kædet mængdeindeks

* Foreløbige tal.

Figuren viser, at udviklingen i det individuelle offentlige forbrug i faste priser har været undervurderet i perioden 2007-2013, når man sammenligner de to beregningsmetoder. Tilsvarende har prisudviklingen i samme periode været overvurderet. Det betyder, at den offentlige sektor i perioden har været i stand til at frembringe flere goder til individuelt forbrug end de hidtidige nationalregnskabstal har vist.

*Med output-metoden
kan man ikke måle
offentligt ressourceforbrug*

Med skiftet fra input- til output-metoden for offentlig individuel produktion og dermed også offentligt forbrug ændres en række analysemuligheder. Et af de markante analysetemaer i debatten om den offentlige sektor, har i de senere år været realvæksten i det offentlige forbrug. I flere år har realvæksten i det offentlige forbrug været anvendt som målsætning i forbindelse med styring af de offentlige udgifter.

Input-metoden har kunnet kaste lys over, om dette mål blev opfyldt eller ej, idet det netop er mængden af ressourcer, tilført det offentlige, som måles, når den offentlige produktionsværdi beregnes i faste priser. Efter indførelsen af output-metoden kan

nationalregnskabet's tal for offentligt forbrug i faste priser ikke længere anvendes til at vurdere udviklingen i de reale ressourcer, som det offentlige anvender i produktionen, men derimod alene udviklingen i det reale output, som beskrevet ovenfor.

Yderligere info

Danmarks Statistik fortsætter med at offentliggøre en særskilt beregning af udgifter til offentligt forbrug i faste priser efter input-metoden. Tallene offentliggøres i statistikbanken. Desuden udarbejdes hvert år publikationen "Offentlig produktion og produktivitet". I denne beskrives og analyseres de offentlige mængdeindikatorer detaljeret.

Publikationen er gratis og kan hentes på www.dst.dk/publ/OffProduktivitet.

Publikationen indeholder også fremover årligt resultaterne fra input-metoden, som i høj grad har relevans i den samfundsøkonomiske debat, og som formentligt også fremover vil være relevant i den finanspolitiske planlægning.

6. Løn, beskæftigelse og arbejdstid

*Ingen manualændringer
til forbrug af arbejdskraft
i nationalregnskabet*

Ved mange økonomiske analyser inddrages forbrug af arbejdskraft. Det er derfor nødvendigt at opgøre beskæftigelse og arbejdstid i henhold til samme definitioner og klassifikationer, som anvendes i nationalregnskabet. ESA 2010 medfører ikke nye retningslinjer for, hvordan man skal opgøre den beskæftigelse og arbejdstid, der er sammenlignelig med resten af nationalregnskabets opgørelser af produktion, værditilvækst mv. Men relevante ændringer i den nye manual – eksempelvis den nye afgrænsning af offentlig forvaltning og service (jf. kapitel 3) – er også fuldt indarbejdet i arbejdskraftopgørelserne, så de fortsat er konsistente og fuldt sammenlignelige med opgørelserne i det øvrige nationalregnskab.

Nationalregnskabets hovedrevision af aflønning af ansatte, beskæftigelse og præsterede timer består derudover af data- og metoderevisioner, hvor langt den største revision vedrører indarbejdelsen af det nye, eIndkomstbaserede arbejdstidsregnskab.

6.1 Før og efter – revisionernes omfang

*Indarbejdelsen af nyt ATR
giver anledning til de
største revisioner*

Arbejdstidsregnskabet (ATR) er nationalregnskabets hovedkilde til aflønning af ansatte, beskæftigelse og præsterede timer. Den mest omfattende revisionssag har været indarbejdelsen af det hovedreviderede ATR, der er baseret på eIndkomst, og som udkom i december 2012. For arbejdstidens vedkommende var revisionen i ATR så markant, at nationalregnskabets hovedrevision af præsteret arbejdstid blev estimeret på baggrund af de foreliggende oplysninger og indarbejdet allerede i forbindelse med juniversionen i 2013, hvor nationalregnskabets serier med præsterede timer ekstraordinært blev revideret i hele perioden tilbage til 1966.

Oversigtstabel 6.1 viser nationalregnskabets aflønning af ansatte, beskæftigelse og præsteret arbejdstid for 2008 før og efter den ekstraordinære timerevision i juni 2013 samt før og efter indeværende hovedrevision.

Oversigtstabel 6.1

Nationalregnskabets aflønning af ansatte, beskæftigelse og præsteret arbejdstid. 2008

	Aflønning af ansatte	Beskæftigelse	Præsteret tid
	mio. kr.	1 000 personer	mio. timer
Før ekstraordinær timerevision, juni 2013	979 286	2 952	4 567,3
+ Arbejdstidsregnskabets revision	-	-	-411,1
+ Andre data-/metoderevisioner:	-	-	68,7
Tillæg for hjemsted ¹	-	-	-117,1
Tillæg for skyggeøkonomi	-	-	30,2
Tillæg for ubetalt overtid ²	-	-	142,0
Øvrige data-/metoderevisioner	-	-	13,6
= Efter ekstraordinær timerevision, juni 2013 ..	979 286	2 952	4 224,7
= Før hovedrevision, september 2014	979 286	2 952	4 224,7
+ Arbejdstidsregnskabets revision	-27 776	13	0,6
+ Andre data-/metoderevisioner:	-1 691	-55	-6,5
Tillæg for hjemsted ¹	-	-72	-
Tillæg for skyggeøkonomi	888	32	33,7
Tillæg for ubetalt overtid	-	-	4,0
Øvrige data-/metoderevisioner	-2 579	-15	-44,2
= Efter hovedrevision, september 2014	949 819	2 910	4 218,8

¹Tillægget udgår med indarbejdelsen af det nye ATR.

²Tillægget introduceres med indarbejdelsen af det nye ATR.

I oversigtstabel 6.1 er revisionerne i ATR isoleret, og den samlede effekt af de resterende data- og metoderevisioner er opsummeret ligesom nogle centrale

enkeltrevisioner er vist. Disse centrale enkelrevisioner knytter sig til de tillæg nationalregnskabet beregner til ATR for at opnå konsistens med nationalregnskabet's øvrige økonomiske tal.

Med det nye ATR udgår nationalregnskabet behov for tillæg for hjemsted

Med det nye ATR bortfaldt behovet for nationalregnskabet's *tillæg for hjemsted* til beskæftigelsen og timerne, idet det nye ATR's beskæftigelses- og timepopulation også omfatter personer med bopæl uden for Danmark. Denne afgrænsning konvergerer mod nationalregnskabet's afgrænsning, der definitorisk omfatter alle personer, der leverer arbejdskraft til den danske produktion af varer og tjenesteydelser – uanset hvor i verden disse personer måtte bo.

Forbedret tillæg for skyggeøkonomien

Et vigtigt sigte med nationalregnskabet er at inkludere al produktiv økonomisk aktivitet. Det er ikke afgørende, om disse aktiviteter ligger inden for lovens rammer, men kun om de ligger inden for nationalregnskabet's produktionsgrænse. De steder, hvor tallene for den formelle økonomi ikke er fuldt dækkende, beregnes så vidt muligt et *tillæg for skyggeøkonomi*, dvs. økonomiske aktiviteter, der enten er legale, men ikke deklareres ("sort" aktivitet), og aktiviteter, der i sig selv er illegale (de ville også være ulovlige, hvis de blev udført "hvidt").

I praksis har skyggeøkonomien hidtil kun været dækket for den ikke-deklarerede del, men med hovedrevisionen indgår nu også estimater for egentlig illegal økonomisk aktivitet (se kapitel 4). Denne udvidelse afspejles naturligvis også i nationalregnskabet's beskæftigelses- og timepopulation. Revisionen af tillægget for skyggeøkonomi omfatter udover populationsudvidelsen en revision af de eksisterende tillæg for ikke-deklareret arbejde.

Nyt tillæg for ubetalt overtid

Med det nye ATR blev populationen af arbejdstimer meget klart afgrænset til udelukkende at omfatte *betalt*, præsteret tid. Ved indarbejdelsen af det nye ATR i juni 2013 introducerede nationalregnskabet derfor et *tillæg for ubetalt overtid*, sådan at nationalregnskabet's timeserier fortsat dækker den samlede præsterede arbejdstid som volumenmål for arbejdskraftindsatsen i produktionen.

6.2 Sammenhæng til det nye arbejdstidsregnskab

Overgang fra ATR til nationalregnskabet

I oversigtstabel 6.2 er opstillet en sammenhæng mellem det nye ATR og nationalregnskabet for år med endelige beregninger. Som hidtil bruges på nogle områder alternative kilder for at opnå konsistens med resten af nationalregnskabet og supplerende kilder for at opfylde definitionerne i ESA 2010. Øvrige korrektioner foretages også som hidtil, og posten repræsenterer fortsat de slutafstemninger, der foretages med resten af nationalregnskabet's økonomiske tal. For år med foreløbige beregninger (2011-2013 i indeværende version) baseres tallene i højere grad på udviklinger end niveauer i ATR.

Oversigtstabel 6.2

Sammenhæng mellem arbejdstidsregnskabet og nationalregnskabet

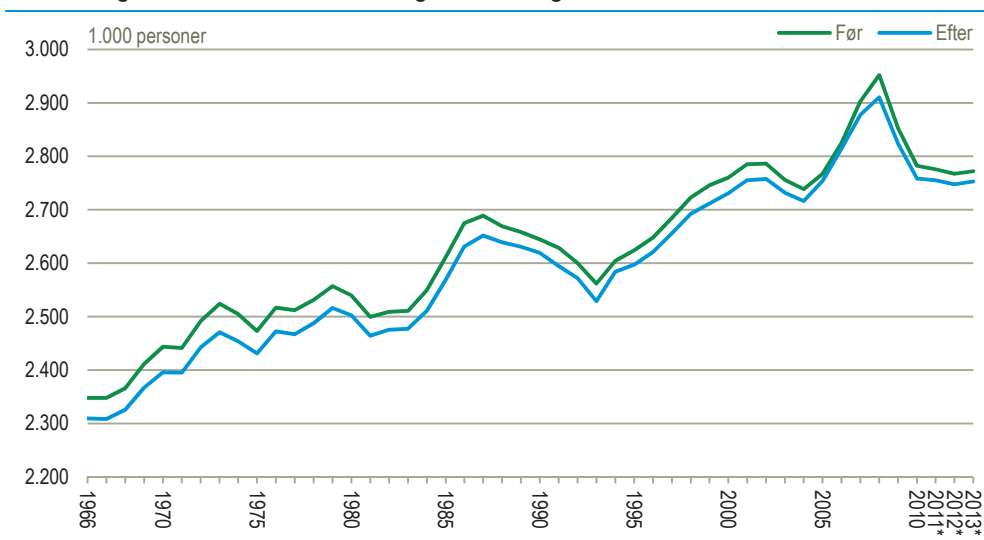
	Aflønning af ansatte			Beskæftigelse			Præsterede timer		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
	mio. kr.			1 000 personer			mio. timer		
Arbejdstidsregnskabet	926 365	920 418	932 793	2 870	2 774	2 714	4 013	3 868	3 740
Alternative/supplerende kilder	25 024	26 938	22 237	44	53	47	211	221	225
Heraf tillæg for skyggeøkonomi	4 295	4 290	4 243	49	48	45	72	72	65
Heraf tillæg for ubetalt overtid	-	-	-	-	-	-	146	141	157
Korrektioner i øvrigt	-1 570	-1 679	-1 362	-4	-4	-3	-6	-6	-5
Nationalregnskabet	949 819	945 677	953 668	2 910	2 823	2 758	4 219	4 083	3 960

6.3 Tilbageføringen til 1966

Beskeden revision af den overordnede udvikling tilbage til 1966

Serierne i det nye ATR begynder i 2008. Udviklingen tilbage til 2007 er analyseret og genberegnet for at kompensere for bruddet i de bagvedliggende statistikker i 2008. De nye, hovedreviderede niveauer for 2007 er i udgangspunktet tilbageført til 1966 med de hidtidige vækstrater på det mest detaljeret beregningsniveau. Undtagelser er først og fremmest de sektorer, hvor nationalregnskabet anvender andre kilder end ATR. Her er disse kilders revisioner indarbejdet i niveau. Således er det altovervejende sammensætningseffekter, der ændrer udviklingen i seriernes totaler før 2007. I figur 6.1 vises den hovedreviderede total for nationalregnskabet samlede beskæftigelse tilbage til 1966 sammen med den hidtidige total.

Figur 6.1 Nationalregnskabet samlede beskæftigelse — før og efter hovedrevisionen

* Foreløbige tal.

7. Det offentlige

Ændret afgrænsning samt sammensætning af indtægter

Nationalregnskabstallene for sektoren offentlig forvaltning og service bliver blandt andet ændret pga. en ændret afgrænsning af sektoren, så der nu indgår færre enheder. Dette sammen med en ændret beregning af tjenestemandspensionerne reducerer det offentlige forbrug i de fleste år. Desuden er der ændret i sammensætningen af de offentlige indtægter, så der er lavere skatteindtægter, men flere andre indtægter. Effekten på den offentlige saldo, som følge af hovedrevisionen, varierer mellem årene, men generelt har den offentlige saldo i procent af BNP ikke ændret sig meget som følge af hovedrevisionen, jf. figur 7.2.

I perioden 2008 til 2012 bliver saldoen forværret med mellem 0,4 mia. kr. og 2,1 mia. kr. Saldoen forbedres i 2013 med 1,8 mia. kr. Før 2008 ses både forbedringer og forværringer af saldoen. Den maksimale forværring er på 7,8 mia. kr., og den maksimale forbedring er på 5,9 mia. kr. Den typiske ændring er dog langt mindre.

7.1 Ny afgrænsning af offentlig forvaltning og service

Mere vægt på det offentliges kontrol med institutionerne

Afgrænsningen af offentlig forvaltning og service er ændret i det nye nationalregnskab på to måder. For det første ved at de nye retningslinjer (ESA 2010) lægger mere vægt på, hvor meget kontrol det offentlige har over en institutions beslutninger. Tidligere blev der primært lagt vægt på omfanget af den offentlige finansiering. For det andet ved at den såkaldte "markeds-test" er ændret. Begge ændringer er nærmere beskrevet i kapitel 3. Derudover har data- og metode-revisionen betydet en ændret sektorafgrænsning, hvilket er beskrevet nærmere i kapitel 4.

Privat- og efterskoler flyttes ud af offentlig forvaltning

Den øgede vægt på kontrol betyder, at privatskoler og efterskoler mv. – også kaldet det frie skoleområde – nu er placeret i sektoren *nonprofit-institutioner rettet mod husholdninger* (NPISH). I det hidtidige nationalregnskab var de placeret i offentlig forvaltning og service. Samtidig er en række hjælpeorganisationer flyttet fra offentlig forvaltning og service til NPISH.

Enheder som rykker ind i offentlig forvaltning.

Ændringen i markedstesten betyder, at A/S Øresund flytter fra selskabssektoren til offentlig forvaltning og service. Det skyldes, at A/S Øresund har betydelige finansieringsudgifter, der nu indgår i markedstesten. Data- og metoderevisionen indebærer, at bl.a. Banedanmark og Naturstyrelsen (før Skov- og Naturstyrelsen) flytter fra selskabssektoren til offentlig forvaltning og service. Derudover flytter Danmarks Radio (DR) fra selskabssektoren til offentlig forvaltning og service fra 2007 og frem. Medielicensen blev indført i 2007, og da medielicensen i det nye nationalregnskab betragtes som en skat, betyder det, at DR skifter sektor.

7.2 Det offentlige forbrug

Lavere offentligt forbrug

Offentlig forvaltning og service er nedjusteret i det nye nationalregnskab i den forstand, at det offentlige forbrug er lavere end i det hidtidige nationalregnskab. Som det fremgår af oversigtstabel 7.1, udgør det offentlige forbrug 452,2 mia. kr. i 2008, hvilket er 13,2 mia. kr. eller 2,8 pct. mindre end i det hidtidige nationalregnskab. De største ændringer i forbrugsudgiften kommer fra aflønning af ansatte, forbrug af fast realkapital, forbrug i produktionen samt den nye post *egenproduktion overført til investering*. Det lavere offentlige forbrug gør sig gældende i større eller mindre grad for alle år efter 1984. I den tidligere periode opjusteres det offentlige forbrug i stort set alle år – en opjustering af varierende størrelse, men dog ikke større end 2 mia. kr., jf. figur 7.1.

Oversigtstabel 7.1

Forbrugsudgifter før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Difference
Udgifter	løbende priser, mio. kr.		
Aflønning af ansatte	299 281	280 979	-18 301
+Forbrug af fast realkapital	33 172	53 548	20 376
+Forbrug i produktionen	159 567	154 138	-5 430
+Andre produktionsskatter minus andre produktionssubsidier	-2 837	-1 448	1 389
= Offentlig produktion	489 184	487 217	-1 966
+Sociale ydelser i naturalier	26 404	28 620	2 216
- Salg af varer og tjenester	50 184	48 587	-1 597
- Egenproduktion overført til investering ¹	-	15 066	15 066
= Forbrugsudgifter	465 404	452 185	-13 219

¹ Se forklaring i afsnittet nedenfor om *Egenproduktion overført til investeringer*.

Lavere lønudgifter

Aflønning af ansatte er samlet set reduceret med 18,3 mia. kr. i 2008. En hovedårsag er ændringen i beregningen af pensionsbidrag for aktive tjenestemænd. Det reducerer isoleret set lønudgiften med 8,7 mia. kr. i 2008. Derudover betyder den ændrede afgrænsning af offentlig forvaltning og service samlet set en reduktion i de offentlige lønudgifter. Også ændringer i den nationalregnskabsmæssige behandling af ordninger inden for den aktive arbejdsmarkedspolitik reducerer de offentlige lønudgifter. Her er der tale om ordninger, der fremover klassificeres som overførsler til husholdninger i stedet for løn til husholdninger.

Lavere forbrug i produktionen

Det offentliges forbrug i produktionen er reduceret med 5,4 mia. kr. i 2008. Ændringen skyldes hovedsageligt den nye afgrænsning af offentlig forvaltning og service, dvs. flytningen af de frie skoler fra den offentlige forvaltning til NPISH-sektoren – en flytning som reducerer det offentliges forbrug i produktionen. Den nye behandling af udgifter til militære våbensystemer reducerer forbrug i produktionen med 2,1 mia. kr. i 2008 og har i alle år en reducerende effekt på forbrug i produktionen. Derudover er der på baggrund af undersøgelser af udgifterne i kommuner, regioner og stat sket en mindre flytning af udgifter fra forbrug i produktionen til investeringer.

Forbrug af fast realkapital

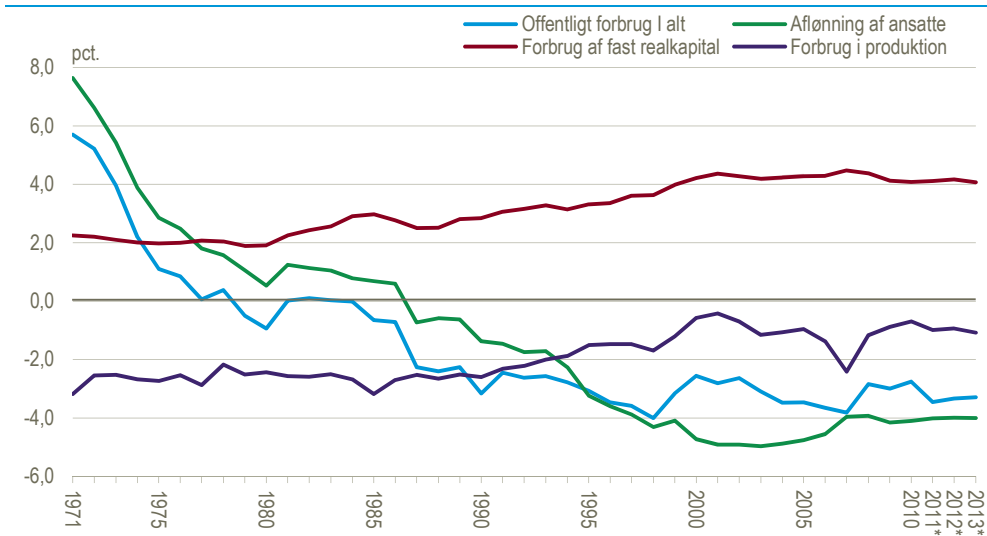
Forbrug af fast realkapital opjusteres i alle år. I 2008 er forøgelsen på 20,4 mia. kr. Opjusteringen har to årsager: Udgifter til forskning og udvikling betragtes nu som investering, og udgifter til militære våbensystemer betragtes nu som investering. Begge investeringstyper afskrives over tid, og på denne måde indgår de i det offentlige forbrug. Begge ændringer er nærmere beskrevet i kapitel 3.

Egenproduktion overført til investeringer

Egenproduktion overført til investering er en ny post, der reducerer det offentlige forbrug. Posten er i 2008 på 15,1 mia. kr. og afspejler hovedsageligt de forsknings- og udviklingsresultater (F&U), det offentlige har produceret, og som efterfølgende investeres hos det offentlige selv. Hidtil er denne produktion blevet opfattet som offentligt forbrug. Posten sikrer den nationalregnskabsmæssige sammenhæng mellem den offentlige produktion og det, den bliver anvendt til (offentligt forbrug, salg og investering). Fremover indgår egenproduktion af software også her.

Revision af offentligt forbrug i løbende priser. I alt og bidrag fra hovedkomponenter

Figur 7.1

* Foreløbige tal.

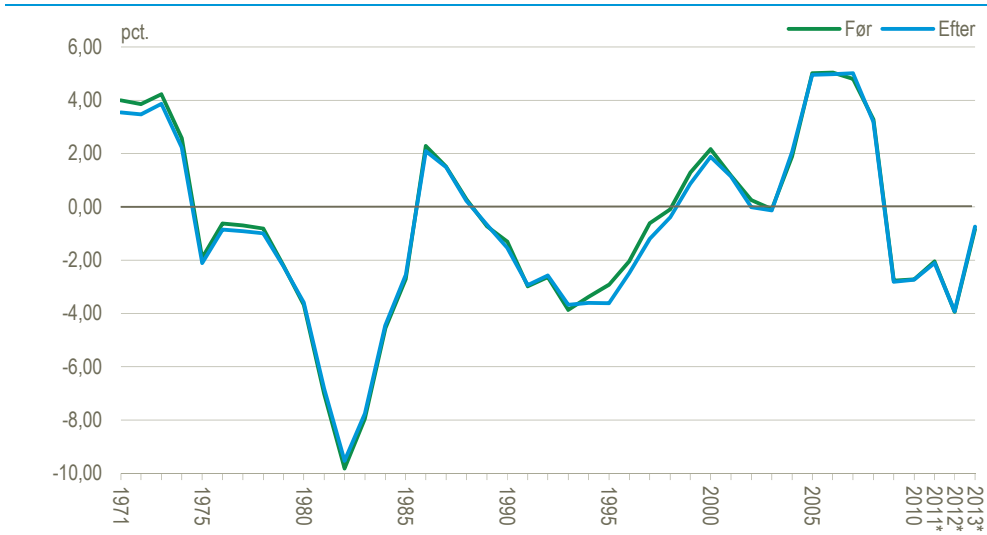
7.3 Ændringer i den offentlige saldo

Kun lille effekt på den offentlige saldo

Effekten af revisionen på den offentlige saldo (fordringserhvervelse, netto) varierer både i størrelse og retning, i nogle år opjusteres den offentlige saldo og i andre år nedjusteres den, men generelt har den offentlige saldo i pct. af BNP ikke ændret sig meget som vist i figur 7.2. Samtidigt er der år, hvor revisionseffekten er meget lille og andre år, hvor effekten er lidt større. Fx medfører sektorflytningen af A/S Øresund ind i offentlig forvaltning og service, at den offentlige saldo nedjusteres kraftigt i midten af 1990'erne, da anlæggelsen af landanlæggene på den danske side af Øresundsforbindelsen fandt sted i disse år.

Den offentlige saldo i procent af BNP før og efter hovedrevisionen

Figur 7.2

* Foreløbige tal.

Den offentlige saldo i 2008

Overskuddet på den offentlige saldo i 2008 er stort set upåvirket af revisionen. Hvor den offentlige saldo før revisionen var 57,6 mia. kr., er saldoen i det nye nationalregnskab 57,2 mia. kr. i overskud, dvs. en nedjustering af overskuddet på 0,4 mia. kr. De samlede udgifter er ændret fra 904,5 mia. kr. til 908,1 mia. kr., og de samlede indtægter er ændret fra 962,1 mia. kr. til 965,3 mia. kr. i 2008. De relativt små ændringer på de samlede udgifter, de samlede indtægter og saldoen er et resultat af, at mange af ændringerne er omflytninger fra en udgift- eller

indtægtskategori til en anden eller modsvares af ændringer på andre udgifts- og indtægtsposter, jf. oversigtstabel 7.2. Der er både ændringer betinget af de nye retningslinjer (ESA 2010) og af data- og metoderevisionen. Nedenfor beskrives de største ændringer i de offentlige udgifter og indtægter, bortset fra de ændringer, der påvirker det offentlige forbrug, som er beskrevet i foregående afsnit.

Oversigtstabel 7.2

Offentlige udgifter og indtægter før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Difference
	løbende priser, mio. kr.		
Udgifter			
Aflønning af ansatte	299 281	280 979	-18 301
Forbrug i produktionen	159 567	154 138	-5 430
Andre produktionsskatter minus andre produktionssubsidier ¹	-2 837	-1 448	1 389
Sociale overførsler i naturalier	26 404	28 620	2 216
Renter	31 781	25 847	-5 934
Subsidier	38 345	31 720	-6 625
Andre løbende overførsler til husholdninger	262 594	268 571	5 977
Andre løbende overførsler til NPISH	5 777	18 809	13 032
Andre løbende overførsler til udland	34 307	31 484	-2 823
Kapitalakkumulation, dvs. bruttoinvesteringer	34 549	52 257	17 708
Kapitaloverførsler (investerings- og kapitaltilskud)	14 770	12 731	-2 039
Udgifter i alt	904 539	903 709	-830
Indtægter			
Salg af varer og tjenester	50 184	48 587	-1 597
Egenproduktion overført til investeringer ¹	-	15 066	15 066
Renter samt udbytter inkl. udtræk fra offentlige virksomheder	30 880	24 683	-6 198
Jordrente mv.	11 614	25 616	14 002
Produktions- og importskatter	298 506	296 466	-2 040
Løbende indkomst- og formueskatter	515 650	502 745	-12 905
Obligatoriske bidrag til sociale sikringsordninger	16 819	1 086	-15 733
Frivillige bidrag til sociale sikringsordninger	594	17 165	16 572
Imputerede bidrag til sociale sikringsordninger	14 248	5 504	-8 744
Andre løbende overførsler	12 823	20 406	7 583
Kapitalskatter og andre kapitaloverførsler	10 772	3 561	-7 211
Indtægter i alt	962 090	960 885	-1 205
Fordringserhvervelse, netto	57 551	57 177	-374
	pct.		pct.-point
Fordringserhvervelse, netto i pct. af BNP	3,28	3,18	0,10

¹ Her vises *andre produktionssubsidier* sammen med andre produktionsskatter (netto) på udgiftssiden, hvilket følger den hidtidige fremstilling. I det nye nationalregnskab vil disse subsidieindtægter blive vist på indtægtssiden.

Konsoliderede rentebetalinger

Det offentliges rentebetalinger er 5,9 mia. kr. lavere end i det hidtidige nationalregnskab, mens indtægterne fra renter og udbytter er 6,2 mia. kr. lavere. Det skyldes hovedsageligt, at rentebetalinger mellem enheder i offentlig forvaltning og service nu konsolideres – dvs. fjernes – så renteudgifter og -indtægter bliver nedbragt svarende til rentestrømmen mellem enheder inden for sektoren. Udgifter og indtægter nedbringes med samme beløb, hvilket betyder, at den offentlige saldo er upåvirket af konsolideringen.

Lavere subsidier og øgede overførsler til husholdningerne

De offentlige udgifter til subsidier er reduceret med 6,6 mia. kr. mens udgifterne til overførsler til husholdningerne er øget med 6,0 mia. kr., hvilket der er tre hovedårsager til. For det første er behandlingen af vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik samt dele af løntilskudsjobordningen inden for den aktive arbejdsmarkedspolitik ændret, hvilket fører til færre udgifter til subsidier og flere overførsler til husholdningerne. For det andet medfører den ændrede sektorafgrænsning et fald i udgifterne til subsidier, som dog i nogen år modsvares af en stigning som følge af, at PSO-subsidierne kommer til. For det tredje øges overførslerne til husholdningerne pga. omklassificering af nogle pensioner.

<i>Flere overførsler til NPISH</i>	Løbende overførsler til NPISH er 13,0 mia. kr. højere i det nye nationalregnskab. Årsagen er, at privatskoler og efterskoler mv. flyttes fra offentlig forvaltning og service til NPISH. Det betyder, at udgifter til løn mv. til disse skoler ikke længere afholdes af offentlig forvaltning og service og dermed ikke indgår i det offentlige forbrug. Det offentlige finansierer dog stadig i høj grad disse enheder, hvilket afspejles i overførslerne til NPISH. Samlet set betyder ændringen en nedjustering af det offentlige forbrug, mens der stort set ingen effekt er på den offentlige saldo.
<i>Større offentlige investeringer</i>	I det nye nationalregnskab er de offentlige bruttoinvesteringer øget med 17,7 mia. kr. til 52,3 mia. kr. Den største ændring kommer fra den nye behandling af forskning og udvikling, der øger de offentlige investeringer med 14,0 mia. kr. Den ændrede behandling af militære våbensystemer øger investeringerne med 2,1 mia. kr. Baggrunden for begge ændringer er nærmere beskrevet i kapitel 3 om de nye retningslinjer i ESA 2010. Ud over disse to ændringer øges investeringerne som følge af, at Banedanmark, DR og A/S Øresund er flyttet til offentlig forvaltning og service.
<i>Flere indtægter fra jordrente</i>	Indtægterne fra jordrente er 25,6 mia. kr. i den nye opgørelse, hvilket er 14,0 mia. kr. højere end hidtil. Den relativt store opjustering skyldes, at indtægterne fra kulbrinteskate og olierørledningsafgift nu betragtes som ressourceindtægter (jordrente) og ikke mere som skatter. Modstykket til opjusteringen af indtægter fra jordrente er en nedjustering af skatteindtægterne, hvilket beskrives nærmere i afsnit 7.4 om skatter.
<i>Færre indtægter fra skatter</i>	Hovedparten af de offentlige indtægter kommer fra skatter. De samlede skatteindtægter er på 808,9 mia. kr. i det nye nationalregnskab, hvilket er 30,7 mia. kr. mindre end i det hidtidige nationalregnskab. På området er der lavet en del ændringer, som beskrives i afsnit 7.4.
<i>A-kasse kontingent som frivilligt bidrag</i>	I det nye nationalregnskab betragtes kontingent til arbejdsløshedskasser og efterløn som frivillige bidrag til det offentlige. Hidtil er de betragtet som obligatoriske bidrag, da medlemskab blev betragtet som de facto obligatorisk. Ændringen betyder, at indtægterne fra frivillige bidrag øges med 16,6 mia. kr. til 17,2 mia. kr. Den ændrede behandling skyldes, at der i løbet af de senere år er sket et fald i antallet af arbejdsløshedsforsikrede, hvilket har tydeliggjort, at ordningen ikke de facto er obligatorisk. Samtidig følger den nye behandling den internationale praksis på området.
<i>Beregnete pensionsbidrag for tjenestemænd</i>	Posten "imputerede bidrag til sikringsordninger" indeholder beregnede indtægter fra de pensionsindbetalinger tjenestemænd ville have haft, hvis deres pensionsordning havde været en almindelig arbejdsmarkedspension med indbetaling af bidrag. På udgiftssiden indgår de imputerede pensionsbidrag som en del af aflønning af ansatte. Indtægterne fra de imputerede pensionsbidrag for tjenestemænd er 8,7 mia. kr. lavere end hidtil og udgør 5,5 mia. kr. i det nye nationalregnskab. Den hovedreviderede beregning af de imputerede bidrag er beskrevet i kapitel 4.
<i>Andre løbende overførsler</i>	I det nye nationalregnskab udgør indtægter fra andre løbende overførsler 20,4 mia. kr. og er således 7,6 mia. kr. højere end i det hidtidige nationalregnskab. Det skyldes hovedsageligt, at indtægten fra kirkeskatten ikke længere betragtes som en skat men som en frivillig overførsel fra husholdningerne. Baggrunden for ændringen er nærmere beskrevet i afsnit 7.4.

7.4 Skattetryk

Både nye retningslinjer og data- og metoderevision reducerer skatteindtægterne

Overgangen til ESA 2010 betyder, at en række offentlige indtægter ændrer status. Nogle offentlige indtægter betragtes ikke længere som en skat, mens andre overgår til at blive betragtet som en skat i nationalregnskabet. Samtidig er der inddraget bedre data og metoder i opgørelsen af skatter og afgifter – herefter blot omtalt som skatter. Samlet set har revisionen medført en nedjustering af skatteindtægterne i alle årene, og har givet en bedre international sammenlignelighed. Det må dog understreges, at forskellig organisering af samfundene kan påvirke sammenligneligheden af skattetrykket lande imellem.

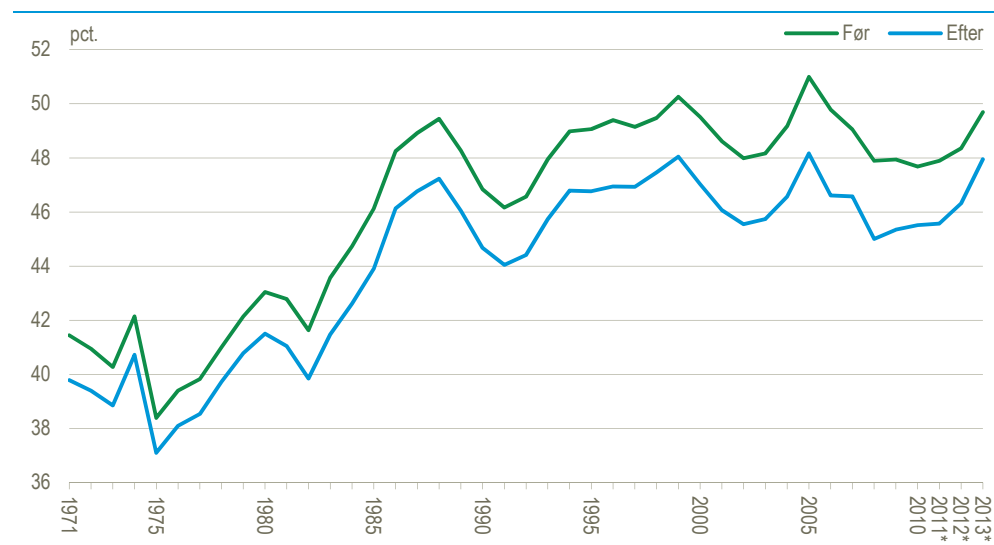
Grundlæggende er forudsætningen for, at en indtægt til offentlig forvaltning og service betragtes som en skat, at betalingen er obligatorisk, og at den ikke er tilknyttet en direkte modydelse. De lavere skatteindtægter indebærer ikke, at nogen personer eller institutioner betaler mere eller mindre til det offentlige, men derimod at nogle af betalingerne nu kaldes noget andet, fx overførsler eller gebyrer. Skattetrykket, der beregnes som de samlede skatter og afgifter divideret med BNP, ændres som følge heraf.

Skattetrykket er 2,9 pct. point lavere i 2008

Det overordnede resultat af hovedrevisionen på skatteområdet er for året 2008, at skatteindtægterne justeres ned med 30,7 mia. kr. til 808,9 mia. kr. Skattetrykket i 2008 er reduceret fra 47,9 pct. af BNP i de hidtidige opgørelser til 45,0 pct. af BNP i de nye opgørelser, dvs. et fald på 2,9 pct. point. Faldet i skattetrykket skyldes både nedjusterede skatteindtægter og en opjustering af BNP. Udviklingen fra 1971 til 2012 i skattetrykket før og efter revisionen kan ses i figur 7.3.

Figur 7.3

Skattetrykket før og efter hovedrevisionen

Anm.: Skattetrykket er opgjort som de samlede skatter og afgifters andel af BNP i procent

* Foreløbige tal.

Siden 2010, hvor bl.a. indførelsen af den grønne check – jf. nedenfor – har trukket det hovedreviderede skattetryk op, har nedjusteringen af skattetrykket ligget på 2,0 til 2,3 pct. point.

Lavere skatteindtægter pga. ændret afgrænsning mellem skatteindtægter og øvrige indtægter

Som det fremgår af oversigtstabel 7.3, er de samlede skatteindtægter justeret ned fra 839,6 mia. kr. til 808,9 mia. kr. i 2008. De største ændringer kommer som følge af, at kontingent til A-kasse, efterløn og fleksydelse samt kulbrinteskate og olierørledningsafgift efter revisionen ikke længere klassificeres som skatter.

Oversigtstabel 7.3

Skatteprovenuet før og efter hovedrevisionen, 2008

	Før	Efter	Difference
	løbende priser, mio. kr.		
Skatteindtægter i alt	839 563	808 884	-30 679
Heraf			
Kirkeskat	5 264	-	-5 264
Kontingent til A-kasse, efterløn og fleksydelse	16 642	-	-16 642
PSO-afgift	-	1 814	1 814
Overskud fra Danske Spil	-	1 543	1 543
Kulbrinteskot og olierørledningsafgift	14 265	-	-14 265
Medielicens	-	3 811	3 811
Øvrige ændringer	-	-	-1 676
Grøn Check ¹	-	-	-

¹ At der står 0 ud for den grønne check i både den hidtidige og den nye opgørelse skyldes, at den først blev indført i 2010.

7.4.1 Ændringer betinget af nye retningslinjer ESA 2010

*Den grønne check
indgår nu brutto*

Den grønne check, der er en såkaldt betalbar skatterabat, der kommer til udbetaling, hvis den beregnede skat er mindre end størrelsen af den grønne check, skal fremover vises brutto i nationalregnskabet. Hidtil er kun den del, der blev udbetalt, blevet vist som en overførsel til husholdningerne. Langt den største del, der ikke kom til udbetaling, blev fratrasket i skatteprovenuet og ikke vist eksplicit. Den grønne check blev indført i 2010.

7.4.2 Ændringer på grund af data- og metoderevisionen

Nedenfor er de væsentligste ændringer som følge af data- og metoderevisionen beskrevet.

*Kirkeskat er ikke
længere en skat...*

Kirkeskatten betragtes ikke længere som en skat, men som en frivillig overførsel fra husholdningerne. Ændringen skyldes, at andelen af den samlede befolkning, der er medlemmer af folkekirken, er faldet – i de sidste 20 år med omkring 10 procent-point. Kirkeskatten kan derfor ikke længere betragtes som en obligatorisk betaling og skal dermed ikke klassificeres som en skat.

*... og det er kontingent
til A-kasse heller ikke*

Kontingent til A-kasse, efterløn og fleksydelse betragtes heller ikke længere som en skat i nationalregnskabet. Da ordningen tidligere havde stor tilslutning, blev den betragtet som obligatorisk og derfor klassificeret som en skat. I takt med at medlemsandelen er faldet, kan dette argument ikke længere opretholdes, og kontingentet bliver derfor i det nye nationalregnskab betragtet som et frivilligt bidrag.

*PSO-afgift på el
bliver til en produktskat*

PSO-afgift (Public Service Obligation) har ikke hidtil været registreret i nationalregnskabet. Afgiften vil i det nye nationalregnskab blive betragtet og klassificeret som en produktskat. PSO-afgiften er en obligatorisk betaling fra el-forbrugerne. Indtægterne herfra går fx til subsidier til vedvarende energi. Der er således ingen direkte modydelse tilknyttet betalingen.

*Overskud fra Danske
Spil er nu en skat*

Overskuddet fra Danske Spil vil i det nye nationalregnskab, i overensstemmelse med de europæiske retningslinjer, blive klassificeret som en skat og ikke længere som formueindkomst.

*Kulbrinteskot bliver
ressourcerente for leje
af undergrunden*

Kulbrinteskot og olierørledningsafgift vil i det hovedreviderede nationalregnskab ikke længere blive betragtet som en skat, men derimod som en ressource-rente. Dette skyldes, at formålet med afgiften er, at staten skal have andel i overskuddet forbundet med indvinding af olie og naturgas. Undergrunden udlejes så at sige af staten, hvilket der betales en rente for.

*Medielicens bliver
en skat*

Medielicensen bliver fra og med 2007 en skat i det hovedreviderede nationalregnskab, hvor den tidligere var klassificeret som køb af en tjenesteydelse. Indførelsen

af medielicensen i 2007 betyder, at der ikke længere er en direkte sammenhæng mellem ydelse og modydelse.

Øvrige ændringer Størrelsen af skatteprovenuet påvirkes også af en række andre sager. Bl.a. justeres skatteindtægterne pga. nye data, og beregninger af moms og indkomstskatterne justeres ligeledes. Derudover flyttes enkelte mindre ordninger til eller fra skatteområdet. Samlet set medfører disse revisioner en nedjustering af skatteprovenuet med 1,7 mia. kr. i 2008, mens effekten i andre år er mindre.

8. Non-profit institutioner rettet mod husholdninger (NPISH)

*Selvstændig sektor
udskilt fra
husholdninger*

I det hovedreviderede nationalregnskab bliver den del af husholdningssektoren, der udgøres af nonprofit-institutioner rettet mod husholdninger (NPISH), fx fagforeninger og idrætsforeninger, vist særskilt. Det betyder bl.a., at NPISH optræder selvstændigt på forsyningsbalancen og som en selvstændig sektor i sektorregnskaberne. Hidtil er NPISH blevet vist sammen med husholdningerne.

*Ny opgørelse øger
forbrug i NPISH*

Opgørelsen af NPISH er både ændret i afgrænsningen og væsentligt forbedret som følge af et nyt og forbedret datagrundlag. Samlet set er værditilvæksten i NPISH øget fra 9,7 mia. kr. til 20,3 mia. kr. i 2008, mens forbrugsudgiften er øget fra 12,5 mia. kr. til 25,6 mia. kr. – i begge tilfælde lidt mere end en fordobling. Opjusteringen af værditilvæksten på 10,6 mia. kr. består af 8,3 mia. kr. fra en ændret afgrænsning mellem offentlig forvaltning og service og NPISH og 2,3 mia. kr. fra en ny og forbedret regnskabsstatistik. For andre år er billedet det samme.

Oversigtstabel 8.1

NPISH før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Difference	Heraf fra OFS ¹	Difference i pct.
	løbende priser, mio.kr.				pct.
Produktionsværdi	12 669	32 987	20 318	11 902	160,38
Forbrug i produktionen	2 965	12 649	9 684	3 607	326,61
Bruttoværditilvækst	9 704	20 338	10 634	8 321	109,58
Forbrugsudgift	12 524	25 626	13 102	8 632	104,62

Anm.: I tabellen er ESA 95 værdierne inden revisionen, ESA 2010 er værdierne efter revisionen. Heraf fra OFS er den del, der kommer fra offentlig forvaltning og service.

¹ OFS: Offentlig forvaltning og service.

Som oversigtstabel 8.1 viser, er der tale om en kraftig opjustering af produktionsværdien for sektoren NPISH. I forhold til de andre sektorer og den samlede økonomi er der dog stadig tale om en lille sektor. Således udgør produktionsværdien i denne sektor 1 pct. af produktionsværdien i dansk økonomi og lønudgifterne i sektoren udgør 2 pct. af de samlede lønudgifter.

*Privatskoler og efterskoler
mv. fra offentlig
forvaltning og service*

Den ændrede afgrænsning mellem sektoren offentlig forvaltning og service og NPISH består i, at privatskoler og efterskoler mv. (det frie skoleområde) er flyttet fra sektoren offentlig forvaltning og service til NPISH. Den deraf afledte stigning i forbruget i NPISH på 8,6 mia. kr. reducerer det offentlige forbrug tilsvarende. Flytningen er nærmere beskrevet i kapitel 7.2.

*Ny regnskabsstatistik
giver bedre dækning*

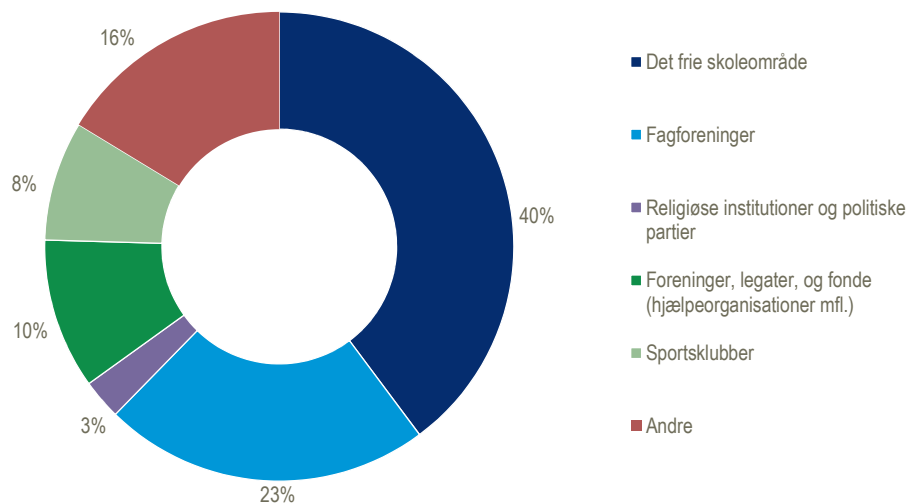
Sektoren består af enheder, der er privat kontrollerede og ikke-markedsmæssige, og som ikke tilvejebringer indkomst, fortjeneste eller anden økonomisk gevinst for de enheder, som har oprettet, kontrollerer eller finansierer dem. I alt findes ca. 20.000 enheder i NPISH-sektoren i erhvervsregistret, og de er primært fordelt på 25 brancher i DBo7⁵. Den nye regnskabsstatistik er udarbejdet ud fra en stikprøve fra hver af de 25 brancher. Det drejer sig primært om fagforeninger, politiske partier, religiøse institutioner, hjælpeorganisationer og sportsklubber. Fra en række undervisningsbrancher indgår dog alle enheder. Resultaterne er derefter opregnet med lønoplysninger fra Erhvervsbeskæftigelsens Lønsum. Den nye regnskabsstatistik medfører en bedre dækning og en opjustering af alle hovedstørrelser – jf. tabellen ovenfor.

Af figur 8.1 fremgår det, at ca. 40 procent af værditilvæksten i den nye NPISH sektor kommer fra privatskoler og efterskoler mv.. Fagforeninger udgør knap en fjerdedel, mens foreninger, legater og fonde udgør 10 procent. Sportsklubber udgør

⁵ Dansk Branchekode 2007

8 procent, religiøse institutioner og politiske partier udgør 3 procent, mens en række mindre brancher tilsammen udgør 16 procent.

Figur 8.1 Branchesammensætning af bruttoværditilvæksten i sektoren: NPISH

9. Kapitalapparatet

*Betydelige ændringer
i niveauet for
kapitalapparatet*

Kapitalapparatet bliver ændret mærkbart som følge af hovedrevisionen. Et overblik over effekterne af revisionerne er vist i oversigtstabel 9.1. I 2008 vil niveauet for kapitalapparatet, målt ved nettobeholdningen, blive ændret fra 5.252,7 mia. kroner til 5.703,5 mia. kroner.

Oversigtstabel 9.1

Kapitalapparatet før og efter hovedrevisionen. 2008

	Før	Efter	Difference	Difference i pct.
	løbende priser, mio.kr.			pct.
Investeringer	368 757	413 351	44 593	12,09
Forbrug af fast realkapital	298 683	327 345	28 662	9,60
Nettobeholdning ¹	5 252 736	5 703 540	450 804	8,58

¹ Nettobeholdningen vedr. primo 2008/ ultimo 2007.

Revisionen medfører både nye niveauer for kapitalapparatet, nye underopdelinger af kapitalarter, tilføjelse af nye kapitalarter, som ikke blev betragtet som kapitalapparat tidligere, samt selvstændig publicering af NPISH sektoren, som tidligere var en del af husholdningssektoren.

*Mange årsager til
revisioner*

Årssagerne til ændringerne er mange. Både manualændringer, indarbejdelse af nye datakilder samt overgang til ny beregningsmetode betyder ændringer. I overskrift-form kan nogle af de væsentligste ændringer sammenfattes således:

- **Manualændring:** Udgifter til forskning og udvikling samt militært udstyr føres til investering.
- **Data- og metodeændringer:** Ny beregningsmetode med anvendelse af geometriske afskrivninger.
Indarbejdelse af nye investeringsniveauer for fx byggeinvesteringer og kunstneriske originalværker.

9.1 Geometriske afskrivninger

*Ny metode til
opgørelse af
kapitalapparat*

Det er besluttet at omlægge beregningsmetoden for kapitalapparatet fra brug af lineære afskrivninger sammen med Winfrey overlevelseskurver til anvendelse af geometriske afskrivninger. I OECDs manual for opgørelse af kapitalapparat anbefales anvendelsen af geometriske afskrivninger og metoden anvendes tillige af lande som USA, Canada, Japan, Østrig, Island, Norge, Sverige og Italien.

Som udgangspunkt beholdes de gamle opgørelser med brug af lineære afskrivninger og Winfrey overlevelseskurver indtil 2008, hvorefter kapitalapparatet fremadrettet bestemmes ved anvendelse af geometriske afskrivninger. Undtagelser er boliger og erhvervsbygninger, hvor der anvendes geometriske afskrivninger fra 1996 samt de nye kapitalarter forskning og udvikling samt militært udstyr, hvor geometriske afskrivninger benyttes for hele offentliggørelsesperioden tilbage til 1966.

*Formel for geometriske
afskrivninger*

Beregningen af geometriske afskrivninger tager udgangspunkt i følgende formel:

$$[1] \quad FAFR_t^i = [NET_{t-1}^i + \frac{1}{2} \times INV_t^i] \times \frac{R^i}{T^i}.$$

Årets forbrug af fast realkapital ($FAFR_t^i$) for aktivet i er givet ved afskrivningsraten ($\frac{R^i}{T^i}$) gange med nettobeholdningen primo året (NET_{t-1}^i) plus halvdelen af årets investeringer⁶ (INV_t^i). Afskrivningsraten ($\frac{R^i}{T^i}$) er bestemt som ”declining balance rate” (R^i) divideret med levetiden (T^i). På det mest detaljerede niveau i beregningerne vil afskrivningsraten typisk være konstant over tid.

Uændrede levetider Ved overgangen til geometriske afskrivninger er der ikke ændret på de hidtidige antagelser om levetider. Parameteren *declining balance rate* er sat med udgangspunkt i tilsvarende amerikanske værdier eller til en værdi, som holder afskrivningsraten nogenlunde uændret, hvilket i mange tilfælde har vist sig at være omkring 1,85.

9.2 Kapitalisering af forskning og udvikling og militært udstyr

To nye typer kapital De nye nationalregnskabsmanualer ESA 2010 og SNA 2008 foreskriver, at udgifter til forskning og udvikling samt militært udstyr nu skal føres til investering, hvilket er en ændring i forhold til de tidligere gældende manualer. Det betyder, at udgifterne til forskning og udvikling samt militært udstyr nu bidrager som årets tilgang (investering) til kapitalapparatet, og at der skal beregnes årlige afgang (forbrug af fast realkapital), samt at den samlede kapitalbeholdning vokser med nettobeholdningsværdien af disse aktiver.

Forskning og udvikling har et betydeligt omfang Investeringerne i forskning og udvikling er stigende over tid (målt i forhold til BNP). Niveaumæssigt er investeringerne i forskning og udvikling i 2008 større end i anlæg eller software.

Levetider Levetiderne for forskning og udvikling svinger mellem 8 og 12 år, alt afhængig af forskningstypen. For basisresearch benyttes en levetid på 12 år, udviklingsarbejde har levetiden 8 år, mens anvendt forskning har levetiden 10 år. I fastsættelsen af levetiden er der lagt vægt på den bredere anvendelse af basisresearch og dermed forventede længere levetid, mens udviklingsarbejde er produktorienteret og dermed har en langt smallere anvendelse og kortere forventet levetid. De fastlagte levetider er i overensstemmelse med Eurostats anbefalinger.

Militært udstyr Investeringer og kapitalbeholdninger for militært udstyr er omfangsmæssigt noget mindre end forskning og udvikling. Kategorien omfatter militære skibe, fly og transportmidler mv. Kategorien offentliggøres ikke selvstændig men er en del af maskiner og inventar.

9.3 Andre ændringer

I forbindelse med revisionen af nationalregnskabet i løbende priser er der foretaget en række data- og metodeændringer, som har medført ændrede niveauer for investeringerne. Disse ændringer har afledte effekter på kapitalapparatet. Nogle af de væsentligste ændringer kan sammenfattes som:

- Væsentligt højere niveau for investeringerne i kunstneriske originalværker.
- Ændrede bygningsinvesteringer som følge af nyt prisniveau pr. nyopført kvadratmeter bygning.
- Lavere niveauer for investeringer i maskiner og inventar samt software.

⁶ Der medtages kun halvdelen af investeringerne, da det antages at investeringerne foretages medio året og derfor kun udnyttes halvdelen af året.

Derudover har manualændringer medført at fx private friskoler flyttes fra den offentlige sektor til NPISH-sektoren. Endvidere offentliggøres NPISH-sektoren selvstændigt. Tidligere var NPISH en del af husholdningssektoren. Målt ud fra nettobeholdningen er NPISH-sektoren relativ lille. Den udgør ca. 12 mia. ud af en samlet nettobeholdning på 5.704 mia. kr. ved starten af 2008.

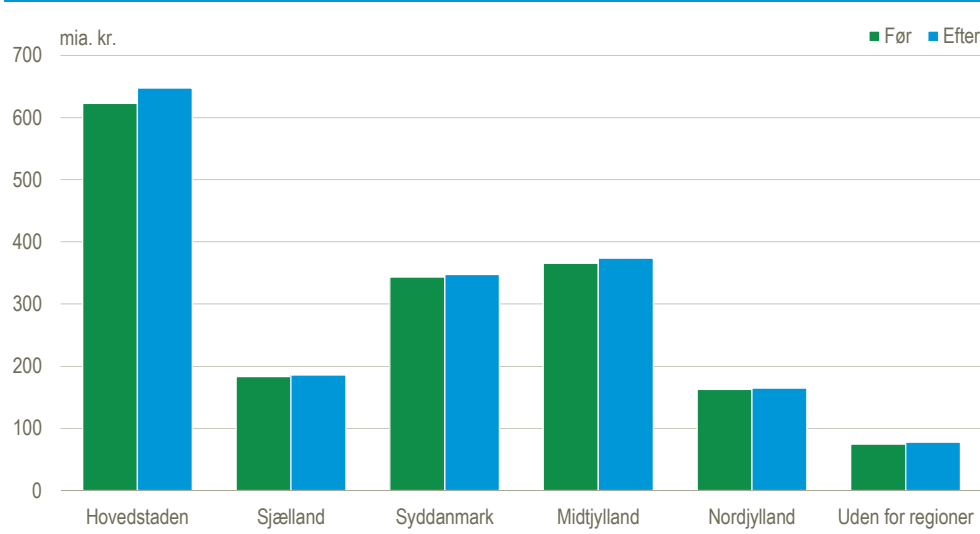
10. Regionale regnskaber

Stor effekt på regionalt BNP – ingen effekt på indkomster

Fordelingen af BNP på regioner og landsdele er påvirket af de ændringer, der er blevet foretaget i nationalregnskabet i forbindelse med overgangen til ESA 2010. Hovedstadens BNP er som følge af hovedrevisionen blevet øget med 5,1 pct. i 2008 og udgør dermed 36,4 pct. af landets samlede BNP mod før 35,5 pct. I Sjælland er BNP justeret ned med 1,1 pct. I Syddanmark, Midtjylland og Nordjylland er BNP i 2008 blevet justeret op med hhv. 1,2 pct., 1,7 pct. og 1,0 pct. I kategorien *uden for regioner*, der omfatter aktiviteter, der ikke kan henføres til en enkelt region, primært indvinding af olie og naturgas, er BNP blevet øget med 3,6 pct. Revisionen har stort set ikke påvirket regionalfordelingen af husholdningernes disponible indkomster.

Figur 10.1

Regionernes BNP før og efter hovedrevisionen. 2008

10.1 Revisionens effekt på regionalfordelt BNP

Stor effekt i hovedstaden af ændret behandling af F&U

Den ændrede behandling af udgifter til forskning og udvikling (F&U), der er beskrevet i kapitel 3, har stor betydning for de regionale regnskaber. Hovedårsagen til, at BNP vokser mere i Hovedstaden, end i de andre regioner, er, at ca. to tredjedele af F&U finder sted i Hovedstaden. Det skyldes bl.a. de store regionale forskelle i erhvervsstruktur. Fx er stort set alle medicinalvirksomheder placeret øst for Storebælt, og da medicinalindustriens udgifter til F&U i 2008 udgjorde mere end 20 pct. af de samlede F&U-udgifter i den markeds-mæssige økonomi, er det med til at forklare revisionens store positive effekt på Hovedstadens BNP.

Ændret boligbenyttelse påvirker regionalt BNP

En anden revision, der har betydning for de regionale regnskaber, er den ændrede metode til opgørelse af boligbenyttelse, der som beskrevet i kapitel 4 reducerer produktionen af bolig-tjenester. Da der er store regionale forskelle på boligbenyttelsens andel af BNP, har også denne revision betydning for fordelingen af BNP på regioner. På Sjælland udgør boligbenyttelsen en væsentligt større andel af økonomien end i de øvrige regioner, fordi mange af indbyggerne pendler til Hovedstaden for at arbejde. Dette er den vigtigste grund til, at hovedrevisionen har en negativ effekt på Region Sjællands BNP.

Introduktion af mængdeindikatorer

Metoden til beregning af den offentlige produktionsværdi i faste priser – den såkaldte output-metode, som er beskrevet i kapitel 5 – er indført i de regionale regnskaber. Fra 2008 og frem er realvæksten i produktionsværdierne i brancherne inden for *ikke-markeds-mæssig undervisning* baseret på mængdeindikatorer. Det

betyder, at produktionsværdien i disse brancher nu kan deflateres med regionale prisindeks. Hidtil er de regionale regnskaber udelukkende blevet deflateret ved brug af nationale prisindeks pga. manglende regionale prisindeks. Der er endnu ikke etableret regionale prisindeks for sundheds-, social- og kulturområdet.

Uændrede realvækstrater

Hovedrevisionen har ikke givet anledning til nogen nævneværdige revisioner af realvækstrater i det regionale BNP. Som det ses af oversigtstabel 10.1 er de gennemsnitlige årlige realvækstrater for perioden 1993-2008 stort set uændrede.

10.2 Revisionens effekt på regionalfordelte indkomster

Lille effekt på regionalfordelte indkomster

Hovedrevisionen har kun en begrænset effekt på fordelingen af husholdningssektorens disponible bruttoindkomster på regioner. Der er kun små regionale forskelle i de disponible indkomster, og forskellen er blevet lidt mindre efter hovedrevisionen. Den gennemsnitlige disponible indkomst pr. indbygger i Hovedstaden er efter hovedrevisionen 141.500 kr., hvilket er 3,5 pct. over landsgennemsnittet. De øvrige regioners gennemsnitlige disponible indkomster ligger alle over 135.000 kr.

Selv om revisionen ikke har betydning for de disponible indkomsters fordeling på regioner, er nogle af underkomponenterne blevet påvirket. Bl.a. har det en betydning, at kirkeskatten nu betragtes som et frivilligt bidrag i stedet for en skat, da andelen af befolkningen, der betaler kirkeskat er mindre i Hovedstaden end i resten af landet. På samme måde påvirker omklassificeringen af arbejdsløshedsforsikringer fra skat til frivilligt bidrag fordelingen, da andelen af befolkningen, der er medlem af en A-kasse er mindre i Hovedstaden end i de øvrige regioner. Den samlede effekt af de ændrede principper for opgørelse af skatter er, at skatterne er justeret en smule op i Hovedstaden, mens de er justeret ned i resten af landet. Omvendt er opjusteringen af posten *andre løbende overførsler, betalt* mindre i Hovedstaden end i de øvrige regioner.

Oversigtstabel 10.1

Regionalfordelt BNP og indkomster før og efter hovedrevisionen

	BNP-fordeling 2008		Disp. indkomst pr. indbygger 2008		Gnsn. årlig realvækst i BNP 1993-2008	
	Før	Efter	Før	Efter	Før	Efter
	pct.		indeks, hele landet=100		pct.	
Hele landet	100,00	100,00	100,00	100,00	2,21	2,26
Hovedstaden	35,54	36,44	103,72	103,54	2,69	2,90
Sjælland	10,45	10,08	98,34	98,37	1,57	1,45
Syddanmark	19,60	19,35	98,14	98,34	1,90	1,79
Midtjylland	20,87	20,69	98,69	98,65	2,27	2,35
Nordjylland	9,27	9,13	98,28	98,51	2,11	2,07
Uden for region	4,27	4,32	-	-	3,65	3,54

Anneks 1.

Samlet effekt af hovedrevisionen. 2008 (løbende priser, mio. kr.)

		I alt effekt BNP	Forskning og udvikling	Værdisætning egenprod.	Skades- af forsikring	Militært udstyr	Skrotnings- omk.	Afgrænsning af den off. sektor	Små- anskaffelser	Bidrag til EU momsbaseret	Indekserede gældsinstrum.	Produktion i centralbanken	Jord- forbedringer	Bygge- og anlægsaktiv. i udl.	FISIM ml. resid. og ikke-resid.
		Markedsmæssig	Ikke markedsmæssig												
		1a	1b	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	24	25
løbende priser, mio. kr./current prices, mill. dkk.															
Produktionsside (P)															
P.1	Produktionsværdi	38 408	25 301	13 052	54	-5 103	103	-	70	-	-	-	-	4 931	-
P.2	Forbrug i produktionen	-10 504	-7 845	-	-	- 519	-2 140	-	-	-	-	-	-	-	-
B.1g	Bruttoværditilvækst	48 912	33 146	13 052	54	-4 584	2 243	-	70	-	-	-	-	4 931	-
D.21	Produktskatter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D.31	Produktsubsidier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anvendelsesside (A)															
P.3 S14	Husholdningernes forbrug	-3 411	-	-	-	-3 411	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P.3 S15	NPISH forbrug	8 563	-	-69	-	-	-	-	8 632	-	-	-	-	-	-
P.3 S13	Offentlig forbrug	-9 484	-	-1 025	-	-	103	-	-8 562	-	-	-	-	-	-
P.51g	Faste bruttoinvesteringer	49 487	33 146	14 147	54	-	2 140	-	-	-	-	-	-	-	-
P.52	Lagerændringer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P.53	Værdigenstande (ændringer)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P.61	Eksport af varer	-2 184	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 184	-
P.62	Eksport af tjenester	19 614	-	-	-	-1 028	-	-	-	-	-	-	-	20 642	-
P.71	Import af varer	-382	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-382	-
P.72	Import af tjenester	14 054	-	-	-	145	-	-	-	-	-	-	-	13 909	-
Indkomstsider (I)															
D.1	Aflønning af ansatte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brt.oversk. af prod./blandet														
B2.g/B.3	indk.	48 912	33 146	13 052	54	-4 584	2 243	-	70	-	-	-	-	4 931	-
D.2	Produktions- og importskatter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D.3	Subsidier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BNP (P=A+I)		48 912	33 146	13 052	54	-4 584	2 243	-	70	-	-	-	-	4 931	-
D.1	Løn modtaget fra udlandet	-1 054	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 054	-
D.1	Løn betalt til udlandet	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	-
D.2	Produktionskatter betalt til udl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D.3	Subsidier modt. fra udlandet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D.4	Formueindk. modtaget fra udl.	-6 197	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-6 197	-
D.4	Formueindk. betalt til udl.	-2 370	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 370	-
BNI		43 982	33 146	13 053	54	-4 584	2 243	-	70	-	-	-	-	-	-
pct.															
Effekt af ændring på BNP		2,8	1,9	0,7	0,0	-0,3	0,1	-	0,0	-	-	-	-	0,3	-
Effekt af ændring på BNI		2,5	1,9	0,7	0,0	-0,3	0,1	-	0,0	-	-	-	-	-	-

Summary in English

<i>New international guidelines and improved Danish sources and methods</i>	From September 15th 2014 the Danish national accounts and statistics on government finances are compiled according to the guidelines of the European statistical system, <i>European System of National and Regional Accounts (ESA 2010)</i>. All EU countries are required to adopt the new guidelines by the end of September 2014. The transition to the new guidelines has been carried out as part of a major revision, which at the national level also incorporates a number of new and improved data sources and methods. The revision consists of two parts: • New international guidelines, ESA 2010 • New improved data sources and methods
<i>All statistics are revised back in time</i>	All countries carry out major revisions at regular intervals to ensure that the national accounts in the best possible way reflect the economy. In a major revision all the time series are revised to be coherent and consistent. During this revision, the Danish national accounts have been taken back to 1966 for GDP and related main aggregates. Public finances are taken back to 1971, while there is a full sectorial breakdown back to 1995.
<i>Common international guidelines ensures comparability</i>	The purpose of common international guidelines is to ensure comparability between countries, which is especially important in Europe, where national accounts in the EU are used for political and administrative purposes, such as to determine each country's dues for the EU membership.
<i>GDP adjusted upwards</i>	The revision affects differently over the years, but for all the years GDP is adjusted upwards compared to the previous national accounts. The new GDP exceeds the former GDP by between 1.6 and 3.1 per cent in the revised years.
<i>More research and development result in more investments</i>	The single most important reason for the upward adjustment of the GDP is that expenses related to research and development (R&D) are now treated as investments and not as current expenditure. Therefore, there is also a significant increase in investments. As the scale of R&D has increased over time, the significance of this change increase throughout the period, contributing in recent years with an increase in GDP of more than 2.5 per cent.
<i>ESA 2010 affects the supply balance more than new data and methods</i>	For the supply balance for 2008 GDP is adjusted upwards by 2.5 per cent, of which the implementation of ESA 2010 contributes with 2.8 per cent and data and methodology changes with -0.3 per cent.
<i>New entry on the supply balance</i>	In the revised national accounts, private consumption is - as something new - split into household consumption expenditure and consumption expenditure of NPISH⁷, <i>non-profit institutions serving households</i>, a category which includes e.g. private schools, charitable organisations, and trade unions. The division has resulted in a new entry on the supply balance.

⁷ NPISH is short for Non-Profit Institutions Serving Households

Supply balance before and after the major revision. 2008

	Before	After	Manual ¹ changes	Data and methodology changes	Difference (2-1)	Difference in per cent (5/1)*100
	1	(1+3+4) 2	3	4	5	6
	current prices, mill. Dkk.					per cent
Gross domestic product (GDP)	1 753 152	1 797 547	48 912	-4 517	44 395	2.53
Import	903 963	909 050	13 672	-8 585	5 087	0.56
Supply	2 657 115	2 706 597	62 584	-13 102	49 482	1.86
Household final consumption expenditure	827 493	827 957	-3 411	3 875	464	0.06
Final consumption expenditure, NPISH	12 524	25 626	8 562	4 540	13 102	104.62
Government consumption expenditure	465 404	452 185	-9 484	-3 735	-13 219	-2.84
Gross fixed capital formation	368 758	413 351	49 487	-4 894	44 593	12.09
Change in inventories	20 437	16 644	0	-3 793	-3 793	-18.56
Net acquisition of valuables	2 915	2 894	0	-21	-21	-0.71
Export	959 585	967 939	17 430	-9 076	8 354	0.87
Use	2 657 115	2 706 597	62 584	-13 102	49 482	1.86

¹ Previously the national accounts and government finances were compiled according to the guidelines of European System of National and Regional Accounts (ESA 95). Manual changes refers to changes as a consequence of now following the ESA 2010 guidelines..

*Reflecting the global
division of labour*

Increased globalisation has - among other things - led to increased purchase of processing services abroad. In order to improve analysis of the global production structures, the guidelines for statistical analysis of goods sent for cross-border processing have been modified. Specifically imports and exports of goods sent for cross-border processing that do not change ownership are no longer a part of trade in goods. This means that both imports and exports of goods are getting smaller. Conversely, there is an increase in service imports and exports.

*Revised calculation of
insurance claims*

As a result of the increased complexity of the financial sector, there is now a more detailed breakdown of sub-sectors, just as the financial instruments have become more detailed. In addition, a new calculation method for non-life insurance is implemented, which takes into account extraordinary events such as storms.

*Changes on the definition
of government activities*

There have been made both clarifications and changes in the delimitation and calculation of general government. This means that some companies have changed status from or to general government. The treatment of costs for military weapon systems has also changed as the cost is no longer treated as current expenditure but as investments.

*Growth in government
consumption*

The calculation of the growth in government consumption has been changed to be based on the amount of services provided rather than the costs to produce them. The change applies to the part of government consumption consumed individually, such as hospital treatments and kindergartens. Therefore - as something new - productivity development for the individual part of government output can now in principle be calculated.

The economic growth

Overall, the introduction of ESA 2010 does not result in a change in the economic growth since 1966. The total real growth from 1966 to 2008 is only adjusted down by 0.1 per cent. For the period 2008 to 2013 the effects of the major revision cannot be isolated from the effects of the ongoing revision of data sources that takes place in preliminary years. However, the overall adjustment to real growth from 2008 to 2013 has only changed from -3.3 per cent before the major revision to -3.2 per cent after the major revision.

<i>Better data on household finances</i>	There has in recent years - in particular with the <i>Stiglitz-Sen-Fitoussi Commission's</i> report - been more focus on the household sector's income and assets. In order to be able to analyse the financial circumstances of the household sector a sectorial breakdown is now made so that e.g. real assets of households are shown. Furthermore emphasis on separating NPISH from the household sector has been increased, making it possible to analyse the two sectors separately.
<i>Illegal activities in the national accounts</i>	With the data and method revision illegal activity is now incorporated in the national accounts. This applies to drugs, prostitution, and smuggling. In the future, all EU countries will include values for illegal activity, which are based on the same method of calculation. This increases the Danish GDP by 3.0 billion DKK in 2008, equivalent to 0.2 per cent.
<i>Other data and method revisions</i>	Other important data and method revisions that affect the GDP are: • a new calculation of housing – now being based on data from the housing subsidy register - generally causes a downward adjustment to GDP • improvements in the compilation of activities in agriculture and the construction industry generally causes an upward adjustment to GDP • pension contribution for civil servants who do not pay contributions is calculated using a new method that more accurately reflects the future liabilities. The change of method is reflected in a downgrade of government consumption and thus GDP in recent years due to the decreasing number of civil servants over time. The working time accounts are now fully incorporated into the national accounts and provide better data for wages, employment, and hours worked. A range of data and methodological changes in the tax area have also been made. For example, the church tax and the subscription to unemployment fund and early retirement pension are no longer regarded as a tax, but as a voluntary transfer from households to the state.
<i>The tax burden is reduced</i>	The tax burden has generally been reduced by the revision. With the revision, the total taxes as a percentage of GDP are adjusted down by between 1.3 and 3.2 per cent of GDP. In 2013 the tax burden is reduced from 49.7 to 47.9 per cent. The lower tax burden is due to both lower tax revenues and higher GDP. The downward adjustment of tax revenue is a result of changes in classifications of public revenue between taxes and other government revenue. The revision does not generate a reduction in government revenue.
<i>General government deficit and debt ratios largely unchanged</i>	The general government balance as a percentage of GDP is affected negatively in most years by the revision, but for none of the years the effects are striking. The change in the general government balance as a percentage of GDP varies in the years of the revision between -0.8 and 0.3 per cent of GDP. The effect on the EMU-balance is slightly different due to changes in items included in the EMU-balance. The changes in the EMU-balance as a percentage of GDP are between -0.4 and 0.2 per cent of GDP in the years of the revision and therefore still modest. Compared to the EMU-deficit as a percentage of GDP for 2013, published in March 2014, the revision has improved the EMU-deficit by 0.1 per cent of GDP. The general government EMU-debt as a percentage of GDP is also affected differently in the individual years but is predominantly reduced. Again the effects are limited. The change in the government EMU-debt as a percentage of GDP varies in the revision years between -1.1 and 0.5 per cent of GDP. Compared to the

EMU-debt as a percentage of GDP for 2013, published in March 2014, the revision has increased the EMU-debt by 0.5 per cent of GDP.

Regional differences The impact of the revision on the overall national accounts is reflected in the regional accounts and differences in e.g. commercial and residential structure means that the regions are affected differently.

Tabelsamling

Tabel 1

Konto for varer og tjenester

		ENS Kode	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
			løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.					
1	Produktion	P.1	3 258 065	2 993 217	3 108 421	3 253 495	3 347 081	3 381 195
2	Produktskatter minus produktsubsidier	D.21-D.31	256 017	237 202	248 183	253 112	258 188	260 169
3	Produktskatter	D.21	266 804	249 923	260 028	265 569	272 151	275 082
4	Produktsubsidier	D.31	10 786	12 721	11 845	12 457	13 963	14 913
5	Import af varer og tjenester	P.7	909 050	726 147	784 314	868 938	905 890	919 756
6	Import af varer	P.71	587 768	446 807	489 826	553 900	570 967	578 736
7	Import af tjenester	P.72	321 282	279 340	294 488	315 038	334 924	341 020
8	Tilgang i alt (1+2+5)		4 423 132	3 956 566	4 140 918	4 375 545	4 511 160	4 561 120
9	Forbrug i produktionen	P.2	1 716 536	1 516 205	1 557 955	1 673 848	1 741 831	1 750 346
10	Udgifter til forbrug	P.3	1 305 768	1 315 684	1 357 410	1 378 187	1 414 235	1 429 726
11	Husholdningernes forbrugsudgifter	P.31	827 957	807 634	833 895	858 409	882 180	892 865
12	Forbrugsudgifter i Non-profit institutioner rettet mod husholdninger (NPISH)	P.31	25 626	26 970	27 940	29 167	29 917	30 185
13	Offentlige forbrugsudgifter	P.3	452 185	481 081	495 575	490 610	502 138	506 677
14	Offentlige individuelle forbrugsudgifter	P.31	312 222	333 908	346 466	344 236	350 567	356 940
15	Offentlige kollektive forbrugsudgifter	P.32	139 963	147 172	149 109	146 374	151 571	149 737
16	Bruttoinvesteringer	P.5	432 889	323 849	331 264	352 835	350 180	355 300
17	Faste bruttoinvesteringer	P.51g	413 351	341 336	328 425	337 260	344 978	347 627
18	Eksport af varer og tjenester	P.6	967 939	800 829	894 288	970 675	1 004 915	1 025 748
19	Eksport af varer	P.61	591 098	495 572	548 673	609 992	620 845	627 791
20	Eksport af tjenester	P.62	376 841	305 257	345 615	360 683	384 070	397 957
21	Anvendelse i alt (9+10+16+18)		4 423 132	3 956 566	4 140 918	4 375 545	4 511 160	4 561 120

Tabel 2 **Produktion og indkomstdannelse**

		ENS Kode	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
			løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.					
Konto 1-2.1.1 : Produktion og indkomstdannelse								
1	Produktion	P.1	3 258 065	2 993 217	3 108 421	3 253 495	3 347 081	3 381 195
2	Forbrug i produktionen	P.2	1 716 536	1 516 205	1 557 955	1 673 848	1 741 831	1 750 346
3	Bruttoværditilvækst (1-2)	B.1g	1 541 529	1 477 012	1 550 466	1 579 647	1 605 250	1 630 849
4	Produktskatter minus produktsubsidier	D.21-D.31	256 017	237 202	248 183	253 112	258 188	260 169
5	Bruttonationalprodukt, BNP (3+4)	B.1*g	1 797 547	1 714 214	1 798 649	1 832 759	1 863 439	1 891 018
6	Andre produktionsskatter minus -subsidier	D.29-D.39	4 596	1 518	4 296	4 806	5 948	9 241
7	Bruttofaktorindkomst, BFI (3-6)		1 536 934	1 475 494	1 546 170	1 574 841	1 599 303	1 621 608
8	Aflønning af ansatte	D.1	949 819	945 677	953 668	966 062	976 859	989 880
9	Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst (7-8)	B.2g+B.3g	587 114	529 817	592 502	608 780	622 443	631 728
10	Forbrug af fast realkapital	P.51c	327 345	312 457	318 100	321 930	332 936	337 969
11	Nettooverskud af prod. og blandet indk. (9-10)	B.2n+B.3n	259 769	217 360	274 402	286 849	289 507	293 760
Konto 2.1.2-3.1 : Indkomstfordeling og anvendelse								
1	Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst	B.2g+B.3g	587 114	529 817	592 502	608 780	622 443	631 728
2	Modt. Aflønning af ansatte	D.1	934 703	932 984	942 942	955 344	965 897	979 551
3	Modt. Produktions- og importskatter	D.2	296 466	281 472	293 295	300 970	307 983	315 145
4	Modt. Subsidier	D.3	31 720	36 893	36 692	38 958	39 567	41 352
5	Modt. Formueindkomst	D.4	178 916	121 083	134 235	149 822	145 867	154 186
6	Bet. Formueindkomst	D.4	147 842	97 064	98 014	104 266	91 852	87 656
7	Bruttonationalindkomst, BNI (1+2+3-4+5-6)	B.5*g	1 817 637	1 731 398	1 828 269	1 871 691	1 910 772	1 951 603
8	Modt. Løbende overførsler	D.5-D.7	16 475	18 583	15 218	15 819	16 859	21 740
9	Bet. Løbende overførsler	D.5-D.7	47 487	53 542	51 779	51 234	54 996	58 723
10	Disponibel bruttonationalindkomst (7+8-9)	B.6*g	1 786 625	1 696 439	1 791 708	1 836 277	1 872 635	1 914 620
11	Disponibel nettonationalindkomst (10-16)	B.6*n	1 459 280	1 383 983	1 473 608	1 514 346	1 539 698	1 576 651
12	Forbrugsudgift	P.3	1 305 768	1 315 684	1 357 410	1 378 187	1 414 235	1 429 726
13	Bruttoopsparing (10-12)	B.8g	480 857	380 755	434 298	458 090	458 400	484 894
14	Modt. Kapitaloverførsler	D.9r	909	815	903	5 820	866	1 149
15	Bet.. Kapitaloverførsler	D.9p	458	1 291	508	559	521	512
16	Forbrug af fast realkapital	P.51c	327 345	312 457	318 100	321 930	332 936	337 969
17	Ændr. i nettoformue forårsaget af opsparing og kapitaloverførsler (13+14-15-16)	B.10.1	153 964	67 822	116 593	141 420	125 809	147 562
18	Faste bruttoinvesteringer	P.51g	413 351	341 336	328 425	337 260	344 978	347 627
19	Forbrug af fast realkapital	P.51c	327 345	312 457	318 100	321 930	332 936	337 969
20	Lagerforøgelse	P.52	16 644	-20 154	337	12 954	2 739	5 032
21	Anskaffelse af værdigenstande, netto	P.53	2 894	2 667	2 502	2 621	2 463	2 641
22	Anskaffelser af ikke-finansielle ikke-producerede aktiver, netto	NP	24	-197	-75	-508	-181	-1
23	Fordringserhvervelse, netto (13+14-15-18-20-21-22)	B.9	48 396	56 627	103 503	111 024	108 746	130 232
Konto 3.2: Finansiell (transaktions-) konto								
1	Fordringserhvervelse, netto (2-11)	B.9	48 396	56 627	103 503	111 024	108 746	130 232
2	Finansielle aktiver (3+4+5+6+7+8+9+10)	F.	1 204 135	204 956	928 424	305 286	151 680	301 211
3	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-53	10 628	8	-501	56	-399
4	Sedler og mønt samt indskud	F.2	430 226	-381 985	-167 405	-32 761	111 663	-11 979
5	Gældsværdipapirer	F.3	215 855	399 401	231 615	71 043	-6 243	-184 745
6	Lån	F.4	589 783	11 445	417 663	16 530	-109 667	107 827
7	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	42 557	252 352	205 965	122 366	213 942	238 702
8	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	73 408	67 686	71 343	56 038	32 666	14 305
9	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-30 913	-13 288	-26 328	-5 487	-42 254	-67 603
10	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	-116 729	-141 283	195 563	78 058	-48 482	205 104
11	Finansielle passiver (12+13+14+15+16+17+18+19)	F.	1 155 739	148 329	824 921	194 262	42 934	170 979
12	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-53	10 628	8	-501	56	-399
13	Sedler og mønt samt indskud	F.2	402 420	-374 137	-16 033	-35 824	78 578	-84 434
14	Gældsværdipapirer	F.3	181 436	350 675	82 491	70 092	82 346	-139 500
15	Lån	F.4	537 825	22 904	337 265	-93 853	-175 978	6 602
16	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	86 507	207 909	167 787	123 048	79 464	173 317
17	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	73 560	68 451	71 626	53 708	32 357	13 116
18	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-	-	-	-	-	-
19	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	-125 957	-138 101	181 778	77 592	-53 889	202 278
Akkumulations- og statuskonti, finansielle aktiver, netto								
1	Primo beholdning		-101 118	-92 651	43 833	220 225	489 148	664 410
2	Finansielle transaktioner		48 396	56 627	103 503	111 024	108 746	130 232
3	Andre mængdemæssige ændringer		13	172	-28	-9	13	2 131
4	Omvurderinger		-39 942	79 684	72 918	157 908	66 504	-83 643
5	Ultimo beholdning (1+2+3+4)		-92 651	43 833	220 225	489 148	664 410	713 130
Akkumulations- og statuskonti, faste aktiver								
1	Primo beholdning		5 703 540	5 873 702	5 430 107	5 558 207	5 719 237	5 853 844
2	Erhvervelse af faste aktiver		86 006	28 879	10 325	15 329	12 042	7 014
3	Andre ændringer i status		-	-	-	-	-	-
4	Ultimo beholdning		5 873 702	5 430 107	5 558 207	5 719 237	5 853 844	5 871 712

Tabel 3

Danmark og Udland

		ENS Kode	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
			løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.					
1	Eksport af varer	P.61	591 098	495 572	548 673	609 992	620 845	627 791
2	Eksport af tjenester	P.62	376 841	305 257	345 615	360 683	384 070	397 957
3	Modt. Aflønning af ansatte	D.1	5 340	5 450	5 198	6 168	6 120	6 836
4	Modt. Subsidier	D.3	7 959	8 854	7 399	7 305	7 275	7 360
5	Modt. Formueindkomst	D.4	178 916	121 083	134 235	149 822	145 867	154 186
6	Modt. Løbende overførsler	D.5-D.7	16 475	18 583	15 218	15 819	16 859	21 740
7	Løbende indtægter fra udlandet (1+2+3+4+5+6)		1 176 630	954 799	1 056 338	1 149 790	1 181 036	1 215 869
8	Bet. Kapitaloverførsler	D.9r	909	815	903	5 820	866	1 149
9	Indtægter fra udlandet i alt (7+8)		1 177 539	955 613	1 057 241	1 155 610	1 181 902	1 217 018
1	Import af varer	P.71	587 768	446 807	489 826	553 900	570 967	578 736
2	Import af tjenester	P.72	321 282	279 340	294 488	315 038	334 924	341 020
3	Aflønning af ansatte	D.1	20 457	18 143	15 924	16 886	17 082	17 164
4	Modt. Produktions- og importskatter	D.2	3 826	2 995	3 275	3 211	2 995	2 977
5	Bet. Formueindkomst	D.4	147 842	97 064	98 014	104 266	91 852	87 656
6	Bet. Løbende overførsler	D.5-D.7	47 487	53 542	51 779	51 234	54 996	58 723
7	Løbende udgifter i alt til udlandet (1+2+3+4+5+6)		1 128 662	897 892	953 305	1 044 535	1 072 816	1 086 276
8	Bet. Kapitaloverførsler	D.9p	458	1 291	508	559	521	512
9	Anskaffelser af ikke-finansielle ikke-producerede aktiver, netto	NP	24	-197	-75	-508	-181	-1
10	Udgifter til udlandet i alt (7+8+9)		1 129 143	898 986	953 738	1 044 586	1 073 156	1 086 786
Varebalance								
	Udlandskontoens vare- og tjenestebalance	B.11	58 889	74 682	109 974	101 737	99 024	105 992
	Saldo på udlandskontoens løbende poster	B.12	47 968	56 907	103 034	105 255	108 220	129 593

Tabel 4

Real disponibel BNI

		ENS Kode	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
			løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.					
1	Bruttonationalprodukt, BNP	B.1*g	1 797 547	1 714 214	1 798 649	1 832 759	1 863 439	1 891 018
2	Aflønning af ansatte og formueindkomst fra udl., netto	D.1+D.4	15 958	11 326	25 496	34 838	43 054	56 202
3	Produktions- og importskatter minus -subsidier fra udlandet	D.2-D.3	4 133	5 859	4 124	4 095	4 280	4 383
4	Bruttonationalindkomst (1+2+3), BNI	B.5*g	1 817 637	1 731 398	1 828 269	1 871 691	1 910 772	1 951 603
5	Løbende overførsler fra udlandet, netto	D.5+D.6+D.7	-31 012	-34 959	-36 561	-35 415	-38 137	-36 983
6	Disponibel bruttonationalindkomst (4+5)	B.6g	1 786 625	1 696 439	1 791 708	1 836 277	1 872 635	1 914 620

Tabel 5

Institutionelle Sektorer. 2008

		ENS-kode	Ikke finansielle selskaber	Finansielle selskaber	Offentlig forvaltning og service	Hushold- ninger	NPISH	Den samlede økonomi (1+...+5)	Udlandet
			1	2	3	4	5	6	7
løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.									
Konto 1-2.1.1 : Produktion og indkomstdannelse									
1	Produktion / Import af varer og tjenester	P.1/P.7	2 252 965	146 869	487 217	338 026	32 988	3 258 065	909 050
2	Forbrug i produktionen / Eksport af varer og tjenester	P.2/P.6	1 333 845	55 184	154 138	160 405	12 963	1 716 536	967 939
3	Bruttoværditilvækst, BVT / Udlandskontoens vare- og tjenestebalance (1-2)	B.1g/B.11	919 120	91 685	333 079	177 620	20 025	1 541 529	-58 889
4	Forbrug af fast realkapital	P.51c	192 235	8 126	53 548	72 808	629	327 345	0
5	Nettoværditilvækst (3-4)	B.1n	726 885	83 559	279 531	104 812	19 396	1 214 184	0
6	Andre produktionskatte minus andre produktionsubsidier	D.29-D.39	678	3 452	-1 448	1 532	381	4 595	0
7	Bruttofaktorindkomst, BFI (3-6)	B.1GF	918 442	88 233	334 527	176 088	19 644	1 536 934	0
8	Aflønning af ansatte	D.1	561 886	46 905	280 979	40 789	19 259	949 819	5 340
9	Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst (7-8)	B.2g+B.3g	356 556	41 328	53 548	135 299	384	587 115	0
Konto 2.1.2-3.1 : Indkomstdeling og anvendelse									
1	Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst	B.2g+B.3g	356 556	41 328	53 548	135 299	384	587 115	0
2	Modt. Aflønning af ansatte	D.1	-	-	-	934 703	-	934 703	20 457
3	Modt. Produktions- og importskatte	D.2	-	-	296 466	-	-	296 466	3 826
4	Modt. Subsidier	D.3	-	-	31 720	-	-	31 720	7 960
5	Modt. Formueindkomst	D.4	166 478	463 080	50 299	143 699	1 067	824 622	147 842
6	Bet. Formueindkomst	D.4	223 510	423 720	25 847	119 641	830	793 548	178 916
7	Primær bruttoindkomst (1+2+3+4+5-6)	B.5g	299 524	80 687	342 746	1 094 060	621	1 817 638	-
8	Modt. Løbende indkomst- og formueskatte mv.	D.5	-	-	502 745	-	-	502 745	905
9	Modt. Nettobidrag til sociale ordninger	D.61	-	138 939	23 756	-	-	162 696	1 312
10	Modt. Sociale ydelser, undtagen sociale overførsler i naturalier	D.62	-	-	-	316 196	-	316 196	2 930
11	Modt. Andre løbende overførsler	D.7	11 270	42 740	20 406	32 065	40 784	147 265	42 340
12	I alt bruttoindtægter (7+8+9+10+11)		310 794	262 367	889 653	1 442 321	41 405	2 946 540	-
13	Bet. Løbende indkomst- og formueskatte mv.	D.5	40 483	5 459	-	452 565	107	498 614	5 035
14	Bet. Nettobidrag til sociale ordninger	D.61	-	-	-	162 496	-	162 496	1 512
15	Bet. Sociale ydelser, undtagen sociale overførsler i naturalier	D.62	-	49 946	268 571	-	-	318 517	610
16	Bet. Andre løbende overførsler	D.7	36 070	30 652	50 293	56 158	7 114	180 287	9 318
17	I alt bruttoudgifter (13+14+15+16)		76 553	86 057	318 864	671 218	7 221	1 159 914	-
18	Disponibel bruttoindkomst (12-17)	B.6g	234 241	176 310	570 789	771 102	34 184	1 786 626	-
19	Korrektion for ændringer i pensionsrettigheder, indtægt	D.8	-	-87 513	-	87 513	-	-	-
20	Udgifter til forbrug	P.3	-	-	452 185	827 957	25 626	1 305 768	-
21	Bruttoopsparing (18+19-20)	B.8g	234 241	88 797	118 604	30 659	8 558	480 858	-
22	Modt. Kapitaloverførsler	D.9r	3 122	2 008	3 561	34 915	1 014	44 619	458
23	Bet. Kapitaloverførsler	D.9p	2 883	3 600	12 731	24 953	-	44 168	909
24	Forbrug af fast realkapital	P.51c	192 235	8 126	53 548	72 808	629	327 345	-
25	Ændringer i nettoformue forårsaget af opsparing og kapitaloverførsler (21+22+23+24)	B.101	42 245	79 079	55 885	-32 187	8 943	153 964	-48 420
26	Faste bruttoinvesteringer	P.51g	227 062	8 818	54 029	121 609	1 834	413 351	-
27	Forbrug af fast realkapital	P.51c	192 235	8 126	53 548	72 808	629	327 345	-
28	Lagerforøgelse	P.52	13 426	-	-	3 218	-	16 644	-
29	Anskaffelse minus afhændelse af værdigenstande	P.53	-	-	-	2 894	-	2 894	-
30	Anskaffelse af ikke-finansielle ikke-producerede aktiver, netto	NP	910	-	-1 772	886	-	24	-24
31	Fordringserhvervelse, netto (21+22-23-26-28-29-30)	B.9	-6 917	78 387	57 177	-87 988	7 737	48 396	-48 396
Konto 3.2: Finansiell (transaktions-) konto									
1	Fordringserhvervelse, netto (2-11)	B.9	-6 917	78 387	57 177	-87 988	7 737	48 396	-48 396
2	Finansielle aktiver (3+4+5+6+7+8+9+10)	F.	-21 510	971 822	162 548	86 409	4 867	1 204 136	257 417
3	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	-53	-	-	-	-53	-53
4	Sedler og mønt samt indskud	F.2	59 250	241 879	147 468	-20 801	2 431	430 227	40 668
5	Gældsværdipapirer	F.3	-5 228	247 727	-27 984	1 212	127	215 854	73 292
6	Lån	F.4	49 614	506 403	33 766	-	-	589 783	101 521
7	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	56 967	-55 700	2 280	36 249	2 761	42 557	-2 195
8	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	-1 378	-4	11	74 781	-2	73 408	221
9	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	8 875	-39 454	-224	-110	-	-30 913	30 913
10	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	-189 610	71 023	7 231	-4 923	-450	-116 729	13 050
11	Finansielle passiver (12+13+14+15+16+17+18+19)	F.	-14 593	893 435	105 371	174 396	-2 870	1 155 739	305 813
12	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	-53	-	-	-	-53	-53
13	Sedler og mønt samt indskud	F.2	-	401 536	885	-	-	402 421	68 474
14	Gældsværdipapirer	F.3	-7 283	96 437	91 713	568	-	181 435	107 711
15	Lån	F.4	171 353	225 810	12 041	127 657	965	537 826	153 478
16	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	119 575	-33 068	-	-	-	86 507	-46 145
17	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	-	73 560	-	-	-	73 560	69
18	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-	-	-	-	-	-	-
19	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	-298 238	129 212	733	46 171	-3 835	-125 957	22 278

Tabel 5 (fortsat)

Institutionelle Sektorer. 2008

	ENS-kode	Ikke finansielle selskaber	Finansielle selskaber	Offentlig forvaltning og service	Hushold- ninger	NPISH	Den samlede økonomi (1+...+5)	Udlandet	
		1	2	3	4	5	6	7	
løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.									
Konto 3.3: Konto for andre ændringer i finansiel status									
1	Finansielle aktiver (2+3+4+5+6+7+8+9)	F.	-688 858	-452 752	8 753	-531 685	-27 242	-1 691 784	-341 774
2	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	750	-	-	750	53	
3	Sedler og mønt samt indskud	F.2	-433	-612	-	3 733	-	2 688	-858
4	Gældsverdipapirer	F.3	13 329	-30 164	4 015	-2 400	499	-14 721	1 713
5	Lån	F.4	-3 931	18 580	2 074	0	0	16 723	-5 889
6	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	-954 322	-558 622	4 498	-529 094	-27 744	-2 065 284	-212 291
7	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	478	-3	28	-3 554	3	-3 048	609
8	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-15 200	136 216	-1 319	-371	0	199 326	-119 326
9	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	271 222	-18 897	-542	0	0	251 783	-5 785
10	Finansielle passiver (11+12+13+14+15+16+17+18)	F.	-761 438	-898 640	26 341	-28 262	10 143	-1 651 856	-382 400
11	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	53	-	-	-	53	53
12	Sedler og mønt samt indskud	F.2	-	2 698	-	-	-	2 698	-867
13	Gældsverdipapirer	F.3	-3 949	12 744	25 973	-1	-	34 767	-47 774
14	Lån	F.4	32 733	11 783	246	11 250	163	56 175	-45 343
15	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	-1 102 711	-903 360	-	-	-	-2 006 071	-271 504
16	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	-	-2 418	-	-	-	-2 418	-20
17	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-	-	-	-	-	-	0
18	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	312 489	-20 140	122	-39 511	9 980	262 940	-16 944
Konto 4.1 Finansiel primostatuskonto									
1	Finansielle aktiver (2+3+4+5+6+7+8+9)	F.	3 548 265	11 586 903	902 090	4 179 863	108 577	20 325 698	3 856 521
2	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	10 780	-	-	-	10 780	1 696
3	Sedler og mønt samt indskud	F.2	252 594	1 471 690	166 154	811 488	16 976	2 718 902	1 220 003
4	Gældsverdipapirer	F.3	120 666	2 777 131	164 111	159 484	27 072	3 248 464	1 122 895
5	Lån	F.4	449 352	4 191 874	153 086	-	-	4 794 312	474 783
6	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	1 934 044	2 742 021	354 756	1 465 513	54 790	6 551 124	964 440
7	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	21 024	7 190	1 157	1 701 499	146	1 731 016	9 821
8	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-10 810	10 134	534	926	-	784	-784
9	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	781 394	376 083	62 292	40 953	9 593	1 270 315	63 666
10	Finansielle passiver (11+12+13+14+15+16+17+18)	F.	5 032 928	12 241 227	821 838	2 300 083	30 738	20 426 814	3 746 319
11	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	1 696	-	-	-	1 696	1 696
12	Sedler og mønt samt indskud	F.2	-	3 136 483	13 297	-	-	3 149 780	789 125
13	Gældsverdipapirer	F.3	98 459	2 983 112	483 529	18 224	-	3 583 324	788 034
14	Lån	F.4	1 522 395	688 975	188 770	2 184 532	12 329	4 597 001	672 095
15	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	2 772 137	3 325 429	-	-	-	6 097 566	1 417 997
16	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	-	1 734 434	-	-	-	1 734 434	6 402
17	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-	-	-	-	-	-	-
18	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	639 937	371 097	136 242	97 328	18 410	1 263 014	70 969
Konto 4.3 Finansiel ultimostatuskonto									
1	Finansielle aktiver (2+3+4+5+6+7+8+9)	F.	2 837 896	12 105 973	1 073 391	3 734 586	86 201	19 838 047	3 772 163
2	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	11 477	-	-	-	11 477	1 696
3	Sedler og mønt samt indskud	F.2	311 411	1 712 957	313 622	794 420	19 408	3 151 818	1 259 813
4	Gældsverdipapirer	F.3	128 767	2 994 695	140 142	158 296	27 698	3 449 598	1 197 900
5	Lån	F.4	495 036	4 716 857	188 925	-	-	5 400 818	570 415
6	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	1 036 689	2 127 699	361 534	972 668	29 806	4 528 396	749 954
7	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	20 123	7 183	1 197	1 772 726	147	1 801 376	10 650
8	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-17 135	106 896	-1 009	445	-	89 197	-89 197
9	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	863 006	428 208	68 980	36 030	9 143	1 405 367	70 932
10	Finansielle passiver (11+12+13+14+15+16+17+18)	F.	4 256 897	12 236 022	953 550	2 446 218	38 011	19 930 698	3 669 731
11	Monetært guld og særlige trækningsrettigheder	F.1	-	1 696	-	-	-	1 696	1 696
12	Sedler og mønt samt indskud	F.2	-	3 540 717	14 182	-	-	3 554 899	856 731
13	Gældsverdipapirer	F.3	87 227	3 092 293	601 215	18 791	-	3 799 526	847 971
14	Lån	F.4	1 726 482	926 569	201 057	2 323 439	13 456	5 191 003	780 230
15	Ejerandele og andele i investeringsforeninger	F.5	1 789 001	2 389 001	-	-	-	4 178 002	1 100 348
16	Forsikrings- og pensionsordn. og ordn. med standardiserede garantier	F.6	-	1 805 576	-	-	-	1 805 576	6 451
17	Finansielle derivater og medarbejderoptioner	F.7	-	-	-	-	-	-	-
18	Andre forfaldne ikkebetalte mellemværender	F.8	654 187	480 169	137 097	103 988	24 555	1 399 996	76 304

Tabel 5 (fortsat)

Institutionelle Sektorer. 2008

	ENS-kode	Ikke finansielle selskaber	Finansielle selskaber	Offentlig forvaltning og service	Hushold- ninger	NPISH	Den samlede økonomi (1+...+5)	Udlandet
		1	2	3	4	5	6	7
		løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.						
	Akkumulations- og statuskonti, finansielle aktiver, netto							
1	Primo beholdning	-1 484 664	-654 324	80 252	1 879 780	77 839	-101 117	110 202
2	Finansielle transaktioner	-6 917	78 387	57 177	-87 987	7 737	48 397	-48 396
3	Andre mængdemæssige ændringer	-24 051	-7 817	254	41 604	-9 977	13	-13
4	Omvurderinger	96 631	453 705	-17 842	-545 027	-27 408	-39 941	40 639
5	Ultimo beholdning (1+2+3+4)	-1 419 001	-130 049	119 841	1 288 368	48 190	-92 651	102 432
	Akkumulations- og statuskonti, faste aktiver							
1	Primo beholdning	2 621 113	67 349	833 085	2 169 942	12 051	5 703 540	
2	Erhvervelse af faste aktiver	34 827	692	482	48 801	1 204	86 006	
3	Andre ændringer i status	-	-	-	-	-	-	
4	Ultimo beholdning (1+2+3)	2 720 488	66 830	836 687	2 236 586	13 111	5 873 702	

Tabel 6

Detaljeret branchetabel før og efter hovedrevisionen. 2008

	Produktion		Forbrug i prod.		Bruttoværditilvækst			
	FØR	EFTER	FØR	EFTER	FØR	EFTER	Diff.	Diff. i pct.
	løbende priser, mio. kr./current prices, bill. Dkk.							
								pct.
I alt	3 206 828	3 258 065	1 708 093	1 716 536	1 498 736	1 541 529	42 793	2,9
Heraf: Offentlig forvaltning og service	489 183	487 217	159 567	154 138	329 616	333 079	3 463	1,1
010000 Landbrug og gartneri	60 616	61 139	49 761	48 963	10 855	12 176	1 321	12,2
020000 Skovbrug	3 761	3 546	2 191	2 122	1 570	1 424	-146	-9,3
030000 Fiskeri	3 565	3 565	1 733	1 712	1 832	1 853	21	1,1
060000 Indvinding af olie og gas	69 674	69 761	8 940	6 424	60 734	63 337	2 603	4,3
080090 Indvinding af grus og sten	3 003	3 012	1 971	1 966	1 031	1 047	16	1,6
090000 Service til råstofindvinding	1 638	1 642	815	815	823	827	4	0,5
100010 Slagterier	37 559	37 567	30 378	30 254	7 181	7 312	131	1,8
100020 Fiskeindustri	10 589	10 616	8 985	8 974	1 603	1 642	39	2,4
100030 Mejerier	29 631	29 032	25 228	24 522	4 403	4 510	107	2,4
100040 Bagerier, brødfabrikker mv.	13 360	13 385	8 268	8 240	5 091	5 145	54	1,1
100050 Anden fødevareindustri	40 945	41 159	33 556	33 513	7 390	7 646	256	3,5
110000 Drikkevareindustri	9 991	10 002	7 638	7 625	2 353	2 376	23	1,0
120000 Tobaksindustri	3 997	4 000	1 935	1 932	2 062	2 067	5	0,2
130000 Tekstilindustri	6 689	6 707	4 493	4 480	2 196	2 227	31	1,4
140000 Beklædningsindustri	3 124	3 127	2 310	2 304	815	823	8	1,0
150000 Læder- og fodtøjsindustri	455	455	365	361	90	94	4	4,4
160000 Træindustri	15 117	15 145	9 857	9 838	5 259	5 308	49	0,9
170000 Papirindustri	9 687	9 746	6 570	6 564	3 117	3 181	64	2,1
180000 Trykkerier mv.	13 861	13 861	8 247	8 226	5 613	5 635	22	0,4
190000 Olieraffinaderier mv.	37 226	36 291	35 512	35 496	1 714	795	-919	-53,6
200010 Fremst. af basiskemikalier	12 188	13 013	8 455	8 365	3 733	4 648	915	24,5
200020 Fremst. af maling og sæbe mv.	16 585	17 225	11 794	11 604	4 791	5 620	829	17,3
210000 Medicinalindustri	42 367	48 498	27 247	23 391	15 120	25 107	9 987	66,1
220000 Plast- og gummiindustri	23 860	24 302	14 590	14 540	9 270	9 762	492	5,3
230010 Glasindustri og keramikindustri	3 984	4 010	2 560	2 549	1 424	1 461	37	2,6
230020 Betonindustri og teglværker	19 458	19 494	11 379	11 360	8 079	8 134	55	0,7
240000 Fremst. af metal	12 414	12 449	9 101	9 087	3 313	3 362	49	1,5
250000 Metalvareindustri	51 668	51 976	32 579	32 501	19 088	19 476	388	2,0
260010 Fremst. af computere og kommunikationsudstyr mv.	11 949	12 453	7 752	7 723	4 197	4 730	533	12,7
260020 Fremst. af andet elektronisk udstyr	16 028	18 526	8 753	8 586	7 275	9 939	2 664	36,6
270010 Fremst. af elektriske motorer mv.	9 867	10 125	6 045	6 008	3 822	4 117	295	7,7
270020 Fremst. af ledninger og kabler	4 662	4 690	3 001	2 997	1 661	1 693	32	1,9
270030 Fremst. af husholdningsapparater, lamper mv.	5 608	5 799	3 497	3 480	2 111	2 320	209	9,9
280010 Fremst. af motorer, vindmøller og pumper	82 383	83 229	63 065	62 013	19 318	21 216	1 898	9,8
280020 Fremst. af andre maskiner	51 509	52 186	32 850	32 809	18 659	19 377	718	3,8
290000 Fremst. af motorkøretøjer og dele hertil	7 837	7 929	5 005	4 849	2 832	3 080	248	8,8
300000 Fremst. af skibe og andre transportmidler	8 881	8 949	6 911	6 884	1 971	2 065	94	4,8
310000 Møbelindustri	18 234	18 309	11 953	11 937	6 281	6 373	92	1,5
320010 Fremst. af medicinske instrumenter mv.	6 000	6 196	3 313	3 281	2 687	2 915	228	8,5
320020 Legetøj og anden fremstillingsvirksomhed	4 864	5 123	2 341	2 333	2 523	2 789	266	10,5
330000 Reparation og installation af maskiner og udstyr	13 848	13 878	8 443	8 435	5 405	5 443	38	0,7
350010 Elforsyning	24 351	28 214	11 786	14 431	12 565	13 784	1 219	9,7
350020 Gasforsyning	24 248	22 932	17 899	17 888	6 349	5 045	-1 304	-20,5
350030 Varmeforsyning	13 355	10 155	6 242	3 879	7 113	6 276	-837	-11,8
360000 Vandforsyning	4 122	4 132	2 700	2 704	1 422	1 427	5	0,4
370000 Kloak- og rensningsanlæg	8 065	8 068	3 917	3 913	4 148	4 156	8	0,2
383900 Renovation, genbrug og forureningsbekæmpelse	18 068	18 095	12 194	12 181	5 874	5 914	40	0,7
410009 Nybyggeri	77 506	85 969	43 107	49 787	34 399	36 182	1 783	5,2
420000 Anlægsvirksomhed	46 603	55 643	31 778	40 840	14 825	14 803	-22	-0,1
430003 Professionel reparation og vedligeholdelse af bygninger	70 711	75 433	30 295	33 059	40 415	42 374	1 959	4,8
430004 Gør-det-selv reparation og vedligeholdelse af boliger	25 053	25 053	25 053	25 053	0	0	0	
450010 Bilhandel	22 769	22 811	8 099	8 048	14 670	14 764	94	0,6
450020 Bilværksteder mv.	19 258	19 254	12 932	12 913	6 325	6 341	16	0,3
460000 Engroshandel	226 705	228 983	113 624	112 331	113 081	116 651	3 570	3,2
470000 Detailhandel	92 032	93 381	40 267	40 175	51 765	53 206	1 441	2,8
490010 Regional- og fjerntog	12 315	8 391	5 508	3 925	6 807	4 466	-2 341	-34,4
490020 Lokaltog, bus og taxi mv.	22 203	22 203	11 871	11 821	10 331	10 382	51	0,5
490030 Fragtvognmænd og rørtransport	46 198	46 210	27 998	27 841	18 201	18 368	167	0,9
500000 Skibsfart	181 988	182 195	163 024	162 848	18 964	19 347	383	2,0
510000 Luftfart	18 146	18 146	16 572	16 570	1 574	1 576	2	0,1
520000 Hjælpevirksomhed til transport	37 934	42 496	16 955	20 060	20 979	22 435	1 456	6,9
530000 Post og kurerbetjening	18 261	18 328	8 383	8 385	9 878	9 943	65	0,7
550000 Hoteller mv.	14 398	14 418	8 158	8 149	6 240	6 269	29	0,5
560000 Restauranter	39 898	39 900	23 044	23 034	16 855	16 866	11	0,1

Tabel 6 (fortsat)

Detaljeret branchetabel før og efter hovedrevisionen. 2008

	Produktion		Forbrug i prod.		Bruttoværditilvækst			
	FØR	EFTER	FØR	EFTER	FØR	EFTER	Diff.	Diff. i pct.
	løbende priser, mio. kr./current prices, bill. Dkk.							
								pct.
580010 Forlag	20 506	20 538	12 275	12 140	8 230	8 398	168	2,0
580020 Udgivelse af computerspil og anden software	5 104	5 985	1 943	1 912	3 161	4 073	912	28,9
590000 Produktion af film, tv og musik mv.	8 621	11 331	6 192	6 200	2 429	5 131	2 702	111,2
600000 Radio- og tv-stationer	9 255	9 159	6 536	6 475	2 719	2 683	-36	-1,3
610000 Telekommunikation	48 226	48 606	27 413	27 367	20 812	21 238	426	2,0
620000 It-konsulenter mv.	54 564	55 575	29 550	29 361	25 014	26 214	1 200	4,8
630000 Informationstjenester	6 177	6 262	4 041	4 037	2 136	2 225	89	4,2
640010 Pengeinstitutter	68 311	69 849	21 399	17 539	46 913	52 310	5 397	11,5
640020 Kreditforeninger mv.	37 276	38 173	20 494	19 674	16 782	18 499	1 717	10,2
650000 Forsikring og pension	30 482	24 501	10 114	10 422	20 368	14 080	-6 288	-30,9
660000 Finansiell service	10 960	14 457	3 766	7 453	7 194	7 004	-190	-2,6
680010 Ejendomsmæglere mv.	12 015	12 333	8 568	8 497	3 447	3 836	389	11,3
680030 Udlejning af erhvervsejendomme	51 590	51 879	19 535	19 232	32 055	32 647	592	1,8
680023 Boliger, husleje i lejligheder	52 011	57 333	14 537	16 318	37 475	41 015	3 540	9,4
680024 Boliger, ejerboliger mv.	103 445	87 389	27 592	26 563	75 853	60 826	-15 027	-19,8
690010 Advokatvirksomhed	10 960	10 972	2 504	2 503	8 456	8 469	13	0,2
690020 Revision og bogføring	15 465	15 511	4 079	4 071	11 386	11 441	55	0,5
700000 Virksomhedskonsulenter	23 741	24 257	14 456	14 125	9 285	10 132	847	9,1
710000 Arkitekter og rådgivende ingeniører	63 837	65 012	37 836	37 636	26 000	27 376	1 376	5,3
720001 Forskning og udvikling, markedsfølgende	16 004	18 635	9 943	9 968	6 061	8 667	2 606	43,0
720002 Forskning og udvikling, ikke-markedsfølgende	2 181	3 745	714	632	1 467	3 112	1 645	112,1
730000 Reklame- og analysebureauer	25 013	25 056	17 051	16 987	7 962	8 069	107	1,3
740000 Anden vidensservice	12 559	12 728	6 970	6 937	5 589	5 791	202	3,6
750000 Dyr læger	2 268	2 268	1 074	1 073	1 194	1 195	1	0,1
770000 Udlejning og leasing af materiel	20 852	20 857	13 884	13 865	6 968	6 992	24	0,3
780000 Arbejdsformidling og vikarbureauer	14 433	16 946	3 427	3 959	11 007	12 986	1 979	18,0
790000 Rejsebureauer	11 629	16 470	10 117	13 806	1 512	2 664	1 152	76,2
800000 Vagt og sikkerhedstjeneste	3 472	3 474	1 337	1 336	2 135	2 139	4	0,2
810000 Ejendomsservice, rengøring og anlægsgartnere	21 378	21 378	9 124	9 121	12 254	12 256	2	0,0
820000 Anden operationel service	12 448	12 548	7 683	7 620	4 765	4 928	163	3,4
840010 Offentlig administration	92 980	83 870	29 910	29 832	63 070	54 038	-9 032	-14,3
840022 Forsvar, politi og retsvæsen mv., ikke-markedsfølgende	47 018	46 780	19 893	17 293	27 125	29 487	2 362	8,7
840021 Redningskorps mv., markedsfølgende	4 366	4 419	1 564	1 562	2 802	2 858	56	2,0
850010 Grundskoler	48 990	50 847	9 694	8 780	39 296	42 067	2 771	7,1
850020 Gymnasier og erhvervsfaglige skoler	29 172	28 310	9 175	9 092	19 997	19 218	-779	-3,9
850030 Videregående uddannelsesinstitutioner	27 744	34 607	8 775	8 723	18 969	25 884	6 915	36,5
850042 Voksenundervisning mv., ikke-markedsfølgende	3 535	4 932	1 110	2 058	2 426	2 874	448	18,5
850041 Voksenundervisning mv., markedsfølgende	3 122	3 122	1 294	1 295	1 827	1 827	0	0,0
860010 Hospitaler	76 531	78 207	31 452	30 724	45 078	47 483	2 405	5,3
860020 Læger, tandlæger mv.	32 432	32 573	8 007	7 820	24 425	24 753	328	1,3
870000 Plejehjem mv.	29 240	29 823	12 196	12 026	17 043	17 797	754	4,4
880000 Daginstitutioner og dagcentre mv.	96 026	92 247	21 177	20 442	74 849	71 805	-3 044	-4,1
900000 Teater, musik og kunst	9 840	9 969	2 477	1 948	7 363	8 021	658	8,9
910001 Biblioteker, museer mv., markedsfølgende	1 858	1 005	1 083	425	775	580	-195	-25,2
910002 Biblioteker, museer mv., ikke-markedsfølgende	7 586	9 639	2 720	3 009	4 867	6 630	1 763	36,2
920000 Lotteri og andet spil	5 975	4 431	2 878	2 872	3 097	1 560	-1 537	-49,6
930011 Sport, markedsfølgende	5 993	3 747	2 976	1 733	3 017	2 014	-1 003	-33,2
930012 Sport, ikke-markedsfølgende	2 667	5 637	1 551	2 766	1 116	2 871	1 755	157,3
930020 Forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter	4 107	3 932	1 981	1 973	2 127	1 959	-168	-7,9
940000 Organisationer og foreninger	22 330	23 797	6 449	9 438	15 882	14 359	-1 523	-9,6
950000 Reparation af husholdningsudstyr	4 766	4 769	2 961	2 961	1 804	1 809	5	0,3
960000 Frisører, vaskerier og andre serviceydelser	10 709	11 887	3 819	4 037	6 889	7 850	961	13,9
970000 Private husholdninger med ansat medhjælp	2 187	3 761	0	0	2 187	3 761	1 574	72,0

Tabel 7

Husholdningernes forbrugsudgift før og efter hovedrevisionen. 2008

	Husholdningernes forbrugsudgift			
	FØR	EFTER	Diff.	Diff. i pct.
	— løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk. —			pct.
Husholdningernes forbrugsudgift	826 129	828 986	2 857	0,3
011 Fødevarer	84 068	83 533	-535	-0,6
012 Ikke-alkoholiske drikkevarer	10 060	10 039	-21	-0,2
021 Alkoholiske drikkevarer	13 940	14 069	129	0,9
029 Tobak mv.	13 623	16 970	3 347	24,6
031 Beklædning	31 146	29 663	-1 483	-4,7
032 Fodtøj	7 190	7 106	-84	-1,2
041 Husleje	51 530	56 851	5 321	10,3
042 Beregnet husleje af egen bolig	103 755	87 699	-16 056	-15,5
043 Vedligeholdelse og reparation af boligen	7 117	7 414	297	4,2
044 Vandforsyning og andre tjenesteydelser i relation til boligen	17 134	17 700	566	3,3
045 Elektricitet, gas og andet brændsel	49 112	48 588	-524	-1,1
051 Møbler og gulvtæpper mv.	18 957	18 027	-930	-4,9
052 Boligtekstiler	4 059	3 612	-447	-11,0
053 Husholdsapparater og vedligeholdelse heraf	7 688	7 738	50	0,7
054 Glas, service og husholdningsredskaber	4 855	4 633	-222	-4,6
055 Værktøj og udstyr til hus og have	4 465	4 580	115	2,9
056 Andre varer og tjenester til husholdningen	7 020	7 111	91	1,3
061 Medicinske produkter, apparater og medicinsk udstyr	10 304	9 974	-330	-3,2
062 Læger, tandlæge mv.	8 897	8 736	-161	-1,8
063 Hospitalers tjenesteydelser	3 544	3 536	-8	-0,2
071 Køb af køretøjer	39 288	38 662	-626	-1,6
072 Drift af køretøjer	53 140	55 901	2 761	5,2
073 Transporttjenester	9 953	10 153	200	2,0
081-083 Telefon, telefax, og porto mv.	15 556	17 559	2 003	12,9
081 Posttjenester	15 556	671	-14 885	-95,7
082 Telefon- og datakommunikationsudstyr	...	1 162	1 162	...
083 Telefon- og datakommunikationstjenester	...	15 726	15 726	...
091 Elektronisk fritidsudstyr mv.	21 926	21 527	-399	-1,8
092 Andre større forbrugsgoder i forbindelse med fritid og kultur	4 756	4 874	118	2,5
093 Andet tilbehør og udstyr til fritid, haver og kæledyr	18 241	17 988	-253	-1,4
094 Forlystelser, tv-licens mv.	29 424	28 581	-843	-2,9
095 Aviser, bøger og papirvarer	11 087	10 963	-124	-1,1
096 Pakkede ferierejser	9 919	14 713	4 794	48,3
100 Undervisning	5 788	5 863	75	1,3
111 Restauranter, caféer mv.	38 430	38 986	556	1,4
112 Hoteller mv.	3 743	7 683	3 940	105,3
121 Personlig pleje	16 748	16 965	217	1,3
123 Personlige effekter i.a.n.	5 513	5 337	-176	-3,2
124 Social beskyttelse	14 375	14 459	84	0,6
125 Forsikring	21 971	19 039	-2 932	-13,3
126 Finansielle tjenester i.a.n.	42 403	44 179	1 776	4,2
127 Advokater, andre tjenesteydelser i.a.n.	5 403	7 977	2 574	47,6

Tabel 8

Offentlig forbrugsudgift før og efter hovedrevisionen. 2008

		Offentlig forbrugsudgift			
		FØR	EFTER	Diff.	Diff. i pct.
		løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.			
					pct.
1-10	I alt	465 404	452 185	-13 219	-2,8
1.	Generelle offentlige tjenester	42 225	39 799	-2 425	-5,7
1.1	Udøvende og lovgivende organer, skatte- og finansvæsen, udenrigstjenesten	8 605	8 984	379	4,4
1.2	Økonomisk bistand til udlandet	1 431	1 115	-317	-22,1
1.3	Generelle tjenester	1 469	4 786	3 317	225,7
1.4	Grundforskning	11 086	10 622	-464	-4,2
1.5	F&U inden for generelle offentlige tjenester	300	372	72	24,0
1.6	Generelle offentlige tjenester i.a.n.	19 146	13 725	-5 421	-28,3
1.7	Transaktioner i forb. med offentlig gæld	187	195	8	4,4
1.8	Overførsler af generel art	-	-	-	-
2.	Forsvar	25 820	27 084	1 265	4,9
2.1	Militært forsvar	24 529	26 181	1 652	6,7
2.2	Civilforsvar	821	711	-110	-13,4
2.3	Militærhjælp til udlandet	-	-	-	-
2.4	F&U inden for forsvar	41	1	-41	-98,2
2.5	Forsvar i.a.n.	427	191	-237	-55,4
3.	Offentlig orden og sikkerhed	16 788	15 175	-1 612	-9,6
3.1	Politi	9 574	8 622	-952	-9,9
3.2	Brandvæsen	1 651	1 493	-157	-9,5
3.3	Domstole	2 506	2 204	-302	-12,1
3.4	Fængsler	2 755	2 435	-319	-11,6
3.5	F&U inden for offentlig orden og sikkerhed	-	-	-	-
3.6	Offentlig orden og sikkerhed i.a.n.	303	421	118	38,9
4.	Økonomiske anliggender	21 957	22 706	749	3,4
4.1	Generelle anliggender inden for økonomi, handel og arbejdsmarked	8 634	5 673	-2 962	-34,3
4.2	Landbrug, skovbrug, fiskeri og jagt	759	1 956	1 197	157,8
4.3	Brændstof og energi	135	211	76	56,6
4.4	Råstofudvinding, fremstillingsvirksomhed og bygge- og anlægsvirksomhed	-	43	43	11 814,0
4.5	Transport	10 003	13 274	3 270	32,7
4.6	Kommunikation	108	111	4	3,4
4.7	Andre Erhverv	690	498	-191	-27,7
4.8	F&U i emner inden for økonomiske anliggender	342	448	106	30,9
4.9	Økonomiske anliggender i.a.n.	1 286	492	-794	-61,8
5.	Miljøbeskyttelse	5 655	6 105	450	8,0
5.1	Affaldshåndtering	72	232	160	220,3
5.2	Spildevandshåndtering	2	2	-	7,0
5.3	Forureningsbekæmpelse	466	631	165	35,5
5.4	Beskyttelse af biodiversitet og landskab	1 230	2 339	1 110	90,2
5.5	F&U inden for miljøbeskyttelse	313	884	570	182,2
5.6	Miljøbeskyttelse i.a.n.	3 572	2 017	-1 555	-43,5
6.	Boliger og offentlige faciliteter	1 127	3 192	2 065	183,2
6.1	Boligbyggeri	787	2 939	2 152	273,5
6.2	By- og egnsudvikling	-	-	-	-
6.3	Vandforsyning	-	-	-	-
6.4	Gadebelysning	-	-	-	-
6.5	F&U inden for boliger og offentlige faciliteter	-	-	-	-
6.6	Boliger og offentlige faciliteter i.a.n.	340	252	-87	-25,7
7.	Sundhedsvæsen	125 185	130 563	5 378	4,3
7.1	Medicinske produkter, apparater og udstyr	8 784	13 267	4 483	51,0
7.2	Ambulant behandling	19 007	19 207	200	1,1
7.3	Hospitalstjenester	92 164	91 598	-566	-0,6
7.4	Offentligt sundhedsvæsen	1 686	1 727	41	2,5
7.5	F&U inden for sundhedsvæsen	142	1 108	966	680,6
7.6	Sundhedsvæsen i.a.n.	3 402	3 657	254	7,5
8.	Fritid, kultur og religion	18 793	20 828	2 035	10,8
8.1	Fritids- og sportstjenester	4 943	4 112	-831	-16,8
8.2	Kulturtjenester	7 073	7 183	110	1,6
8.3	Radio & TV-udsendelser samt forlagsvirksomhed	32	3 284	3 252	10 022,9
8.4	Religiøse og andre organisationer	5 720	5 649	-72	-1,3
8.5	F&U inden for fritid, kultur og religion	305	16	-289	-94,9
8.6	Fritid, kultur og religion mv.	720	585	-134	-18,7
9.	Undervisning	94 914	79 094	-15 820	-16,7
9.1	Folkeskolen og lign.	56 740	45 806	-10 934	-19,3
9.2	Ungdomsuddannelsesniveau	18 138	18 514	376	2,1
9.3	Højere og videregående uddannelse	14 310	11 993	-2 317	-16,2
9.4	Undervisning uden for niveauplacering	3 268	546	-2 722	-83,3
9.5	Undervisning i.a.n.	2 458	2 234	-223	-9,1
10.	Social beskyttelse	112 941	107 639	-5 302	-4,7
10.1	Sygdom og invaliditet	32 520	24 626	-7 894	-24,3
10.2	Alderdømt	13 574	13 798	225	1,7
10.3	Efterlevende	4	4	0	-0,0
10.4	Familie og børn	42 921	45 054	2 134	5,0
10.5	Arbejdsløshed	10 141	10 009	-132	-1,3
10.6	Bolig	0	1	1	-
10.7	Sociale ydelser i.a.n.	4 696	4 755	59	1,3
10.8	F&U inden for social beskyttelse	64	83	19	30,1
10.9	Social beskyttelse mv.	9 022	9 308	286	3,2

Tabel 9

Faste bruttoinvesteringer og fast realkapital før og efter hovedrevisionen. 2008

	FØR	EFTER	Diff.	Diff. i pct.
	— løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk. —			pct.
1 Faste aktiver, bruttobeholdning, primo året	9 600 654	9 975 892	375 238	3,9
2 Boliger	4 180 575	4 403 349	222 774	5,3
3 Andre bygninger	2 422 767	2 272 078	-150 689	-6,2
4 Anlæg	1 274 403	1 212 302	-62 101	-4,9
5 Transportmidler	438 243	433 503	-4 740	-1,1
6 ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer (7+8+9+10)	1 104 140	1 070 679	-33 461	-3,0
7 ICT udstyr	...	125 221	125 221	...
8 IT-udstyr	...	102 676	102 676	...
9 Telekommunikationsudstyr	...	22 545	22 545	...
10 Andre maskiner og inventar samt våbensystemer	...	945 458	945 458	...
11 Stambesætninger mv.	7 753	7 753	0	-
12 Intellektuelle rettigheder (13+14+15+16)	172 773	576 228	403 455	233,5
13 Forskning og udvikling	...	417 090	417 090 ...	...
14 Olie, gas, mineral efterforskning	22 795	24 773	1 978	8,7
15 Computer software	138 468	111 323	-27 145	-19,6
16 Originalværker indenfor kunst og underholdning mv.	11 510	23 041	11 531	100,2
1 AN.11 Faste aktiver, nettobeholdning, primo året	5 252 736	5 703 540	450 804	8,6
2 Boliger	2 270 780	2 513 121	242 341	10,7
3 Andre bygninger	1 307 188	1 319 858	12 670	1,0
4 Anlæg	718 164	688 135	-30 029	-4,2
5 Transportmidler	259 891	257 633	-2 258	-0,9
6 ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer (7+8+9+10)	594 275	574 525	-19 750	-3,3
7 ICT udstyr	...	70 221	70 221	...
8 IT-udstyr	...	58 033	58 033	...
9 Telekommunikationsudstyr	...	12 188	12 188	...
10 Andre maskiner og inventar samt våbensystemer	...	504 304	504 304	...
11 Stambesætninger mv.	7 753	7 753	0	-
12 Intellektuelle rettigheder (13+14+15+16)	94 685	342 515	247 830	261,7
13 Forskning og udvikling	...	254 888	254 888	...
14 Olie, gas, mineral efterforskning	12 152	13 227	1 075	8,8
15 Computer software	76 250	61 704	-14 546	-19,1
16 Originalværker indenfor kunst og underholdning mv.	6 283	12 697	6 414	102,1
1 P.51g Faste bruttoinvesteringer	368 758	413 352	44 594	12,1
2 Boliger	93 246	97 589	4 343	4,7
3 Andre bygninger	67 623	71 507	3 884	5,7
4 Anlæg	28 059	28 940	881	3,1
5 Transportmidler	46 091	46 059	-32	-0,1
6 ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer (7+8+9+10)	95 074	85 853	-9 221	-9,7
7 ICT udstyr	...	17 157	17 157	...
8 IT-udstyr	...	15 976	15 976	...
9 Telekommunikationsudstyr	...	1 181	1 181	...
10 Andre maskiner og inventar samt våbensystemer	...	68 696	68 696	...
11 Stambesætninger mv.	11	11	0	0,0
12 Intellektuelle rettigheder (13+14+15+16)	38 654	83 393	44 739	115,7
13 Forskning og udvikling	...	47 293	47 293	...
14 Olie, gas, mineral efterforskning	1 457	1 484	27	1,9
15 Computer software	35 116	29 806	-5 310	-15,1
16 Originalværker indenfor kunst og underholdning mv.	2 081	4 809	2 728	131,1
1 P.51c Forbrug af fast realkapital	298 682	327 345	28 663	9,6
2 Boliger	65 155	59 653	-5 502	-8,4
3 Andre bygninger	52 342	49 196	-3 146	-6,0
4 Anlæg	33 071	36 939	3 868	11,7
5 Transportmidler	33 511	32 736	-775	-2,3
6 ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer (7+8+9+10)	80 498	81 968	1 470	1,8
7 ICT udstyr	...	18 341	18 341	...
8 IT-udstyr	...	16 905	16 905	...
9 Telekommunikationsudstyr	...	1 436	1 436	...
10 Andre maskiner og inventar samt våbensystemer	...	63 627	63 627	...
11 Stambesætninger mv.	0	0	0	...
12 Intellektuelle rettigheder (13+14+15+16)	34 105	66 853	32 748	96,0
13 Forskning og udvikling	...	38 067	38 067	...
14 Olie, gas, mineral efterforskning	782	791	9	1,2
15 Computer software	31 416	24 095	-7 321	-23,3
16 Originalværker indenfor kunst og underholdning mv.	1 907	3 900	1 993	104,5

Tabel 10

Faste bruttoinvesteringer fordelt efter brancher før og efter hovedrevisionen. 2008

	Faste bruttoinvesteringer			
	FØR	EFTER	Diff.	Diff. I pct.
	løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.			
Faste bruttoinvesteringer i alt	368 757	413 352	44 605	12,1
Boliger	93 246	97 589	4 343	4,7
Andre bygninger	67 623	71 507	3 884	5,7
Anlæg	28 059	28 940	881	3,1
Transportmidler	46 091	46 059	-32	-0,1
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	95 074	85 853	-9 221	-9,7
Stambesætninger mv.	11	11	0	-
Intellektuelle rettigheder	38 654	83 393	44 739	115,7
Heraf: Offentlig forvaltning og service	32 994	54 031	21 037	63,7
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	13 693	15 675	1 982	14,5
Anlæg	8 041	10 499	2 458	30,6
Transportmidler	1 206	1 196	-10	-0,8
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	6 778	10 046	3 268	48,2
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	3 276	16 615	13 339	407,2
Landbrug, skovbrug og fiskeri	16 540	16 626	86	0,5
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	5 992	6 063	71	1,2
Anlæg	360	410	50	13,9
Transportmidler	1 418	1 408	-10	-0,7
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	8 207	8 225	18	0,2
Stambesætninger mv.	11	11	0	-
Intellektuelle rettigheder	552	509	-43	-7,8
Råstofindvinding	8 263	8 355	92	1,1
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	59	61	2	3,4
Anlæg	4 044	4 044	0	0,0
Transportmidler	127	129	2	1,6
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	2 497	2 494	-3	-0,1
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	1 536	1 627	91	5,9
Industri	37 184	56 869	19 685	52,9
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	11 635	11 935	300	2,6
Anlæg	22	22	0	0,0
Transportmidler	2 845	2 840	-5	-0,2
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	17 469	17 174	-295	-1,7
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	5 213	24 898	19 685	377,6
Forsyningsvirksomhed	15 338	15 609	271	1,8
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	2 197	2 197	0	-
Anlæg	7 454	7 454	0	-
Transportmidler	473	457	-16	-3,4
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	4 614	4 630	16	0,3
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	600	871	271	45,2
Bygge og anlæg	7 031	7 112	81	1,2
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	559	568	9	1,6
Anlæg	197	271	74	37,6
Transportmidler	3 662	3 685	23	0,6
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	1 931	1 958	27	1,4
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	682	630	-52	-7,6

Tabel 10 (fortsat)

Faste bruttoinvesteringer fordelt efter brancher før og efter hovedrevisionen. 2008

	Faste bruttoinvesteringer			
	FØR	EFTER	Diff.	Diff. i pct.
	— løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk. —			pct.
Handel og transport mv.	80 514	63 893	-16 621	-20,6
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	23 000	8 647	-14 353	-62,4
Anlæg	1 805	2 460	655	36,3
Transportmidler	28 157	28 257	100	0,4
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	22 513	17 693	-4 820	-21,4
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	5 039	6 836	1 797	35,7
Information og kommunikation	21 766	25 962	4 196	19,3
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	2 108	2 176	68	3,2
Anlæg	6 428	6 432	4	0,1
Transportmidler	949	910	-39	-4,1
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	3 282	3 288	-14	-0,4
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	8 999	13 176	4 177	46,4
Finansiering og forsikring	8 125	8 818	693	8,5
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	114	104	-10	-8,8
Anlæg	-	-	-	-
Transportmidler	266	270	4	1,5
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	2 172	1 969	-203	-9,3
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	5 573	6 475	902	16,2
Ejendomshandel og udlejning af erhvervsjendomme	8 544	21 311	12 767	149,4
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	5 053	18 358	13 305	263,3
Anlæg	-194	-385	-191	98,5
Transportmidler	577	442	-135	-23,4
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	2 554	2 395	-159	-6,2
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	554	501	-53	-9,6
Boliger	96 936	99 449	2 513	2,6
Boliger	93 246	97 589	4 343	4,7
Andre bygninger	-	-	-	-
Anlæg	-	-	-	-
Transportmidler	47	45	-2	-4,3
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	2 816	1 162	-1 654	-58,7
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	827	653	-174	-21,0
Erhvervsservice	21 110	26 270	5 160	24,4
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	2 389	2 555	166	6,9
Anlæg	130	134	4	3,1
Transportmidler	5 224	5 275	51	1,0
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	10 002	9 427	-575	-5,7
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	3 365	8 879	5 514	163,9
Offentlig administration, undervisning og sundhed	32 589	50 209	17 620	54,1
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	11 543	14 999	3 456	29,9
Anlæg	7 397	7 608	211	2,9
Transportmidler	1 786	1 798	12	0,7
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	8 674	11 350	2 676	30,9
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	3 189	14 454	11 265	353,2
Kultur, fritid og anden service	14 815	12 865	-1 950	-13,2
Boliger	-	-	-	-
Andre bygninger	2 974	3 845	871	29,3
Anlæg	415	490	75	18,1
Transportmidler	559	541	-18	-3,2
ICT udstyr, andre maskiner og inventar samt våbensystemer	8 342	4 108	-4 234	-50,8
Stambesætninger mv.	-	-	-	-
Intellektuelle rettigheder	2 525	3 881	1 356	53,7

Tabel 11

Forbrugsudgift for offentlig forvaltning og service

	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
	løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.					
1 Aflønning af ansatte	280 979	301 545	313 186	310 199	313 529	317 029
2 Forbrug af fast realkapital	53 548	52 695	54 634	55 211	56 667	57 274
3 Forbrug i produktion	154 138	166 213	170 715	170 159	177 818	175 563
4 Andre produktionsskatter	2 979	2 721	2 408	2 794	2 832	2 636
5 Andre produktionssubsidier	4 427	4 762	4 523	6 152	6 472	6 700
6 Produktion (1+2+3+4-5)	487 217	518 412	536 420	532 210	544 374	545 802
7 Sociale ydelser i naturalier	28 620	29 242	30 120	29 853	29 972	30 160
8 Salg af varer og tjenester	48 587	50 254	54 096	53 972	53 864	52 368
9 Egenproduktion overført til investering	15 066	16 319	16 869	17 481	18 344	16 917
10 Forbrugsudgifter (6+7-8-9)	452 185	481 081	495 575	490 610	502 138	506 677
10.1 Individuelt forbrug	312 222	333 908	346 466	344 236	350 567	356 940
10.2 Kollektivt forbrug	139 963	147 172	149 109	146 374	151 571	149 737

Tabel 12

ØMU-gæld og ØMU-saldo

	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
	pct. af BNP					
ØMU-gæld ved årets udgang	33,4	40,4	42,9	46,4	45,6	45,0
Overskud på ØMU-saldo	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,9	-0,7
	løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.					
ØMU-gæld ved årets udgang	600 127	691 988	771 235	850 862	850 553	851 095
Overskud på ØMU-saldo	57 177	-48 188	-49 080	-38 646	-73 015	-14 038

Tabel 13

Specifikation af skatter og afgifter

		2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
		løbende priser, mio. kr./current prices, mill. Dkk.					
TOTAL	Skatter og afgifter i alt	808 884	777 375	818 684	835 254	864 353	906 710
1	Skat af indkomst, kapitalgevinster o.l. i alt	491 450	476 879	504 989	512 537	534 820	570 228
1.1	Personskatter	435 866	435 208	427 397	434 783	447 244	500 357
1.1.1	Ordinære skatter	332 068	313 041	322 766	330 951	341 602	359 809
1.1.2	Arbejdsmarkedsbidrag	80 286	79 626	80 863	80 357	81 821	83 013
1.1.3	Ejendomsværdiskat	12 123	12 360	12 623	12 814	13 028	13 172
1.1.4	Særlige skatter	11 389	30 181	11 145	10 662	10 793	44 363
1.2	Selskabsskat mv.	46 049	32 886	41 057	39 707	44 024	50 385
1.3	Pensionsafkastskat	9 535	8 784	36 535	38 048	43 552	19 487
2	Obligatoriske bidrag til sociale ordninger i alt	1 086	1 018	1 815	2 040	1 938	1 721
2.1	Sociale bidrag fra medlemmer	909	877	900	1 049	1 192	982
2.2	Sociale bidrag fra arbejdsgivere	177	140	914	991	746	739
3	Andre arbejdsmarkedsbidrag i alt	4 205	4 153	4 160	4 635	5 547	6 221
3.1	Andre arbejdsmarkedsbidrag fra arbejdstagere	-	-	-	-	-	-
3.2	Andre arbejdsmarkedsbidrag fra arbejdsgivere	4 205	4 153	4 160	4 635	5 547	6 221
4	Skat af formue, ejendom og besiddelse i alt	40 465	40 654	42 452	44 434	43 767	46 184
4.1	Formueskat mv.	-	-	-	-	-	-
4.2	Afgift af arv og gave	4 754	3 669	3 646	4 792	4 042	3 940
4.3	Afgift på motorkøretøjer	10 401	10 464	10 594	10 457	10 596	11 429
4.3.1	Anvendt af husholdningerne	7 484	7 384	7 614	7 538	8 267	8 254
4.3.2	Anvendt af produktionen	2 917	3 080	2 980	2 919	2 330	3 176
4.4	Ejendomsskatter	21 494	22 562	24 161	25 018	24 821	26 370
4.5	Medielicens	3 811	3 950	4 050	4 167	4 308	4 445
4.6	Andre afgifter af formue, ejendom og besiddelse	6	9	-	-	-	-
5	Afgifter af varer og tjenester i alt	271 369	254 388	264 976	271 338	277 982	281 579
5.1	Generelle omsætningsafgifter	178 437	171 995	176 531	182 217	186 682	188 173
5.1.1	Moms	173 872	167 529	171 583	176 448	180 851	181 676
5.1.2	Lønsumsafgift	4 565	4 465	4 948	5 769	5 831	6 497
5.1.3	Arbejdsmarkedsbidrag (AMBI)	-	-	-	-	-	-
5.2	Told og importafgifter	3 106	2 647	3 241	3 177	2 962	2 926
5.2.1	Heraf EU-ordninger	3 106	2 647	3 241	3 177	2 962	2 926
5.3	Afgifter af specielle varer	75 755	68 926	73 877	75 273	78 777	81 461
5.3.1	Heraf EU-ordninger	720	348	33	33	33	51
5.4	Afgifter af specielle transaktioner	8 110	5 232	5 726	5 100	4 910	4 685
5.5	Afgifter af specielle tjenester	4 284	4 011	3 932	3 843	3 187	3 008
5.6	Indtægter fra spillemonopoler	1 543	1 429	1 481	1 576	1 413	1 339
5.7	Diverse afgifter	133	149	189	152	51	-13
6	Andre produktionsskatter i alt	308	284	292	270	299	777
6.1	Afgifter af spildevand	218	187	205	174	193	152
6.2	Afgifter i forbindelse med kontrol og bevillinger	90	96	86	96	106	625

Temapublikationer fra Danmarks Statistik

- 2014 Jordbruget i Danmark
41 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2014:1
- 2013 Befolkningens løn
100 sider, 120 kr., TemaPubl 2013:3
- Industrien udvikling 2000-2012
73 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2013:3
- Grønne nationalregnskaber og det grønne BNP
140 sider, 165 kr., TemaPubl 2013:2
- ADAM – a model of the Danish economy
265 sider, 320 kr., TemaPubl 2013:1
- 2012 65+. Et portræt af de ældres liv, arbejdsliv og sociale situation
119 sider, 140 kr., TemaPubl 2012:3
- Levevilkår, Tema: Måling af fattigdom
76 sider, 90,- kr., TemaPubl 2012:2
- ADAM – en model af dansk økonomi
256 sider, 300 kr., TemaPubl 2012:1
- 2011 Forskning, udvikling og innovation i erhvervslivet - Kvalitetshåndbog
101 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2011:9
- Forskning og udvikling i den offentlige sektor - Kvalitetshåndbog
56 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2011:8
- Kvinder & Mænd 2011
91 sider, 100 kr., TemaPubl 2011:7
- Offentlig forsørgede, 16-64-årige
92 sider, 105 kr., TemaPubl 2011:6
- Offentlig produktion og produktivitet, 2002-2009
76 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2011:5
- General Government Output and Productivity, 2002-2009
78 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2011:4
- Lønstatistik - metode og nye begreber,
107 sider, 120 kr., TemaPubl 2011:3
- Offentlig produktion og produktivitet, 2001-2008
71 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2011:2
- General Government Output and Productivity, 2001-2008
74 sider, kun som netpublikation, TemaPubl 2011:1
- 2010 Små og mellemstore virksomheders adgang til finansiering
48 sider, 55 kr. TemaPubl. 2010:1
- 2009 Dødelighed og erhverv 1996-2005
95 sider, 100 kr. TemaPubl 2009:4
- Greenhouse Gas Emissions from the Danish Economy
70 sider, kun som net-publikation, TemaPubl 2009:3
- Arbejdsløshed - ny analyse af ledighedsforløb
58 sider, 65 kr., TemaPubl 2009:2
- Productivity and Quality of the Public Sector
67 sider, kun som net-publikation, TemaPubl 2009:1
- 2008 Turisme - Regionalt, nationalt og internationalt
154 sider, 155 kr., TemaPubl 2008:1
- Børns familier
205 sider, 205 kr. TemaPubl 2008:2